

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

«ΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ»

ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ: ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΟ ΜΑΝΑΤΖΜΕΝΤ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Η εκλογική διαδικασία στους Δήμους-μελέτη περίπτωσης του Δήμου Σαρωνικού στις
δημοτικές εκλογές του 2023

ΣΤΕΛΑ ΜΠΟΡΙΣΛΑΒΟΒΑ ΜΠΡΑΒΟΥ

ΑΜ: 7122Μ010

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ : ΜΠΑΜΠΑΛΙΟΥΤΑΣ ΛΑΜΠΡΟΣ

ΑΘΗΝΑ 2024

Copyright © Στέλα Μπορισλάβοβα-Μπράβου, 2024

All rights reserved. Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος.

Απαγορεύεται η αντιγραφή, αποθήκευση και διανομή της παρούσας διπλωματικής εργασίας εξολοκλήρου ή τμήματος αυτής, για εμπορικό σκοπό. Επιτρέπεται η ανατύπωση, αποθήκευση και διανομή για μη κερδοσκοπικό, εκπαιδευτικής ή ερευνητικής φύσης σκοπό, υπό την προϋπόθεση να αναφέρεται η πηγή προέλευσης και να διατηρείται το παρόν μήνυμα. Ερωτήματα που αφορούν τη χρήση της διπλωματικής εργασίας για κερδοσκοπικό σκοπό πρέπει να απευθύνονται στην συγγραφέα.

Η έγκριση της διπλωματικής εργασίας από το Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών δεν δηλώνει αποδοχή των γνώμων του συγγραφέα.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα εργασία έχει ως σκοπό την μελέτη και την ανάλυση της εκλογικής διαδικασίας, χρησιμοποιώντας ως κύριες πηγές την νομοθεσία και τα σχετικά ερμηνευτικά κείμενα αυτής.

Οι βασικοί πυλώνες της μελέτης είναι οι δύο πιο πρόσφατοι νόμοι, και συγκεκριμένα ο ν.4804/2021 (ΦΕΚ Α 90/5.6.2021) για την εκλογή Δημοτικών και Περιφερειακών Αρχών και ο ν.5046/2023 (ΦΕΚ Α 137/29.07.2023), ο οποίος περιλαμβάνει ρυθμίσεις για τις Αυτοδιοικητικές Εκλογές.

Δεδομένου του ότι σήμερα οι εκλογές είναι ο μοναδικός τρόπος επιλογής και ανάδειξης των τοπικών αρχών, κρίθηκε απαραίτητη μία συνοπτική ιστορική αναδρομή στον θεσμό της τοπικής αυτοδιοίκησης με το πρώτο κεφάλαιο της εργασίας.

Στην συνέχεια, στο δεύτερο κεφάλαιο, αναλύονται λεπτομερώς τα διάφορα στάδια της εκλογικής διαδικασίας συμπεριλαμβανομένων το νομοθετικό πλαίσιο, την προεκλογική περίοδο, την διαδικασία της ψηφοφορίας και της καταμέτρησης, και την τελική κατανομή των εδρών.

Το τρίτο και τελευταίο κεφάλαιο αφορά την μελέτη περίπτωσης του Δήμου Σαρωνικού και περιλαμβάνει ανασκόπηση των εκλογικών αναμετρήσεων από την σύσταση του δήμου το 2010 έως και τις εκλογές του Οκτωβρίου του 2023, όπως και ανάλυση της δημιουργίας της νικήτριας παράταξης «ΣΑΡΩΝΙΚΟΣ ΞΕΚΙΝΑΜΕ» με επικεφαλής τον νεοεκλεγέντα Δήμαρχο. Επιπλέον, για την καλύτερη κατανόηση της σύνθεσης της παράταξης, διεξήχθη σύντομο ερωτηματολόγιο ανάμεσα στους υποψηφίους, το οποίο αναλύεται συνοπτικά στο τέλος της μελέτης.

Είναι σκόπιμο να σημειωθεί ότι μεγάλο μέρος των πληροφοριών αναφορικά με την παράταξη «ΣΑΡΩΝΙΚΟΣ ΞΕΚΙΝΑΜΕ» προέρχονται εμπειρικά λόγω της συμμετοχής της συγγραφέως ως υποψήφια δημοτική σύμβουλο και μέλος της παράταξης.

Λέξεις-κλειδιά:

Εκλογές, ψηφοφορία, ψήφος, εκλογέας, τοπική αυτοδιοίκηση, δήμος, αιρετός

ABSTRACT

The purpose of the specific thesis is to study and analyze the electoral process, through the main sources of legislation and its relevant interpretative texts.

The basic pillars of the study are the two most recent laws, the Law 4804/2021 (Government Gazette A 90/5.6.2021) for the election of Municipal and Regional Authorities and the Law 5046/2023 (Government Gazette A 137/29.07. 2023), which includes arrangements for the Local Government Elections.

Given that today elections are the only way to select and highlight local authorities, a brief historical review of the institution of local government was deemed necessary with the first chapter of the essay.

After this, in the second chapter, the various stages of the electoral process are analyzed in detail including the legislative framework, the pre-election period, the voting and counting process, and the final positions` allocation.

The third and last chapter concerns the case study of the Municipality of Saronikos and includes a review of the electoral contests from the establishment of the municipality in 2010 until the elections of October 2023, as well as an analysis of the creation of the winning party “SARONIKOS XEKINAME” led by the newly elected Mayor. In addition, for a better understanding of the composition of this new party, a short questionnaire was conducted among the candidates, which is briefly analyzed at the end of the study.

It is appropriate to note that a significant part of the information regarding the “SARONIKOS XEKINAME” comes empirically through the participation of the author as a candidate for municipal councilor and member of the party.

Keywords:

election, voting, vote, voter, local government, municipality, elected

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Πρωτίστως, θα ήθελα να ευχαριστήσω τον Επιβλέποντα Καθηγητή μου, τον κ. Λάμπρο Μπαμπαλιούτα, για τα ερεθίσματα που μου προκάλεσε με τις διαλέξεις του πάνω στα θέματα της τοπικής αυτοδιοίκησης, αλλά και για την εν γένει ενθάρρυνση και υποστήριξή του, οι οποίες επισφράγισαν μια άριστη συνεργασία και επέφεραν ως αποτέλεσμα την παρούσα μελέτη.

Ιδιαίτερες ευχαριστίες οφείλω στον Δήμαρχο Σαρωνικού, τον κ. Δημήτρη Παπαχρήστου, για την εμπιστοσύνη και την τιμή που μου έδειξε, συμπεριλαμβάνοντάς με στην ομάδα του και επιτρέποντάς μου να συμπορευτώ μαζί του σε όλο το τόσο ενδιαφέρον ταξίδι των εκλογών, από την προεκλογική περίοδο μέχρι και σήμερα.

Και τέλος, αφιερώνω την εργασία αυτή με όλη μου την ευγνωμοσύνη και αγάπη στον σύζυγό μου Παναγιώτη και στους γιους μου, Βαγγέλη και Φίλιππο, που ήταν δίπλα μου καθ' όλη τη διάρκεια της φοίτησής μου με κατανόηση, υποστήριξη και θαυμασμό.

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

Α.Α.Δ.Ε.	Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Εσόδων
Α.μεΑ.	Άτομα με αναπηρία
Α.Π.	Αριθμός Πρωτοκόλλου
Α.Φ.Μ.	Αριθμός Φορολογικού Μητρώου
ΑΔΑ	Αριθμός Διαδικτυακής Ανάρτησης
άρ.	άρθρο
Αριθ.	αριθμός
βλ.	βλέπε
Δ.Δ.	Δημοσίου Δικαίου
Ε.Ε.	Ευρωπαϊκή Ένωση
Ε.Σ.Υ.	Εθνικό Σύστημα Υγείας
έκδ.	έκδοση
Ι.Δ.	Ιδιωτικού Δικαίου
κ.ά.	και άλλα
Κ.Κ.Ε.	Κομμουνιστικό Κόμμα Ελλάδας
Κ.Υ.	Κέντρο Υγείας
κλπ.	και λοιπά
Μ.Μ.Ε	Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης
μ.Χ.	Μετά Χριστού
Ν.Π.Δ.Δ.	Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου
Ν.Π.Ι.Δ.	Νομικό Πρόσωπο Ιδιωτικού Δικαίου
ό.π.	Όπως παραπάνω
Ο.Τ.Α.	Οργανισμός/σμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης
Π.Δ.	Προεδρικό Διάταγμα
π.Χ.	Προ Χριστού
σελ.	σελίδα
ΣτΕ	Συμβούλιο της Επικρατείας
τ.χλμ.	τετραγωνικά χιλιόμετρα
Υ.Α.	Υπουργική Απόφαση

ΥΠΕΣ
ΦΕΚ
χλμ.

Υπουργείο Εσωτερικών
Φύλλο Εφημερίδας της Κυβερνήσεως
Χιλιόμετρα

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΠΙΝΑΚΩΝ.....	11
ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ	11
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	12
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1	13
ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ ΤΗΣ ΕΜΦΑΝΙΣΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ	13
1.1 Στην Αρχαιότητα.....	14
1.2 Ρωμαϊκή και Βυζαντινή περίοδος (146 π.Χ. - 1453 μ.Χ.)	15
1.3 Η περίοδος της Τουρκοκρατία (1453 - 1821)	17
1.4 Η Ελληνική Επανάσταση (1821-1827).....	18
1.5 Η διακυβέρνηση του Ιωάννη Καποδίστρια (1828-1832) – η Πρώτη Ελληνική Δημοκρατία	19
1.6 Από την Αντιβασιλεία μέχρι τις αρχές του 20 ^{ου} αιώνα.....	20
1.7 Η περίοδος από τον Ελ. Βενιζέλο μέχρι το τέλος της δικτατορίας (1910-1974).....	22
1.8 Η περίοδος 1975 -2010	23
1.9 Η περίοδος μετά το 2010 – το Πρόγραμμα «Καλλικράτης».....	25
1.10 Το πρόγραμμα «Κλεισθένης Ι»	27
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2	29
Η ΕΚΛΟΓΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΣΤΟΥΣ ΔΗΜΟΥΣ	29
2.1 Ορισμός.....	29
2.2 Ψηφοφορία.....	30
2.3 Οι συνταγματικές αρχές που διέπουν την ψήφο και την ψηφοφορία	30
2.3.1 Η αρχή της καθολικότητας.....	30
2.3.2 Η αρχή της ισότητας.....	32
2.3.3 Η αρχή της αμεσότητας.....	32
2.3.4 Η αρχή της μυστικότητας.....	33
2.3.5 Η αρχή της υποχρεωτικότητας.....	34
2.3.6 Η αρχή της ταυτόχρονης διενέργειας των εκλογών	35
2.3.7 Η αρχή της αυτοπρόσωπης άσκησης του εκλογικού δικαιώματος.....	36

2.4 Εκλογικό σώμα - το δικαίωμα του εκλέγειν	37
2.5 Οι υποψήφιοι στις αυτοδιοικητικές εκλογές – το δικαίωμα του εκλέγεσθαι.....	38
2.6 Κωλύματα και ασυμβίβαστα.....	38
2.7 Δημοτικές αρχές και κατανομή εδρών	42
2.8 Η προεκλογική περίοδος	43
2.8.1 Κατάρτιση συνδυασμών και υποβολή υποψηφιοτήτων.....	44
2.8.2 Αναλογίες υποψηφίων.....	46
2.8.3 Επικύρωση υποψηφιοτήτων από τους υποψηφίους.....	47
2.8.4 Αντικατάσταση υποψηφίων λόγω παραίτησης ή θανάτου	48
2.8.5 Ανακήρυξη και κοινοποίηση των υποψηφίων συνδυασμών	49
2.8.6 Το πρόγραμμα των εκλογών	50
2.8.7 Δικαιώματα συνδυασμών και υποψηφίων	51
2.8.8 Εκλογικές δαπάνες των υποψηφίων.....	52
2.8.9 Προβολή και εμφανίσεις των υποψηφίων στα Μ.Μ.Ε και στο διαδίκτυο.....	54
2.8.10 Ψηφοδέλτια	55
2.8.11 Λοιπό εκλογικό υλικό	57
2.8.12 Διορισμοί εφορευτικών επιτροπών, εφόρων και δικαστικών αντιπροσώπων	60
2.8.13 Γραμματείς εφορευτικής επιτροπής.....	62
2.9 Το εκλογικό σύστημα.....	63
2.9.1 Εκλογή δημοτικών συμβούλων.....	66
2.9.2 Εκλογή συμβούλων δημοτικών κοινοτήτων	66
2.9.3 Εκλογή προέδρων των δημοτικών κοινοτήτων.....	67
2.10 Η ημέρα των εκλογών	68
2.10.1 Διαδικασία προσέλευσης των εκλογέων.....	69
2.10.2 Ο τρόπος της ψηφοφορίας.....	72
2.10.3 Εξυπηρέτηση των πολιτών με αναπηρία ή μειωμένη κινητικότητα	74
2.10.4 Οι εκλογικοί αντιπρόσωποι των συνδυασμών	75
2.10.5 Ενημέρωση των αρμοδίων υπηρεσιών για την πορεία της εκλογικής διαδικασίας.....	75
2.10.6 Λήξης της ψηφοφορίας και διαδικασία καταμέτρηση ψήφων.....	76
2.10.7 Κριτήρια ακυρότητας ψηφοδελτίων	78
2.10.8 Συγκέντρωση και μετάδοση των αποτελεσμάτων	79
2.11 Την επομένη των εκλογών	80

2.12 Ορκωμοσία και ανάληψη καθηκόντων	82
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3	84
ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΣΑΡΩΝΙΚΟΥ.....	84
3.1 Ο Δήμος Σαρωνικού	84
3.1.1 Καλύβια Θορικού.....	85
3.1.2 Ανάβυσσος	87
3.1.3 Σαρωνίδα.....	88
3.1.4 Παλαιά Φώκαια.....	89
3.1.5 Κουβαράς.....	90
3.2 Εκλογικές αναμετρήσεις	91
3.2.1 Οι εκλογές του 2010.....	91
3.2.2 Οι εκλογές του 2014.....	93
3.2.3 Οι εκλογές του 2019.....	95
3.3 Η παράταξη «ΣΑΡΩΝΙΚΟΣ ΞΕΚΙΝΑΜΕ»	97
3.4 Οι εκλογές του Οκτωβρίου του 2023	104
3.5 Συνολικά συγκριτικά στοιχεία για την σύσταση των Δημοτικών Συμβουλίων.....	106
ΕΠΙΛΟΓΟΣ – ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	109
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	112
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α.....	121

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακας 2.1 Κατανομή εδρών στο Δημοτικό Συμβούλιο.....	64
Πίνακας 2.2 Κατανομή εδρών στα συμβούλια των δημοτικών κοινοτήτων	67
Πίνακας 3.1 Αποτελέσματα ψηφοφορίας αυτοδιοικητικών εκλογών του Δήμου Σαρωνικού του 2010.....	92
Πίνακας 3.2 Αποτελέσματα ψηφοφορίας αυτοδιοικητικών εκλογών του Δήμου Σαρωνικού του 2014.....	94
Πίνακας 3.3 Αποτελέσματα ψηφοφορίας Α` γύρου των αυτοδιοικητικών εκλογών στον Δήμο Σαρωνικού του 2019	96
Πίνακας 3.4 Αποτελέσματα ψηφοφορίας Β` γύρου των αυτοδιοικητικών εκλογών στον Δήμο Σαρωνικού του 2019	97
Πίνακας 3.5 Αποτελέσματα ψηφοφορίας αυτοδιοικητικών εκλογών του Δήμου Σαρωνικού του 2023.....	105

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

Διάγραμμα 3.1 – Ηλικία των υποψηφίων	98
Διάγραμμα 3.2 – Αναλογίες μεταξύ των φύλων των υποψηφίων.....	99
Διάγραμμα 3.3 – Μορφωτικό επίπεδο των υποψηφίων.....	99
Διάγραμμα 3.4 – Οικογενειακή κατάσταση των υποψηφίων	100
Διάγραμμα 3.5 – Αριθμός τέκνων των υποψηφίων	100
Διάγραμμα 3.6 – Εργασιακή κατάσταση των υποψηφίων.....	100
Διάγραμμα 3.7 – Συνθήκες διαμονής των υποψηφίων	101
Διάγραμμα 3.8 – Έτη με εκλογικά δικαιώματα στην περιοχή.....	101
Διάγραμμα 3.9 – Προηγούμενη εμπειρία σε εκλογές ως υποψήφιοι.....	102
Διάγραμμα 3.10 – Συμμετοχή σε συλλόγους.....	103
Διάγραμμα 3.11 – Τρόπος προσχώρησης στην παράταξη.....	103
Διάγραμμα 3.12 – Προηγούμενη διοικητική εμπειρία στον Δήμο Σαρωνικού	104
Διάγραμμα 3.13 – Εκπροσώπηση στο δημοτικό συμβούλιο ανά φύλο.....	107
Διάγραμμα 3.14 – Καταμερισμός εδρών ανά κοινότητα.....	108

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η πολύπλοκη διαδικασία των εκλογών προϋποθέτει αρχικά ένα κοινωνικό σύνολο - μία ομάδα ατόμων, τα οποία να ενώνει ένα ή περισσότερα κοινά χαρακτηριστικά και να έχει πάντοτε ως στόχο την ανάδειξη ενός «αρχηγού» ή την αποδοχή μιας απόφασης που να εκφράζει την πλειοψηφία του συνόλου.

Οι εκλογές σε κάθε κράτος, αντίστοιχα, διέπονται από μία σειρά κανόνων, ομαδοποιημένοι στους λεγόμενους εκλογικούς νόμους.

Στην Ελλάδα μέσω των εκλογών πραγματοποιείται η ανάδειξη των αρχών διά αντιπροσώπων είτε σε εθνικό επίπεδο (Κοινοβουλευτικές εκλογές), είτε σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ευρωεκλογές), είτε σε τοπικό επίπεδο (αυτοδιοικητικές εκλογές). Ως αποτέλεσμα της διαδικασίας αυτής έχουμε την εκλογή των αντιστοίχων βουλευτών, ευρωβουλευτών, περιφερειάρχων, δημάρχων, περιφερειακών συμβούλων, δημοτικών και κοινοτικών συμβούλων και τέλος, προέδρων των τοπικών κοινοτήτων.

Το δικαίωμα συμμετοχής στις εκλογές αποτελεί ένας από τους πυλώνες της δημοκρατίας και έχει δύο μορφές – συμμετοχή ως ψηφοφόρος/εκλογέας (το δικαίωμα του εκλέγειν) και συμμετοχή ως υποψήφιος προς εκλογή (το δικαίωμα του εκλέγεσθαι). Για την άσκηση και των δύο υπάρχουν η μια σειρά από προϋποθέσεις ή κριτήρια, τα οποία είναι θεσμοθετημένα και κωδικοποιημένα μέσω του υφιστάμενου νομοθετικού πλαισίου της χώρας.

Στα επόμενα κεφάλαια γίνεται ειδική αναφορά σε αυτά, κυρίως όμως όσων αφορά την τοπική αυτοδιοίκηση και εξετάζονται όλα τα βήματα και τα στάδια του σχεδιασμού, της προετοιμασίας, της υλοποίησης και των αποτελεσμάτων της εκλογικής διαδικασίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

Ιστορική αναδρομή της εμφάνισης και της ανάπτυξης της τοπικής αυτοδιοίκησης

Στην σύγχρονη κοινωνία ο θεσμός της τοπικής αυτοδιοίκησης αποτελεί την βάση και ταυτόχρονα την πηγή της δημοκρατίας και της ελευθερίας των πολιτών¹. Ένα από τα σημαντικότερα χαρακτηριστικά της είναι η συμμετοχή του πολίτη στην άσκηση εξουσίας, γεγονός που ενισχύει και κατοχυρώνει την αρχή της λαϊκής κυριαρχίας. Όπως αναφέρει και ο Καθηγητής κ. Λάμπρος Μπαμπαλιούτας², η τοπική αυτοδιοίκηση είναι η άσκησης δημόσιας διοίκησης σε τοπικό επίπεδο και αυτοτελώς (με ίδια ευθύνη), από ένα εδαφικό Ν.Π.Δ.Δ. με την συμμετοχή του συνόλου των μελών του (δηλαδή των πολιτών) και κάτω από την εποπτεία του κεντρικού κρατικού μηχανισμού. Η εξουσία των Ν.Π.Δ.Δ. σε αντίθεση με την κεντρική εξουσία του Κράτους είναι δοτή (έχει παραχωρηθεί), χωρίς ωστόσο να υπόκειται σε εντολές της κρατικής διοίκησης – αυτή είναι και η ουσία της λεγόμενης διοικητικής αυτοτέλειας.

Στο υπάρχον θεσμικό πλαίσιο οι Ο.Τ.Α. (α' και β' βαθμού) αποτελούν Ν.Π.Δ.Δ. και μέσω των διαφόρων οργάνων τους έχουν ως κύριο σκοπό την διεκπεραίωση των τοπικών υποθέσεων της περιοχής τους. Σύμφωνα με το Σύνταγμα της χώρας, ο ρόλος των Ο.Τ.Α. είναι πρωτίστως κοινωνικός με βασικούς και άμεσους αποδέκτες τα μέλη της εκάστοτε τοπικής κοινωνίας .

Οι εκλογές σαν διαδικασία έχουν ως κύριο στόχο την ανάδειξη των τοπικών αρχών μιας περιοχής. Για τον λόγο αυτόν, προτού προχωρήσουμε στην ανάλυση της εκλογικής διαδικασίας κατ' αυτήν, είναι αναγκαίο να ακολουθηθεί η διαδρομή του θεσμού της τοπικής αυτοδιοίκησης, από την γέννησή του έως και τις μέρες μας.

Η ιστορία της τοπικής αυτοδιοίκησης στην Ελλάδα έχει εξελιχθεί με την πάροδο των αιώνων, με επιρροές από τις αρχαίες ελληνικές πόλεις-κράτη, τη Βυζαντινή Αυτοκρατορία, την

¹ Βλ. σχετικά, *Μ. Στασινοπούλου* «Η Τοπική Αυτοδιοίκησης εν Ελλάδι», σε «Νομικά Μελέται», 1972, σελ. 182.

² Βλ. σχετικά, *Λ.Μπαμπαλιούτα* «Το σύγχρονο θεσμικό πλαίσιο της ελληνικής δημόσιας διοίκησης», Τόμος Β', 3^η έκδ., 2021, σελ. 9-11.

οθωμανική κυριαρχία και τις σύγχρονες πολιτικές εξελίξεις. Ακολουθεί μια επισκόπηση των βασικών περιόδων στην ιστορία της τοπικής αυτοδιοίκησης στην Ελλάδα.

1.1 Στην Αρχαιότητα

Στην αρχαία Ελλάδα, η τοπική αυτοδιοίκηση εκδηλώνονταν κυρίως μέσω των πόλεων-κρατών (πόλεις ή πόλεις, πληθυντικός: πόλεις), που αποτελούσαν ανεξάρτητες πολιτείες με δική τους κυβέρνηση και διοίκηση. Κάθε πόλη είχε τα δικά της θεσμικά όργανα και τις δικές της πολιτικές πρακτικές, ενώ οι πολίτες συμμετείχαν ενεργά στις αποφάσεις που αφορούσαν την πόλη τους.

Μια πόλη-κράτος στην αρχαία Ελλάδα ήταν μια ανεξάρτητη πολιτική οντότητα που αποτελούνταν από μια πόλη και την περιοχή γύρω από αυτήν. Κάθε πόλη-κράτος είχε τους δικούς της νόμους, το δικό της πολίτευμα, τη δική της θρησκεία και τη δική της ταυτότητα. Οι πόλεις-κράτη ήταν συχνά σε σύγκρουση μεταξύ τους για την κυριαρχία, τους πόρους ή την επιρροή. Μερικά παραδείγματα πόλεων-κρατών στην αρχαία Ελλάδα είναι η Αθήνα, η Σπάρτη, η Κόρινθος, η Θήβα και η Μυτιλήνη³.

Οι πρώτες μαρτυρίες βρίσκονται στα κείμενα του Ομήρου, όπου η Εκκλησία του Δήμου περιγράφεται ως ένα μέρος συγκεντρώσεων των πολιτών, στις οποίες μέσω ψηφοφοριών λαμβάνονταν συλλογικά αποφάσεις για τα βασικά προβλήματα της πολιτείας⁴.

Τον 6^ο αιώνα π.Χ. σε συνάρτηση με την άνοδο της Αθηναϊκής Δημοκρατίας, ο Δήμος φτάνει στην μεγάλη του ακμή και μετατρέπεται σε ισχυρότατη δύναμη. Την ίδια περίοδο ραγδαία ανάπτυξη παρουσιάζουν και άλλοι δήμοι, όπως της Αίγινας, της Κω, της Καλύμνου, της Νάξου και της Ρόδου, ενώ το έτος 507 π.Χ. με άρχοντα τον Ισαγόρα και στα πλαίσια των μεταρρυθμίσεων του Κλεισθένη, στην Αττική πραγματοποιείται η πρώτη διοικητική κατανομή σε 100 δήμους και ταυτόχρονα καταγράφονται όλοι οι ελεύθεροι κάτοικοι ως πολίτες στα

³ Η οργάνωση της Πόλης – Κράτους – Οι σημαντικότερες Πόλεις – Κράτη (χ.χ.). Ανάκτηση από <https://blog.onlearn.gr/archives/408/%CE%B7-%CE%BF%CF%81%CE%B3%CE%AC%CE%BD%CF%89%CF%83%CE%B7-%CF%84%CE%B7%CF%82-%CF%80%CF%8C%CE%BB%CE%B7%CF%82-%CE%BA%CF%81%CE%AC%CF%84%CE%BF%CF%85%CF%82-%CE%BF%CE%B9-%CF%83%CE%B7%CE%BC%CE%B1%CE%BD/> (12/12/2023).

⁴ Βλ. σχετικά, Γ. Δουατζή, «Τοπική Αυτοδιοίκηση», 1986, σελ.23.

δημοτολογία της εποχής⁵. Η λειτουργική αυτή κατανομή ουσιαστικά θέτει τις βάσεις για ένα είδος αποκέντρωσης, όπου οι δημοκρατικές λειτουργίες πραγματοποιούνται με ένα πρωτόγνωρο για την εποχή τρόπο.

Άλλη μία μορφή πρωτόγονης τοπικής αυτοδιοίκησης της ίδιας περιόδου είναι τα λεγόμενα «κοινά». Επρόκειτο για ένα είδος οργάνωσης της πολιτικής ζωής που ξεπερνούσε τα όρια της πόλης και αποτελούσε ουσιαστικά ενώσεις πόλεων, όπου ενώ παρέμεναν αυτόνομες και ανεξάρτητες, δημιουργούσαν κοινούς πολιτειακούς νομικούς θεσμούς. Ήταν κάτι ανάμεσα σε συμμαχίες και συμπολιτείες.

1.2 Ρωμαϊκή και Βυζαντινή περίοδος (146 π.Χ. - 1453 μ.Χ.)

Με την ρωμαϊκή κατάκτηση της Ελλάδας το 146 π.Χ., οι δομές τοπικής διακυβέρνησης άλλαξαν. Η Ελλάδα έγινε μέρος της Ανατολικής Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας, γνωστή και ως Βυζαντινής Αυτοκρατορίας. Κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου, οι διοικητικές λειτουργίες συγκεντρώθηκαν και η τοπική αυτονομία των αρχαίων ελληνικών πόλεων-κρατών μειώθηκε δραστικά. Η πολιτική οργάνωση και το διοικητικό σύστημα υπέστησαν εξελίξεις που επηρέασαν τον τρόπο λειτουργίας και των τοπικών κοινοτήτων.

Κατά την Ρωμαϊκή Περίοδο (2ος αιώνας π.Χ. - 4ος αιώνας μ.Χ.) οι Ρωμαίοι εισήγαγαν το δικό τους σύστημα διοίκησης. Διατηρήθηκαν οι περισσότερες πόλεις, αλλά υποβλήθηκαν στη ρωμαϊκή αυτοκρατορία. Οι πόλεις συνέχισαν να έχουν μία σχετική αυτονομία σε πολλά θέματα, αλλά οι Ρωμαίοι είχαν έντονο έλεγχο στις υποθέσεις όπως οι φόροι και η στρατιωτική υπηρεσία.

Μετά τη δημιουργία του Βυζαντινού Κράτους (4ος αιώνας μ.Χ. - 15ος αιώνας μ.Χ.), η τοπική αυτοδιοίκηση συνέχισε να αντιμετωπίζει αλλαγές. Οι πόλεις παρέμειναν σημαντικές, αλλά οι περιφερειακές διοικητικές μονάδες ενισχύθηκαν. Το Βυζαντινό Κράτος χρησιμοποίησε τη δομή των Θεμάτων – ένα νέο διοικητικό σύστημα μέσω της ανάπτυξης ξεχωριστών περιφερειών με δικό τους στρατό.

⁵ Βλ. σχετικά, Γ. Δουατζή, «Τοπική Αυτοδιοίκηση», 1986, σελ.23.

Τα Θέματα ήταν αρχικά στρατιωτικές μονάδες, μετακινούμενες ανά την επικράτεια. Όταν οι μονάδες αυτές απέκτησαν μόνιμη εγκατάσταση, Θέματα ονομάστηκαν οι περιοχές εγκατάστασής τους, οι οποίες εξελίχθηκαν σε διοικητικές περιφέρειες. Την ανώτατη πολιτική εξουσία του Θέματος ασκούσε ο στρατηγός. Στα Θέματα υπηρετούσαν ελεύθεροι αγρότες Χριστιανοί στους οποίους το κράτος παραχωρούσε στρατιωτικά κτήματα (στρατιωτόπια, ή στρατοτόπια). Το κτήμα και η υποχρέωση για στρατιωτική υπηρεσία μεταβιβαζόταν από τον πατέρα στον πρωτότοκο γιο. Με τα έσοδά τους εξ αυτών οι στρατιώτες - αγρότες συντηρούσαν τις οικογένειες τους, αγόραζαν οπλισμό και κάλυπταν τα έξοδα των εκστρατειών. Έτσι οι διοικητικές περιφέρειες των Θεμάτων ήταν ταυτόχρονα και οι στρατιωτικές περιφέρειες της Αυτοκρατορίας. Τα Θέματα βοήθησαν και στην επικράτηση της μικρομεσαιάς αγροτικής τάξης στο Βυζάντιο⁶.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα απεικονίζεται στον παρακάτω χάρτη με τα Θέματα της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας και τα δορυφορικά κράτη, κατά τον 11^ο αιώνα μ.Χ.⁷

⁶ Βλ. σχετικά, «Θέματα», Εγκυκλοπαιδικό και ετυμολογικό λεξικό Βυζαντινών λέξεων (χ.χ.). Ανάκτηση από http://www.stougiannidis.gr/byz_lexicon.htm#thita (03/01/2024).

⁷Βλ. σχετικά, Athena Andreadis, A (Mail)coat of Many Colors: The Songs of the Byzantine Border Guards (χ.χ), Ανάκτηση από <http://stonetelling.com/issue1-sep2010/andreadis-borderguards.html>(03/01/2024).

1.3 Η περίοδος της Τουρκοκρατία (1453 - 1821)

Η Οθωμανική Αυτοκρατορία κατέκτησε την Ελλάδα τον 15^ο αιώνα και η τοπική διακυβέρνηση συνεχίστηκε υπό οθωμανική διοίκηση. Τοπικοί άρχοντες, γνωστοί ως μπέηδες ή πασάδες, διορίζονταν για να κυβερνούν συγκεκριμένες περιοχές.

Παρά την συστηματική και ισχυρή καταπίεση, ο θεσμός της τοπικής αυτοδιοίκησης γνώρισε σημαντική άνθιση κατά την συγκεκριμένη ιστορική περίοδο, με τις ελληνικές κοινότητες να αναπτύσσουν υψηλό βαθμό αυτοδιοίκησης και παράλληλά να αναλαμβάνουν τον ρόλο κέντρων τοπικού πολιτισμού, όπως για παράδειγμα τα Αμπελάκια και η Δημητσάνα⁸. Αυτό οφείλεται κατά κύριο λόγο στον παραδοσιακό αγροτικό χαρακτήρα των τοπικών κοινοτήτων και κατά συνέπεια στην ανάπτυξη μιας αντικειμενικής αυτάρκειας, η οποία μεταφράζεται και στην φαινομενική για την εποχή αποκέντρωση, με την αποδοχή και υποστήριξη της τότε κεντρικής εξουσίας⁹. Βέβαια, η συγκεκριμένη αποκέντρωση δεν ταυτίζεται απόλυτα και με την αυτοδιοίκηση. Αυτοδιοίκηση υπήρχε μόνο σε εκείνες τις περιοχές (κυρίως στις πόλεις και στα ορεινά χωριά) όπου οι χριστιανοί είχαν κάποια αυτονομία.

Κυρίαρχο χαρακτηριστικό της περιόδου της Τουρκοκρατίας στην Ελλάδα (15ος - 19ος αιώνας) ήταν το διανεμητικό σύστημα όπου η οικονομική διαχείριση της χώρας εξαρτώνταν από το Οθωμανικό Κράτος. Πρόκειται ουσιαστικά για το σύστημα φορολόγησης των κοινοτήτων, το οποίο βρισκόταν υπό τον έλεγχο της κεντρικής διοίκησης της Κωνσταντινούπολης και χώριζε την χώρα σε περιοχές υπό του διοικητικού ελέγχου των τοπικών αξιωματούχων του Οθωμανικού Κράτους. Κατά το σύστημα αυτό, οι επαρχίες και οι κοινότητες έπρεπε να καταβάλουν το ποσό που αναλογούσε σ' αυτές σύμφωνα με τον καταλογισμό που έκανε το κράτος. Η εισπραξη των φόρων γινόταν από Έλληνες επίτροπους, οι οποίοι είχαν την ευθύνη να τους παραδίδουν στις τουρκικές αρχές. Το εν λόγω σύστημα είχε ως αποτέλεσμα να δημιουργηθεί μια οικονομική και κοινωνική ελίτ από Έλληνες

⁸ Βλ. σχετικά, *Θ. Κάππα*, «Το σύγχρονο μανάτζμεντ στην Ελληνική Τοπική Αυτοδιοίκηση και η μεταρρύθμιση του "Καλλικράτη": το παράδειγμα του Δήμου Αθηναίων», 2017, Διδακτορική διατριβή, σελ.27.

⁹ Βλ. σχετικά, *Γ. Δουατζή*, «Τοπική Αυτοδιοίκηση», 1986, σελ.25-26.

φοροεισπράκτορες, οι οποίοι είχαν στενές σχέσεις με την Οθωμανική διοίκηση και την Εκκλησία¹⁰.

Η οικονομική εκμετάλλευση των περιοχών και η επιβολή φόρων συνιστούσαν σημαντικό μέρος της Οθωμανικής διοίκησης, ενώ οι τοπικοί αξιωματούχοι είχαν την ευθύνη να εξασφαλίζουν τη σταθερότητα και τη συνεργασία των κατοίκων. Παράλληλα, η ύπαρξη και η λειτουργία των ελληνικών ομογενειών και τοπικών κοινοτήτων συνέβαλαν στη διατήρηση της ελληνικής κουλτούρας και της κοινοτικής οργάνωσης.

1.4 Η Ελληνική Επανάσταση (1821-1827)

Η ύπαρξη των κοινοτήτων της προηγούμενης περιόδου φαίνεται να συντήρησε κατά κάποιο τρόπο την Ελληνική συνείδηση μέσα στους αιώνες της οθωμανικής κυριαρχίας και ενδεχομένως να είναι αυτή που πυροδότησε την Επανάσταση. Η αρχική εκείνη αποκέντρωση και τοπικής αυτοδιοίκησης ήταν στην βάση της πρώτης ελληνικής διοίκησης αμέσως μετά την Επανάσταση του '21.

Έτσι, στα τέλη του 1821 εμφανίστηκε ο οργανισμός της Πελοποννησιακής Γερουσίας με μία από τις αρμοδιότητές του να είναι η εκλογή εφόρων από κάθε χωρίο που συναντιούνται στην πρωτεύουσα της εκάστοτε επαρχίας¹¹. Την ίδια περίοδο δημιουργήθηκε και ο θεσμός της

¹⁰ Βλ. σχετικά, Α. Φωτόπουλου, «Φορολογικό κατάστιχο της δημογεροντίας Άργους των ετών 1806-1807. Αργολική Αρχαική Βιβλιοθήκη Ιστορίας και Πολιτισμού», 2018. Και πιο συγκεκριμένα, τα κυριότερα στοιχεία του διανεμητικού συστήματος κατά την περίοδο της Τουρκοκρατίας στην Ελλάδα ήταν τα εξής:

Σαντζάκια και Βεζίρηια: Η Ελλάδα χωρίστηκε σε διοικητικές μονάδες που ονομάζονταν "σαντζάκια" (σαντζάκ στον ενικό). Κάθε σαντζάκ είχε έναν τοπικό αξιωματούχο, τον σαντζάκ-μπέη, που υπηρετούσε τον Οθωμανικό Κράτος. Συνήθως, αρκετά σαντζάκια συνενώνονταν για να δημιουργήσουν ένα βεζίρειο.

Τοπικοί Καδήδες: Οι τοπικοί Καδήδες (κατά τον Οθωμανικό όρο, καδής) ήταν οι αξιωματούχοι που εκπροσωπούσαν τον Οθωμανικό Κράτος σε τοπικό επίπεδο. Είχαν ευθύνες στη διαχείριση των φόρων, τη δικαιοσύνη και την τάξη στις κοινότητες.

Χριστιανοί Δήμαρχοι: Σε ορισμένες περιοχές, οι χριστιανοί είχαν το δικαίωμα να εκλέγουν τους δικούς τους δημάρχους (γνωστούς και ως μιλέτ-βεζίρηδες) που θα συνεργάζονταν με τους τοπικούς Οθωμανούς αξιωματούχους.

Τοπικές Κοινότητες (Ομογένειες): Σε ορισμένες περιοχές, οι κάτοικοι οργανώνονταν σε τοπικές κοινότητες ή ομογένειες. Αυτές οι κοινότητες είχαν τη δική τους αυτοδιοίκηση σε ορισμένα θέματα, όπως η διαχείριση των εκκλησιών και άλλων κοινοτικών υπηρεσιών.

¹¹ Βλ. σχετικά, Γ. Δουατζή, «Τοπική Αυτοδιοίκηση», 1986, σελ.27.

Δυτικής Ελλάδας, ενώ στην Α' Εθνοσυνέλευση της Επιδαύρου τον Απρίλιο του 1822 καθορίστηκαν οι ελληνικές επαρχίες – γεγονός που έθεσε τα θεμέλια του πρώτου θεσμικού πλαισίου για ένα ενιαίο διοικητικό σύστημα με αποκεντρωμένες μονάδες. Με σχετικό νόμο ορίστηκε ότι οι πολίτες των κοινοτήτων θα συγκεντρώνονται στην πρωτεύουσα για να εκλέγουν έναν βουλευτή (παραστάτη), ο οποίος να τους εκπροσωπεί.

Η συγκεκριμένη δομή τοπικής αυτοδιοίκησης διατηρήθηκε με ελάχιστες αλλαγές μέχρι το τέλος της περιόδου της Επανάστασης.

1.5 Η διακυβέρνηση του Ιωάννη Καποδίστρια (1828-1832) – η Πρώτη Ελληνική Δημοκρατία

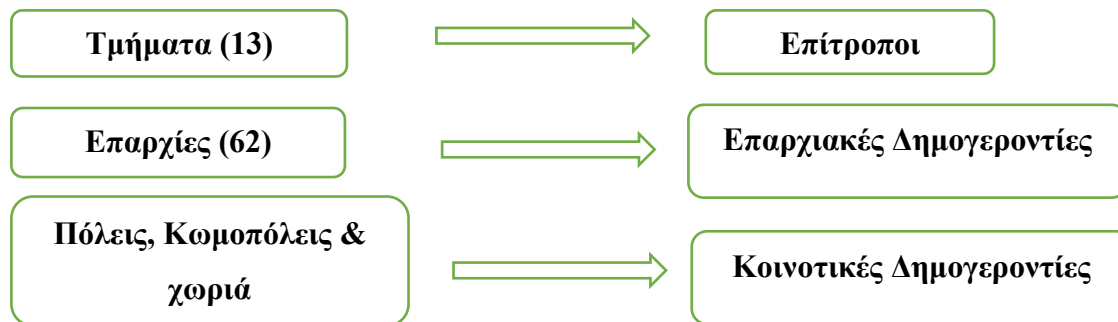
Με την ανάληψη της ηγεσίας της χώρας από τον Ι. Καποδίστρια το 1828 τέθηκαν οι βάσεις του πρώτου σύγχρονου για την τότε εποχή σύστημα τοπικής αυτοδιοίκησης, κατά των προτύπων των Ευρωπαϊκών χωρών (και κυρίως της Γαλλίας). Κύρια επιδίωξη του νέου Κυβερνήτη ήταν η δημιουργία ενός ισχυρού κρατικού μηχανισμού που να ήταν σε θέση να ελέγχει και να ενώνει τις απελευθερωμένες περιοχές. Το σύστημα που εισήγαγε και εφάρμοσε ωστόσο ήταν περισσότερο μία τοπική διοίκηση που ταυτιζόταν με την κεντρική και ελεγχόταν από αυτήν, παρά ένα σύστημα παράλληλης και αυτόνομης αυτοδιοίκησης¹².

Χαρακτηριστική ήταν η κατάργηση των εφόρων και ο διορισμός τοπικών επιτρόπων απευθείας από τον Καποδίστρια, οι οποίοι με την σειρά τους καθόρισαν τα μέλη της Εθνοσυνέλευσης.

Από πλευρά διοικητικής διαίρεσης, η χώρα διαιρέθηκε σε 13 τμήματα (νομούς), σε 62 επαρχίες και σε πόλεις, κωμοπόλεις και χωριά.

Από πλευρά διοίκησης, οι επίτροποι του κάθε τμήματος ήταν οι αντιπρόσωποι της κυβέρνησης, ενώ οι δημογεροντίες είχαν τον ρόλο τοπικής διοίκησης στις επαρχίες, πόλεις, κωμοπόλεις και χωριά (βλ. το παρακάτω Σχήμα 1.1)

¹² Βλ. σχετικά, *H. Τσενέ*, «Τοπική αυτοδιοίκηση : θεωρία και πράξη», 1986, σελ.27-29.

Σχήμα 1.1

Στην πράξη, το γαλλικό μοντέλο διοίκησης εδραίωσε την αρχή του απόλυτου διοικητικού συγκεντρωτισμού με άμεσο αποτέλεσμα την αισθητή αποδυνάμωση της τοπικής αυτοδιοίκησης.

1.6 Από την Αντιβασιλεία μέχρι τις αρχές του 20^{ου} αιώνα

Ως αφετηρία της συγκεκριμένης περιόδου, η οποία διήρκησε σχεδόν 8 δεκαετίες, νοείται η ψήφιση του νόμου «Περί Συστάσεως των Δήμων» στις 27/12/1833 (ΦΕΚ 3/10.01.1834) από την Κυβέρνηση Μαυροκορδάτου. Ο νόμος αυτός καθιέρωσε τη δημοτική οργάνωση της χώρας, θεμελιώνοντας τη δημοκρατική διοίκηση σε τοπικό επίπεδο και αποτέλεσε μέρος των προσπαθειών εκσυγχρονισμού της χώρας μετά την ανεξαρτησία της από την Οθωμανική Αυτοκρατορία.

Η Ελληνική επικράτεια διαιρέθηκε σε δέκα νομαρχίες και σαράντα δύο επαρχίες, οι οποίες με τη σειρά τους υποδιαιρέθηκαν σε Δήμους¹³. Οι Δήμοι διαβαθμίστηκαν σε τάξεις¹⁴, ανάλογα με τον πληθυσμό, αντικαθιστώντας τις επαρχιακές και κοινοτικές δημογεροντίες.

Η κατηγοριοποίηση των Δήμων με βάση τον πληθυσμό τους είχε άμεση σχέση και με το σύστημα επιλογής του Δημάρχου. Έτσι, στους μεγάλους Δήμους (Α` & Β` τάξης) ο Δήμαρχος διοριζόταν απευθείας από τον Βασιλιά, ενώ στους Δήμους Γ` τάξης – από τον Νομόρχη¹⁵.

¹³ Αρχικά οι Δήμοι ήταν 750, αλλά με τις συνεχείς συνενώσεις που ακολούθησαν, ο αριθμός αυτός μειώθηκε το 1834 σε 457 Δήμους και το 1836 σε μόλις 250, βλ. σχετικά, Κ. Κουτσομπά, «Η πρωτοβάθμια τοπική αυτοδιοίκηση στο νέο θεσμικό και αναπτυξιακό περιβάλλον», 2000, Διπλωματική εργασία, σελ.19-20.

¹⁴ • Α` τάξη με πληθυσμό άνω των 10.000 κατοίκων,
• Β` τάξη με πληθυσμό από 2.000 έως 10.000 κατοίκους,
• Γ` τάξη με πληθυσμό μικρότερο των 2.000 κατοίκων.

¹⁵ Βλ. σχετικά, Κ. Κουτσομπά, «Η πρωτοβάθμια τοπική αυτοδιοίκηση στο νέο θεσμικό και αναπτυξιακό περιβάλλον», 2000, Διπλωματική εργασία, σελ.20.

Ο Νόμος του 1833 συνέβαλε και κατοχύρωσε τη διείσδυση του κεντρικού κράτους στον χώρο ευθύνης των τοπικών κοινοτήτων – δηλαδή πλέον των Δήμων. Οι Δήμαρχοι, εξαιτίας του τρόπου επιλογής τους, αποτέλεσαν τμήμα του κεντρικού πολιτικού μηχανισμού, ενώ οι αποφάσεις των δημοτικών συμβούλων ίσχυαν μόνο κατόπιν έγκρισης του Νομάρχη.

Η συγκεκριμένη λειτουργία του αστηρά συγκεντρωτικού κράτους που είχε διαμορφωθεί, δεν άφηνε κανένα περιθώριο αυτονομίας και αυτοτέλειας στην τοπική αυτοδιοίκηση.

Η τοπική αυτοδιοίκηση αναγνωρίστηκε συνταγματικά ως θεσμός για πρώτη φορά με το Σύνταγμα του 1844, όπου ο Δήμος αναφέρεται έστω και έμμεσα ως μονάδα της τοπικής αυτοδιοίκησης. Άμεση αναγνώριση θεσμοθετήθηκε 20 χρόνια αργότερα, με το Σύνταγμα του 1864¹⁶, το οποίο, μεταξύ άλλων, κατήργησε το σύστημα της επιλογής και καθιέρωσε την εκλογή των δημοτικών αρχών με άμεση καθολική και μυστική ψηφοφορία. Ωστόσο, το επαναστατικό για εκείνη την εποχή βήμα αυτό, αντί να ενισχύσει την αυτονομία της τοπικής αυτοδιοίκησης, ενδυνάμωσε τις πελατειακές σχέσεις εξάρτησης από την πολιτική ηγεσία. Οι Δήμαρχοι, αποκτώντας την νομιμοποίηση σε τοπικό επίπεδο, ουσιαστικά αναβάθμισαν τον προσωπικό τους ρόλο στο κομματικό παιχνίδι¹⁷.

Αξιοσημείωτη ήταν και η προσπάθεια μεταρρύθμισης του Χαριλάου Τρικούπη το 1875, όταν επιχείρησε να θεσπίσει για πρώτη φορά στην Ελλάδα δευτεροβάθμια τοπική αυτοδιοίκηση – μία νομαρχιακή διοίκηση ανάμεσα στο κεντρικό κράτος και την πρωτοβάθμια τοπική αυτοδιοίκηση. Το σχέδιο νόμου «Περί νομαρχιακής επιτροπής» όμως τελικά παρέμεινε ένα σχέδιο μόνο και δεν συζητήθηκε ποτέ¹⁸.

¹⁶ Η θέσπιση του Συντάγματος του 1864 σηματοδοτούσε τη μετάβαση από τη μοναρχική αρχή στη δημοκρατική αρχή, καθώς το νέο Σύνταγμα καθιέρωνε την αρχή της λαϊκής κυριαρχίας. Το πολίτευμα που εγκαθιδρύοταν με αυτό ήταν εκείνο της Βασιλευόμενης Δημοκρατίας (και όχι πλέον της συνταγματικής μοναρχίας). Για πρώτη φορά στην ελληνική συνταγματική ιστορία καθιερονόταν – και τυπικά πλέον – η καθολική ψηφοφορία (πάντοτε του άρρενος μόνο πληθυσμού). Επρόκειτο για μια πρωτοποριακή εξέλιξη σε ευρωπαϊκό και παγκόσμιο επίπεδο. Βλ. σχετικά, Το Σύνταγμα του 1864 – Η Βασιλευόμενη Κοινοβουλευτική Δημοκρατία (2019). Ανάκτηση από <https://www.syntagmawatch.gr/my-constitution/syntagma-1864-vasilevomeni-kinovouleftiki-dimokratia/> (04/01/2024).

¹⁷ Βλ. σχετικά, Κ. Κουτσομπά, «Η πρωτοβάθμια τοπική αυτοδιοίκηση στο νέο θεσμικό και αναπτυξιακό περιβάλλον», 2000, Διπλωματική εργασία, σελ.21.

¹⁸ Βλ. σχετικά, Ε. Μπέσιλα-Βήκα, «Το συνταγματικό πλαίσιο του θεσμού της τοπικής αυτοδιοίκησης», 1995, σελ.73.

1.7 Η περίοδος από τον Ελ. Βενιζέλο μέχρι το τέλος της δικτατορίας (1910-1974)

Τον Οκτώβριο του 1910 ο Ελευθέριος Βενιζέλος ανέλαβε την διακυβέρνηση της χώρας έχοντας ως προτεραιότητα την συγκρότηση ενός σύγχρονου αστικού κράτους. Στόχος ήταν η αναβάθμιση του κεντρικού πολιτικού συστήματος όπως και του κοινοβουλευτικού συστήματος, αποδυναμώνοντας ταυτόχρονα τα τοπικά κέντρα εξουσίας¹⁹.

Σταθμός στην εξέλιξη του ελληνικού συστήματος τοπικής αυτοδιοίκησης αποτέλεσε ο Νόμος ΔΝΖ' του 1912 «Περί συστάσεως Δήμων και Κοινοτήτων». Ψηφίστηκε από την Κυβέρνηση του Ελευθερίου Βενιζέλου, με Υπουργό Εσωτερικών τον Εμμανουήλ Ρέπουλη, και καθόρισε την Διοικητική Διαίρεση της Ελλάδας σε Δήμους και Κοινότητες²⁰ – μία δομή που διατηρήθηκε ως το 1997.

Τα σημαντικότερα σημεία του εν λόγω Νόμου ήταν η διάκριση των οικισμών σε δήμους και κοινότητες, ανάλογα με την φύση τους (αγροτική ή αστική). Η εκλογή των δημοτικών αρχών γινόταν απευθείας από τον λαό και προκειμένου να αποδυναμώσει την επιρροή των Δημάρχων, κατακερμάτισε την επικράτεια σε 6.000 πρωτοβάθμιους Ο.Τ.Α. Ήταν γεγονός ότι οι περισσότεροι από αυτούς δεν μπορούσαν να επιβιώσουν και για τον λόγο αυτόν ο νομοθέτης προέβλεπε άρθρα για την εθελοντική συνένωσή τους με στόχο την καλύτερη αντιμετώπιση των τοπικών προβλημάτων και διαφόρων προκλήσεων.

Ως προς την σύνθεση των δημοτικών αρχών, ο Νόμος όριζε ότι οι Δήμοι διοικούνταν από το δημοτικό συμβούλιο, τους προέδρους και την δημορχιακή επιτροπή με αναλογίες σύμφωνα με τον πληθυσμό της κάθε περιοχής, ως εξής:

19 Πρέπει να σημειωθεί ότι τις προηγούμενες δεκαετίες οι Δήμαρχοι, υπηρετώντας το πελατειακό σύστημα, είχαν καταφέρει να αποκτήσουν μεγάλη πολιτική επιρροή στις περιοχές τους, βλ. σχετικά, *Κ. Κουτσουμπά*, «Η πρωτοβάθμια τοπική αυτοδιοίκηση στο νέο θεσμικό και αναπτυξιακό περιβάλλον», 2000, Διπλωματική εργασία, σελ.21-22.

20 Ειδικότερα, ορίστηκαν ως Δήμοι οι πρωτεύουσες των Νομών και οι πόλεις με πληθυσμό άνω των 10.000 κατοίκων. Αντίστοιχα, κοινότητες ορίστηκαν όλοι οι συνοικισμοί με πληθυσμό πάνω από «300 κατοίκους και σχολείο στοιχειώδους εκπαίδευσως», ενώ ακόμη και συνοικισμοί με λιγότερους από 300 κατοίκους με σχολείο στοιχειώδους εκπαίδευσης μπορούσαν να γίνουν κοινότητες αρκεί να το ζητούσαν τουλάχιστον το 50% των εκλογέων κατοίκων και ταυτόχρονα να είχαν περιουσία που να απέδιδε πάνω από 2.000 δραχμές εκείνη την εποχή, ή τέλος αν ήταν ήδη έδρες Δήμων, βλ. σχετικά, *Ν. Πολίτης*, «Τοπωνυμικά» (Τόμ. Δ), 1915, σελ. 572-574.

- για Δήμους με πληθυσμό άνω των 30.000 κατοίκων προβλέπονται 3 πρόεδροι και 18 σύμβουλοι,
- για Δήμους με πληθυσμό από 30.001 μέχρι 100.000 κατοίκους προβλέπονται 4 πρόεδροι και 24 σύμβουλοι,
- για Δήμους με πληθυσμό άνω των 100.000 κατοίκων προβλέπονται 4 πρόεδροι και 30 σύμβουλοι²¹.

Η αποδυνάμωση της τοπικής αυτοδιοίκησης γέννησε προβληματισμούς στους προοδευτικούς κύκλους των πολιτικών δυνάμεων της χώρας, όπου επικρατούσε η πεποίθηση ότι ο εκσυγχρονισμός του συστήματος θα έπρεπε να στοχεύει στην αναβάθμιση του ρόλου της τοπικής αυτοδιοίκησης. Έγιναν μερικές προσπάθειες αναφοράς στα δύο επόμενα Συντάγματα – του 1925 και 1927 αντίστοιχα, παρόλα αυτά δεν κατάφεραν να προσφέρουν της επιδιωκόμενη αποκέντρωση και ενίσχυση των Ο.Τ.Α. με αποτέλεσμα για αρκετά χρόνια ακόμα οι Δήμοι να στελεχώνονταν μέσω διορισμών από την εκάστοτε κυβέρνηση.

Οι επόμενες κυβερνήσεις (από τον εμφύλιο πόλεμο και μετά), αντιμετώπιζαν θα λέγαμε επιφυλακτικά τον θεσμό της τοπικής αυτοδιοίκησης, καθώς στο πεδίο αυτό είχαν βρει τρόπο έκφρασης οι ηττημένες δυνάμεις της αριστεράς.

Την περίοδο της δικτατορίας (1967-1974) οι συνταγματάρχες κατάστελλαν τους δημοκρατικούς θεσμούς, συμπεριλαμβανομένης της τοπικής διακυβέρνησης. Κατήγγησαν τον βασικότερο στοιχείο της τοπικής αυτοδιοίκησης – το αιρετό των δημάρχων, το οποίο αποκαταστάθηκε με την μεταπολίτευση.

1.8 Η περίοδος 1975 -2010

Η πτώση της στρατιωτικής χούντας οδήγησε στην εγκαθίδρυση της Τρίτης Ελληνικής Δημοκρατίας. Το ισχύον Σύνταγμα που ψηφίστηκε το 1975 (και συγκεκριμένα με τα άρθρα

²¹ Βλ. σχετικά, *Η. Τσενέ*, «Τοπική αυτοδιοίκηση : θεωρία και πράξη», 1986, σελ.33.

101 & 102²²), όρισε την Ελλάδα ως κοινοβουλευτική δημοκρατία με αποκεντρωμένο σύστημα τοπικής αυτοδιοίκησης. Οι τοπικές διοικητικές μονάδες περιλάμβαναν δήμους και περιφέρειες, καθεμία με το δικό της εκλεγμένο συμβούλιο. Οι συγκεκριμένες διατάξεις αποσαφήνιζαν πλήρως την δομή της τοπικής αυτοδιοίκησης και άνοιγαν τον δρόμο στον κοινό νομοθέτη για την δημιουργία ενός νέου συστήματος τοπικής αυτοδιοίκησης που να ανταποκρινόταν στις σύγχρονες ανάγκες της ελληνικής κοινωνίας²³.

Οι επόμενες δεκαετίες χαρακτηρίστηκαν από την πρόθεση της πολιτείας να ενισχύσει και να ενδυναμώσει την αποκέντρωση μέσω μιας σειράς νέων θεσμών και διαδικασιών. Οι σημαντικότεροι περιλάμβαναν τη μεταρρύθμιση των τοπικών αρχών και την επέκταση των αρμοδιοτήτων τους.

Ένας πρώτος σταθμός αποτέλεσε ο ν.1065/1980, γνωστός ως «Δημοτικός και Κοινοτικός Κώδικας», ο οποίος ρύθμιζε την οργάνωση και τη λειτουργία των δήμων και των κοινοτήτων ως Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοικήσεως πρώτου βαθμού. Ο νόμος περιλάμβανε διατάξεις για την αναγνώριση, τη διαίρεση, την ένωση, την προσάρτηση και την κατάργηση δήμων και κοινοτήτων, καθώς και για την εκλογή, την ανάδειξη, την αναστολή και την απόλυση των δημοτικών και κοινοτικών αρχών²⁴.

Στο πεδίο της δευτεροβάθμιας τοπικής αυτοδιοίκησης, σημαντικές μεταρρυθμίσεις επέφεραν οι Νόμοι 2218/1994²⁵ & 2240/1994²⁶, με τους οποίους καταργήθηκαν οι κρατικές

²² Κατά του άρθρου 101, η διοίκηση του κράτους οργανώνεται σύμφωνα με το αποκεντρωτικό σύστημα. Η διοικητική διαίρεση της χώρας διαμορφώνεται με βάση τις γεωοικονομικές, κοινωνικές και συγκοινωνιακές συνθήκες.

Σύμφωνα με το άρθρο 102, τα περιφερειακά όργανα του κράτους έχουν γενική αποφασιστική αρμοδιότητα για τις υποθέσεις της περιφέρειάς τους. Τα κεντρικά όργανα του κράτους, εκτός από ειδικές αρμοδιότητες, έχουν τη γενική κατεύθυνση, το συντονισμό και τον έλεγχο νομιμότητας των πράξεων των περιφερειακών οργάνων. Επιπλέον, στην παράγραφο 2 του άρθρου 102 αναφέρεται ότι «Οι οργανισμοί τοπικής αυτοδιοίκησης έχουν διοικητική και οικονομική αυτοτέλεια. Οι αρχές τους εκλέγονται με καθολική και μυστική ψηφοφορία, όπως νόμος ορίζει», βλ. σχετικά, Η σελίδα της Βουλής των Ελλήνων (χ.χ). Ανάκτηση από <https://www.hellenicparliament.gr/Vouli-ton-Ellinon/To-Politevma/Syntagma/article-106/> (05/01/2024).

²³ Βλ. σχετικά, Η. Τσενέ, «Τοπική αυτοδιοίκηση : θεωρία και πράξη», 1986, σελ.34.

²⁴ Βλ. σχετικά, Νόμος 1069/1980 (χ.χ), Ανάκτηση από <https://www.kodiko.gr/nomothesia/document/299135/nomos-1069-1980> (05/01/2024).

²⁵ Ο ν. 2218/1994 αφορά την ίδρυση της νομαρχιακής αυτοδιοίκησης, την τροποποίηση διατάξεων για την πρωτοβάθμια αυτοδιοίκηση και την περιφέρεια, καθώς και άλλες διατάξεις.

²⁶ Ο ν. 2240/1994 αφορά τη συμπλήρωση διατάξεων για τη Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση και άλλες διατάξεις, βλ. σχετικά, Lawspot (χ.χ.), Ανάκτηση από <https://www.lawspot.gr/nomikes-plirofories/nomothesia/> (05/01/2024).

νομαρχίες και αντικαταστάθηκαν από νομαρχιακές αυτοδιοικήσεις. Μέσα από τους νόμους αυτούς, τροποποιήθηκαν και αρκετές διατάξεις αναφορικά με την τοπική αυτοδιοίκηση και τις περιφέρειες²⁷.

Ο ν. 2539/1997, γνωστός και ως Σχέδιο "Καποδίστριας" ή Πρόγραμμα "Καποδίστριας"²⁸, αφορούσε τη συγκρότηση της Πρωτοβάθμιας Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Ο νόμος αυτός αναμόρφωσε το σύστημα διακυβέρνησης των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης α' και β' βαθμού, ενώ μετά την συνένωση των κοινοτήτων σε μεγαλύτερους δήμους, η χώρα εκτός των άλλων διαιρέθηκε και σε 13 κρατικές περιφέρειες, 51 νομούς, 910 δήμους και 124 κοινότητες. Η συγκεκριμένη διοικητική δομή ίσχυσε μέχρι το τέλος του 2010, οπότε και αντικαταστάθηκε από τη νέα διοικητική διαίρεση που προβλέπει το σχέδιο «Καλλικράτης»²⁹.

1.9 Η περίοδος μετά το 2010 – το Πρόγραμμα «Καλλικράτης»

Ο ν. 3852/2010³⁰ - το Πρόγραμμα «Καλλικράτης», θεωρείται η συνέχεια του Προγράμματος «Καποδίστριας» και αναφέρεται ακόμα και ως «Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης». Η οικονομική κρίση που είχε πλήξει την χώρα ενίσχυσε τις προσπάθειες για διαρθρωτικές αλλαγές - επανακαθορίστηκαν τα όρια των αυτοδιοικητών μονάδων (Ο.Τ.Α.), ο τρόπος εκλογής των οργάνων και οι αρμοδιότητές τους.

Τα κεντρικά σημεία του προγράμματος ήταν η δραστική μείωση του αριθμού των δήμων και των νομικών τους προσώπων κατά περίπου 2/3, η αντικατάσταση των 57 νομαρχιακών αυτιδιοικήσεων από 13 αυτοδιοικούμενες περιφέρειες, η σύσταση των αποκεντρωμένων διοικήσεων, οι αλλαγές στον τρόπο χρηματοδότησης των Ο.Τ.Α., η αύξηση της θητείας των αυτοδιοικητικών οργάνων από 4 σε 5 έτη και η ανακατανομή των αρμοδιοτήτων κάθε βαθμού. Η συρρίκνωση αυτή εξυπηρετούσε και τις απαιτήσεις των

²⁷ Μία από αυτές για παράδειγμα ήταν ο έλεγχος που ασκούσε η νομαρχία ως βαθμίδα αποκέντρωσης πάνω στην τοπική αυτοδιοίκηση πρώτου βαθμού. Με την κατάργησή της παύει να ισχύει η ιεραρχική αυτή σχέση και η περιφέρεια είναι αυτή που αναλαμβάνει την εποπτεία των Ο.Τ.Α. πρώτου βαθμού.

²⁸ Πήρε το όνομά του από τον Ιωάννη Καποδίστρια, πρώτο κυβερνήτη της Ελλάδος μετά την απελευθέρωσή της από την Οθωμανική Αυτοκρατορία.

²⁹ Βλ. σχετικά, Η ιστορία της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στην Ελλάδα (χ.χ), Ανάκτηση από <https://www.sansimera.gr/articles/772> (13/12/2023).

³⁰ Ψηφίστηκε τον Μάιο του 2010 και τέθηκε σε πλήρη ισχύ 1/1/2011.

δανειστών ενόψει των μνημονίων, μέσω της μείωσης των γενικών εξόδων των Ο.Τ.Α (α' και β' βαθμού).

Οι πρώην διοικητικές κρατικές Περιφέρειες αντικαταστάθηκαν από τις νεοσύστατες 7 Αποκεντρωμένες διοικήσεις, σύμφωνα με το άρθρο 6 παράγραφο 1 του ν.3852/2010 ως εξής :

- **Η Αποκεντρωμένη Διοίκηση Αττικής** (καλύπτει την περιφέρεια Αττικής με έδρα την Αθήνα),
- **Η Αποκεντρωμένη Διοίκηση Θεσσαλίας – Στερεάς Ελλάδας** (καλύπτει τις περιφέρειες Θεσσαλίας και Στερεάς Ελλάδας με έδρα την Λάρισα),
- **Η Αποκεντρωμένη Διοίκηση Ηπείρου – Δυτικής Μακεδονίας** (καλύπτει τις περιφέρειες Ηπείρου και Δυτικής Μακεδονίας με έδρα τα Ιωάννινα),
- **Η Αποκεντρωμένη Διοίκηση Πελοποννήσου, Δυτικής Ελλάδας και Ιονίου** (καλύπτει τις περιφέρειες Πελοποννήσου, Δυτικής Ελλάδας και Ιονίου με έδρα την Πάτρα),
- **Η Αποκεντρωμένη Διοίκηση Αιγαίου** (καλύπτει τις περιφέρειες Βορείου και Νοτίου Αιγαίου με έδρα τον Πειραιά),
- **Η Αποκεντρωμένη Διοίκηση Κρήτης** (καλύπτει την περιφέρεια Κρήτης με έδρα το Ηράκλειο),
- **Η Αποκεντρωμένη Διοίκηση Μακεδονίας – Θράκης** (καλύπτει τις περιφέρειες Ανατολικής Μακεδονίας – Θράκης και Κεντρικής Μακεδονίας με έδρα την Θεσσαλονίκη)³¹.

Το πρόγραμμα «Καλλικράτης» είχε ως στόχο την ενοποίηση και απλοποίηση της διοικητικής δομής των δήμων και των περιφερειών, με στόχο τη μείωση του διοικητικού φόρτου και τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας της τοπικής αυτοδιοίκησης. Οι υφιστάμενοι δήμοι συγχωνεύτηκαν, μειώνοντας τον συνολικό αριθμό τους από 1034 στους 325³². Οι νέοι δήμοι ήταν περισσότερο εκτεταμένοι, με μεγαλύτερο πληθυσμό και ευρύτερες αρμοδιότητες. Οι νέες αυτοδιοικούμενες πλέον περιφέρειες παρέμειναν 13 με συνολικά 74 περιφερειακές ενότητες (οι περισσότερες ταυτίζονταν με τους πρώην νομούς) (βλ. τον παρακάτω χάρτη), οι

³¹ Βλ. σχετικά, *Α.Μπαμπαλιούτα* «Το σύγχρονο θεσμικό πλαίσιο της ελληνικής δημόσιας διοίκησης», Τόμος Β', 3^η έκδ., 2021, σελ. 19-20.

³² Ο.π., σελ.17.

οποίες ανέλαβαν και μέρος των αρμοδιοτήτων των νομαρχιακών αυτοδιοικήσεων. Επιπλέον, μεταφέρθηκαν αρμοδιότητες από τις περιφέρειες στους νέους δήμους, ενώ δόθηκε έμφαση στην αποκέντρωση και την ενίσχυση της τοπικής αυτοδιοίκησης, στην απλούστευση των διοικητικών διαδικασιών και στην μείωση της γραφειοκρατίας.

33

1.10 Το πρόγραμμα «Κλεισθένης Ι»

Ο ν.4555/2018, γνωστός και ως πρόγραμμα «Κλεισθένης Ι», θεωρείται ο διάδοχος του προγράμματος «Καλλικράτης» και αφορά την μεταρρύθμιση του θεσμικού πλαισίου της τοπικής αυτοδιοίκησης. Οι αλλαγές που θεσπίζει σχετίζονται όχι μόνο με τις οργανωτικές και διοικητικές δραστηριότητες των Ο.Τ.Α., αλλά αναβαθμίζουν και το επίπεδο πολιτική στρατηγικής των αιρετών οργάνων.

Επιγραμματικά, τα κυριότερα σημεία του προγράμματος είναι τα κάτωθι³⁴ :

33 Βλ. σχετικά, Οι διοικητικές περιφέρειες της Ελλάδας και οι έδρες τους (χ.χ), Ανάκτηση από https://photodentro.edu.gr/photodentro/g-gr-perifereies_v1.5_pidx0013290/ (05/01/2024).

34 Βλ. σχετικά, Οι 10 αλλαγές που φέρνει ο «Κλεισθένης» στην Αυτοδιοίκηση (χ.χ), Ανάκτηση από <https://orama-dorida.gr/kleisthenis/> (20/01/2024).

- θεσμοθετεί το σύστημα της απλής αναλογικής στις αυτοδιοικητικές εκλογές³⁵,
- επαναφέρει την διάρκεια της θητείας από τα πέντε στα τέσσερα έτη³⁶,
- καταργεί τις δημοτικές ενότητες και οι δήμοι πλέον διαιρούνται σε Κοινότητες,
- αλλάζει το έτος κτήσης του δικαιώματος του εκλέγειν από τα 18 στα 17 έτη,
- θεσπίζει ως ημερομηνία διεξαγωγής των εκλογών την δεύτερη Κυριακή του Οκτώβρη και ως έναρξη ανάληψης καθηκόντων της νέας δημοτικής αρχής, την 1^η Ιανουαρίου του επόμενου έτους,
- καθιερώνεται ο θεσμός του Δημοτικού Διαμεσολαβητή κατόπιν προκήρυξης του Δημάρχου,
- εισάγει την δυνατότητα διενέργειας δημοτικού δημοψηφίσματος μετά από πρωτοβουλία του Δημοτικού Συμβουλίου με απόφαση της πλειοψηφίας των 2/3 των μελών ή μετά από αίτημα τουλάχιστον του 10% των εγγεγραμμένων εκλογέων.

Σήμερα, η τοπική αυτοδιοίκηση στην Ελλάδα λειτουργεί στο πλαίσιο του Συντάγματος και περιλαμβάνει δήμους και περιφέρειες, ενώ οι τοπικές αρχές έχουν αρκετές αρμοδιότητες στους τομείς της υγείας, της εκπαίδευσης, του περιβάλλοντος, της κοινωνικής πρόνοιας και άλλους. Ως θεσμός, η τοπική αυτοδιοίκηση έχει έναν άκρως κοινωνικό χαρακτήρα, με βασικό άξονα τον δημότη και κύρια αποστολή την επίλυση των καθημερινών προβλημάτων του. Ο έλεγχος και ο συντονισμός των δράσεων επιτυγχάνονται μέσω των εκλεγμένων δημάρχων και συμβούλων, υπεύθυνοι για διάφορες πτυχές της τοπικής αυτοδιοίκησης, όπως οι δημόσιες υπηρεσίες, ο πολεοδομικός σχεδιασμός και τα πολιτιστικά θέματα. Οι πολλαπλές μεταρρυθμίσεις που έχουν υποστεί η δομή και οι λειτουργίες των φορέων τοπικής αυτοδιοίκησης οδήγησαν στην ενίσχυση της αποτελεσματικότητας και της συμμετοχής των πολιτών.

³⁵ Ισχύει μόνο για τις εκλογές του 2019, καθώς με τον ν.4804/2021 καταργείται το σύστημα της απλής αναλογικής και απαιτείται πλέον η πλειοψηφία των 43% + 1 των έγκυρων ψηφοδελτίων (αντί για το 50%), ενώ ταυτόχρονα ο πρώτος σε ψήφους συνδυασμός εξασφαλίζει την πλειοψηφία των 3/5 των εδρών στο Δημοτικό Συμβούλιο.

³⁶ Παρομοίως, ισχύει μόνο για τις εκλογές του 2019, καθώς έπεται ο ν.4804/2021, ο οποίος με το άρθρο 5 παράγραφο 1 επαναφέρει την θητεία στα 5 έτη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

Η εκλογική διαδικασία στους Δήμους

2.1 Ορισμός

Σύμφωνα με τον Dieter Nohlen, «οι εκλογές είναι η δημοκρατική διαδικασία επιλογής προσώπων για αντιπροσωπευτικά όργανα ή ηγετικές θέσεις» και ταυτόχρονα «μία τεχνική για να οργανωθεί ένας φορέας ή να ανατεθεί σε ένα πρόσωπο μια θέση ευθύνης»³⁷. Πρόκειται για μία διαδικασία μέσω της οποίας ένας πληθυσμός επιλέγει έναν ή περισσότερους αντιπροσώπους του για να τον εκπροσωπήσουν σε έναν θεσμό. Η διαδικασία των εκλογών αποτελεί το δημοκρατικότερο μέσο αντιπροσώπευσης, όπως και σύστασης αντιπροσωπευτικών σωμάτων κάθε είδους και βαθμίδας κοινωνικής ομαδοποίησης. Οι εκλογές συνήθως διενεργούνται είτε σε εθνικό είτε σε τοπικό επίπεδο, ανά τακτά χρονικά διαστήματα όπως ορίζει το Σύνταγμα της χώρας³⁸.

Οι εκλογές είναι ένα διαδικαστικό και δημοκρατικό μέσο, μέσω του οποίου οι πολίτες επιλέγουν τους εκπροσώπους τους για να συμμετάσχουν αντί αυτών σε διάφορα θεσμικά όργανα και να λαμβάνουν αποφάσεις για τα δημόσια θέματα. Αποτελούν επίσης ένα βασικό στοιχείο του δημοκρατικού πολιτεύματος και είναι τρόπος άσκησης της πολιτικής βούλησης του λαού.

³⁷ Βλ. σχετικά, *D.Nohlen* «Κομματικό σύστημα και εκλογικά συστήματα», 2007, σελ.15.

³⁸ Παρακάτω αναφέρονται επιγραμματικά τα είδη εκλογών που υπάρχουν στην ελληνική έννομη τάξη:

Κοινοβουλευτικές Εκλογές: Οι πολίτες ψηφίζουν για την εκλογή των βουλευτών και του πρωθυπουργού της χώρας. Διενεργούνται κάθε τέσσερα χρόνια βάσει του Συντάγματος, αλλά μπορεί να υπάρξουν και πρόωρες κάτω από συγκεκριμένες συνθήκες.

Προεδρικές Εκλογές: Το κοινοβούλιο επιλέγει τον πρόεδρο της χώρας.

Αυτοδιοικητικές Εκλογές: Οι πολίτες ψηφίζουν για την εκλογή των δημάρχων και των περιφερειαρχών, όπως και για την ανάδειξη των αντίστοιχων συμβουλίων (δημοτικών και περιφερειακών).

Ευρωεκλογές: Οι πολίτες ψηφίζουν για την εκλογή ευρωβουλευτών που εκπροσωπούν τη χώρα τους στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, Γίνονται κάθε πέντε χρόνια και ταυτόχρονα σε όλα τα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Οι εκλογές για την ανάδειξη των αιρετών αρχών της τοπικής αυτοδιοίκησης αποτελούν την έκφραση των τοπικών κοινωνιών για τη δημοκρατική συγκρότηση των οργάνων διοίκησης των τοπικών υποθέσεων, σύμφωνα με το αρ.102 του Συντάγματος.

2.2 Ψηφοφορία

Η ψηφοφορία είναι το εργαλείο με το οποίο πραγματοποιούνται οι εκλογές και είναι αρμοδιότητα του εκλογικού σώματος. Μέσω των εκλογών εκδηλώνεται με τρόπο άμεσο και οριστικό η βούληση του εκλογικού σώματος σε μία δεδομένη χρονική στιγμή.

Κατά τη διάρκεια των εκλογών, οι πολίτες καλούνται να ψηφίσουν για να εκλέξουν τους υποψηφίους που πιστεύουν ότι θα τους εκπροσωπήσουν καλύτερα στα αντίστοιχα όργανα. Τα αποτελέσματα των εκλογών καθορίζουν το πολιτικό τοπίο και το μελλοντικό καθεστώς του κράτους.

Η διαδικασία της ψηφοφορίας βασίζεται σε ορισμένες αρχές που διέπουν την άσκηση του εκλογικού δικαιώματος και αποτελούν εγγύηση της δημοκρατικής λειτουργίας των τοπικών αρχών.

2.3 Οι συνταγματικές αρχές που διέπουν την ψήφο και την ψηφοφορία

2.3.1 Η αρχή της καθολικότητας

Η αρχή της καθολικότητας της ψήφου θεσπίζεται στο άρθρο 102 παράγραφος 2 του Συντάγματος³⁹ και σύμφωνα με αυτήν, από την διαδικασία της ψηφοφορίας αποκλείονται μόνο οι πολίτες που δεν πληρούν τις ελάχιστες προϋποθέσεις που ορίζει το Σύνταγμα, δηλαδή η Ελληνική ιθαγένεια και η απαιτούμενη ηλικία ή αλλιώς η λεγόμενη εκλογική ενηλικότητα (17 έτη). Συνεπώς, αποτελεί ασυμβίβαστο οποιοδήποτε άλλο κριτήριο, όπως για παράδειγμα η καταγωγή, ο τρόπος απόκτησης της ελληνικής ιθαγένειας, το φύλο, το θρήσκευμα, το επίπεδο μόρφωσης κλπ.

³⁹ Βλ. σχετικά, Το Σύνταγμα της Ελλάδος, (χ.χ), Ανάκτηση από <https://www.hellenicparliament.gr/Vouli-ton-Ellinon/To-Politevma/Syntagma/> (18/01/2024).

Στο αντιπροσωπευτικό σύστημα ένα από τα βασικά κριτήρια του δημοκρατικού του χαρακτήρα είναι ο βαθμός της συμμετοχής των πολιτών στην διαδικασία ανάδειξης των αιρετών αρχών. Ιστορικά, η πρώτη κατοχύρωση της καθολικότητας της ψήφου ως συνταγματική αρχή χρονολογείται στο 1864, και συγκεκριμένα στο άρθρο 66 του τότε Συντάγματος, έστω και αναφερόμενη μόνο στον ανδρικό πληθυσμό.⁴⁰ Εκείνα τα χρόνια επρόκειτο για μία πρωτοποριακή εξέλιξη, όχι μόνο σε ευρωπαϊκό, αλλά και σε παγκόσμιο επίπεδο. Οι γυναίκες ωστόσο απέκτησαν δικαίωμα ψήφου αρκετές δεκαετίες αργότερα. Το Σύνταγμα του 1952 δεν κατοχύρωσε άμεσα τα πολιτικά δικαιώματα των Ελληνίδων, παρόλο που περιείχε μία ερμηνευτική δήλωση και σύμφωνα με αυτής, δόθηκε δικαίωμα και στις γυναίκες να ψηφίσουν στις βουλευτικές εκλογές. Μετά το τέλος του Β' Παγκοσμίου πολέμου, η Ελλάδα αναγκάστηκε να συμμορφωθεί με τις διεθνείς συμβάσεις που κατοχύρωναν την πολιτική ισότητα των γυναικών με αποτέλεσμα οι Ελληνίδες να καταφέρουν να ψηφίσουν μαζί στις εκλογές του 1956. Τελικά όμως, το ισχύον Σύνταγμα είναι το πρώτο που θεσπίζει ρητά την ισότητα και την ισοπολιτεία των δύο φύλων⁴¹.

Σήμερα ο κοινός νομοθέτης διασφαλίζει τις απαιτούμενες προϋποθέσεις για την άσκηση του δικαιώματος της ψήφου μέσω της εγγραφής των πολιτών στους εκλογικούς καταλόγους. Οι εκλογείς εγγράφονται μόνο στους εκλογικούς καταλόγους του δήμου στο δημοτολόγιο του οποίου ανήκουν και έχουν δικαίωμα εγγραφής μόνο μια φορά σε κάθε κατάλογο.

Όσον αφορά τους νέους εκλογείς, ονομαστικές λίστες συντάσσονται αυτεπάγγελτα από τον Δήμαρχο κάθε έτος (από 1η έως τέλη Νοέμβρη) και περιλαμβάνουν τους εγγεγραμμένους στο δημοτολόγιο του Μητρώου Πολιτών που θα συμπληρώσουν το 17^ο έτος της ηλικίας τους μέσα στην επόμενη χρονιά και με τον τρόπο αυτόν γίνεται αυτόματα η εγγραφή τους και η μετέπειτα κατάταξή τους στα αντίστοιχα εκλογικά διαμερίσματα του Δήμου.

⁴⁰ Βλ. σχετικά, Τα Ελληνικά Συντάγματα και η Ιστορία τους (1797-1875), Κέντρο Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου – Ίδρυμα Θεμιστοκλή και Δημήτρη Τσάτσου, Αθήνα 2012.

⁴¹ Βλ. σχετικά, «Το δικαίωμα ψήφου των γυναικών και η παρουσία τους στην πολιτική ζωή άλλοτε και σήμερα» (χ.χ). Ανάκτηση από https://foundation.parliament.gr/VouhFoundation/VouhFoundationPortal/images/site_content/vouhFoundation/file/Ekpaideytika%20New/women/0_7women.pdf (8/02/2024).

2.3.2 Η αρχή της ισότητας

Η ισότητα των πολιτών βρίσκεται στην βάση της καθολικότητας της ψήφου. Πρόκειται βέβαια για ισότητα μεταξύ των ατόμων με την μαθηματική – ποσοτική έννοια του όρου, ως προς την σύσταση του εκλογικού σώματος και δεν σχετίζεται με την γενική αρχή της ισότητας του άρθρου 4 του Συντάγματος⁴².

Κατά κάποιον τρόπο η αρχή της ισότητας έχει συμπληρωματικό ρόλο στην αρχή της καθολικότητας, λαμβάνοντας υπόψη ότι η καθολικότητα απαγορεύει τον αποκλεισμό των Ελλήνων πολιτών που έχουν συμπληρώσει το 17^ο έτος της ηλικίας τους από την εκλογική διαδικασία, ενώ η αρχή της ισότητας προχωράει ένα βήμα παραπέρα, απαγορεύοντας την διάκριση μεταξύ των ψήφων. Σύμφωνα με αυτήν, η κάθε ψήφος έχει την ίδια βαρύτητα δεδομένου ότι ο κάθε πολίτης έχει μόνο μία ψήφο και όλες οι ψήφοι θεωρούνται νομικά ισοδύναμες. Οι ψήφοι απλά μετρούνται και δεν σταθμίζονται.

Υπάρχει βέβαια και μία ιδιαιτερότητα στην ερμηνεία της ισοδυναμίας της ψήφου. Για παράδειγμα, σε ένα δημοψήφισμα οι έννοιες της ισότητας και της ισοδυναμίας συμπίπτουν, καθώς υπερισχύει η απόφαση της γενικής πλειοψηφίας. Στην εκλογή ωστόσο των αιρετών αρχών και οργάνων, για να είναι όλες οι ψήφοι ισοδύναμες προϋποθέτει την ύπαρξη ενός πλήρως αναλογικού εκλογικού συστήματος. Ειδαλλως δεν μπορούμε να θεωρήσουμε ότι όλες οι ψήφοι διαμορφώνουν το ίδιο αποτέλεσμα και επηρεάζουν το τελικό εκλογικό αποτέλεσμα με την ίδια βαρύτητα. Συνεπώς, η απόλυτη ισότητα και ισοδυναμία της ψήφου είναι συνδεδεμένη άμεσα και ενδεχομένως και εξαρτημένη από την εκλογική νομοθεσία.

Εν κατακλείδι, ο κύριος σκοπός της αρχής της ισότητας είναι η διασφάλιση της ίσης συμμετοχής όλων των πολιτών στην άσκηση των συνταγματικών αρμοδιοτήτων τους, με τον κάθε πολίτη να ασκεί «ισοδύναμη επιρροή» στο εκλογικό αποτέλεσμα⁴³.

2.3.3 Η αρχή της αμεσότητας

Η αρχή της αμεσότητας της ψήφου καθιερώθηκε συνταγματικά για πρώτη φορά το 1864, ενώ προβλέπεται ρητά και στο άρθρο 51 παράγραφος 3 του ισχύον Συντάγματος, αλλά μόνο σε σχέση με τις βουλευτικές εκλογές και όχι για τις αυτοδιοικητικές εκλογές.

⁴² Βλ. σχετικά, *Φ. Σπυρόπουλο* «Συνταγματικό Δίκαιο», Β' έκδοση, 2020, σελ. 182.

⁴³ Βλ. σχετικά, *Δ.Θ. Τσάτσο* «Συνταγματικό Δίκαιο, οργάνωση & λειτουργία της πολιτείας», Τόμος Β', 2η έκδοση, 1993, σελ. 185.

Σύμφωνα με την αρχή της άμεσης ψηφοφορίας, δεν δύναται να μεσολαβήσει καμία άλλη βούληση μεταξύ του εκλογέα και του τελικού αποτελέσματος. Η ψήφος πραγματοποιείται εξ ολοκλήρου και απευθείας με την άσκηση του σχετικού δικαιώματος. Αντισυνταγματική κρίνεται οποιαδήποτε ρύθμιση που θα επέβαλε διαμεσολάβηση μιας πρόσθετης βούλησης κατά την διάρκεια της ψηφοφορίας, είτε κατά την διαδικασία των εκλογών, είτε σε περίπτωση δημοψηφίσματος.

Η συγκεκριμένη αρχή εκφράζει πλήρως την αρχή της λαϊκής κυριαρχίας και για τον λόγω αυτόν αποτελεί και ο πλέον ενδεδειγμένος και δημοκρατικός τρόπος άσκησης του εκλογικού δικαιώματος.

Η αρχή της αμεσότητας είναι άρρητα συνδεδεμένη με τις προηγούμενες δύο αρχές (της καθολικότητας και της ισότητας) και αποτελεί αναγκαίο συμπλήρωμα αυτών.

2.3.4 Η αρχή της μυστικότητας

Η αρχής της μυστικότητας εγγυάται ότι η επιλογή του εκλογέα δεν θα γίνει γνωστή σε τρίτους. Η ψήφος ορίζεται ως μυστική όταν ουδείς πέραν από τον ίδιο τον εκλογέα, δεν γνωρίζει το περιεχόμενό της. Η μυστικότητα της διαδικασίας διασφαλίζει την γνησιότητα του αποτελέσματος και ταυτοχρόνως αποτελεί προστασία για τον ψηφοφόρο, επιτρέποντάς του να εκφράζεται ανεπηρέαστα.

Υπάρχουν μια σειρά από εγγυήσεις που προβλέπονται από την εκλογική νομοθεσία με σκοπό την προάσπιση του απορρήτου της ψήφου, όπως για παράδειγμα:

- η χρήση ομοιόμορφων έντυπων ψηφοδελτίων και αδιάφανων φακέλων,
- παράδοση στον εκλογέα ολόκληρης της δέσμης των ψηφοδελτίων,
- στήσιμο ειδικών χώρων σε κάθε εκλογικό τμήμα (τα «παραβάν») όπου αποσύρεται ο ψηφοφόρος πάντα μόνος του προκειμένου να ασκήσει το εκλογικό του δικαίωμα,
- ρίψη του φακέλου στην κάλπη από τον ίδιο τον εκλογέα και ενώπιον της εφορευτικής επιτροπής,
- απαγόρευση στον εκλογέα να ρίξει στην κάλπη το ψηφοδέλτιο της επιλογής του εάν αυτό δεν είναι τοποθετημένο στον φάκελο με το ειδικό γνώρισμα, ο οποίος πρέπει να είναι κλεισμένος και σφραγισμένος, κ.ά.⁴⁴.

⁴⁴ Ο.π., σελ. 186.

Με αυτό τον τρόπο ο νομοθέτης ουσιαστικά επιβάλλει στον εκλογέα να πράξει έτσι, ώστε να διασφαλίζεστε στο μέγιστο βαθμό το απόρρητο του περιεχομένου της ψήφου του.

Επιπρόσθετα, προβλέπεται μέχρι και ποινή φυλάκισης σε περίπτωση παραβίασης της αρχής της μυστικότητας με σκοπό την προσπάθεια αλλοίωσης του εκλογικού αποτελέσματος.

2.3.5 Η αρχή της υποχρεωτικότητας

Το ζήτημα της υποχρεωτικότητας θέτει το ερώτημα εάν η ψήφος τελικά είναι δικαίωμα ή υποχρέωση. Με την ιδιότητα του δικαιώματος, η ψήφος θεωρείται ατομική επιλογή και υπόκειται στην ευχέρεια του ατόμου εάν θα ψηφίσει ή όχι. Συγχρόνως, ωστόσο, το δικαίωμα της ψήφου αποτελεί αρμοδιότητα του εκλογέα και δημόσιο λειτούργημα - γεγονός το οποίο το καθιστά υποχρεωτικό.

Στην Ελληνική έννομη τάξη, η υποχρεωτικότητα θεσπίζεται ως συνταγματική αρχή για πρώτη φορά με το ισχύον Σύνταγμα. Σύμφωνα με το άρθρο 51 παράγραφος 5 αναφορικά με τις βουλευτικές εκλογές, «η άσκηση του εκλογικού δικαιώματος είναι υποχρεωτική»⁴⁵.

Η υποχρεωτικότητα της ψήφου όσον αφορά τις αυτοδιοικητικές εκλογές θεμελιώνεται στο άρθρο 7 παράγραφος 2 του ν.4804/2021, όπως και στο άρθρο 6 παράγραφος 2 του π.δ.26/2012.

Ο ψηφοφόρος υποχρεούται να ασκήσει το εκλογικό του δικαίωμα, ανεξάρτητα από το γεγονός ότι είναι ελεύθερος να το ασκήσει κατά βούληση όσον αφορά το περιεχόμενό του, δηλαδή να επιλέξει τον υποψήφιο που επιθυμεί ή να ψηφίσει με λευκό ψηφοδέλτιο.

Η εκλογική νομοθεσία⁴⁶ προβλέπει ποινή φυλάκισης για όσους αδικαιολόγητα δεν ασκούν το εκλογικό τους δικαίωμα, με ορισμένες εξαιρέσεις:

- εξαιρούνται οι μόνιμοι κάτοικοι εξωτερικού,
- εξαιρούνται επίσης όσοι έχουν συμπληρώσει το 70^ο έτος της ηλικίας τους,

⁴⁵ Βλ. σχετικά, Το Σύνταγμα της Ελλάδος, (χ.χ), Ανάκτηση από <https://www.hellenicparliament.gr/Vouli-ton-Ellinon/To-Politevma/Syntagma/> (18/01/2024).

⁴⁶ Βλ. σχετικά, π.δ. 26/2012.

- υπάλληλοι του δημοσίου, οι οποίοι αδυνατούν να μεταβούν να ψηφίσουν στον τόπο, στους εκλογικούς καταλόγους του οποίου είναι εγγεγραμμένοι λόγω σοβαρών υπηρεσιακών αναγκών,
- εκλογείς που δεν θα μπορούν να μεταβούν στον τόπο άσκησης του εκλογικού τους δικαιώματος για λόγους υγείας ή για εξαιρετικούς προσωπικούς λόγους,
- και τέλος, όσοι βρίσκονται την ημέρα της διεξαγωγής της ψηφοφορίας σε απόσταση μεγαλύτερη των 200 χλμ. από το εκλογικό τμήμα τους⁴⁷.

Με τον ν. 2623/1998 καταργήθηκαν οι διοικητικές κυρώσεις που υφίστανται για την μη άσκηση του εκλογικού δικαιώματος, όπως μη χορήγηση διαβατηρίου, άδειας οδήγησης και άδειας άσκησης επαγγέλματος, οι οποίες, παρεμπίπτοντος, εφαρμόζονταν σπάνια⁴⁸.

2.3.6 Η αρχή της ταυτόχρονης διενέργειας των εκλογών

Η συγκεκριμένη αρχή κατοχυρώνεται με το άρθρο 51 παράγραφος 4 του Συντάγματος, όπου ορίζεται ότι οι εκλογές (εννοώντας τις βουλευτικές εκλογές) διενεργούνται ταυτοχρόνως σε όλη την επικράτεια της χώρας. Στην περίπτωση της τοπικής αυτοδιοίκησης εφαρμόζονται πάντα όσα ορίζει η εκλογική νομοθεσία. Ο βασικός στόχος της αρχής είναι η διασφάλιση της γνησιότητας του εκλογικού αποτελέσματος.

Ο νομοθέτης έχει προβλέψει ασφαλώς και τις περιπτώσεις των εξαιρέσεων, όπως την περίπτωση των εκλογών εκτός επικράτειας, επιτρέποντας να πραγματοποιηθεί η ψηφοφορία σε διαφορετικό χρόνο (μέσω της επιστολικής ψήφου) αρκεί η καταμέτρηση να γίνει την ίδια χρονική στιγμή με την κανονική ψηφοφορία. Να σημειωθεί βέβαια ότι προς το παρόν η επιστολική ψήφος έχει εφαρμοστεί μόνο κατά την διεξαγωγή των Ευρωεκλογών.

Η άσκηση του εκλογικού δικαιώματος μέσω επιστολικής ψήφου υπό μία έννοια αποτελεί παρέκκλιση από την αρχή της ταυτόχρονης διενέργειας, ωστόσο εφόσον διασφαλίζεται η ταυτόχρονη καταμέτρηση και ανακοίνωση των αποτελεσμάτων μαζί με αυτά των εκλογών που άσκησαν το εκλογικό τους δικαίωμα αυτοπροσώπως, και η τήρηση της αρχής της μυστικότητας, θεωρείται νομοθετικά αποδεκτή.

⁴⁷ Βλ. σχετικά, Εγκύκλιος 1095/79665/22-9-2023 (ΑΔΑ: 9Ρ5Θ46ΜΤΛ6-Η4Η).

⁴⁸ Βλ. σχετικά, Φ. Σπυρόπουλο «Συνταγματικό Δίκαιο», Β' έκδοση, 2020, σελ. 186.

Επιπρόσθετα, στο άρθρο 92 του εκλογικού νόμου⁴⁹ προβλέπεται ότι εάν σε κάποιο εκλογικό τμήμα δεν δύναται να προσέλθουν οι ψηφοφόροι και να ασκήσουν το εκλογικό τους δικαίωμα λόγω εκτάκτων καιρικών φαινομένων, η ψηφοφορία ενδέχεται να αναβληθεί για την επόμενη Κυριακή.

Ο ρόλος της αρχής της ταυτόχρονης διενέργειας των εκλογών είναι διπλός – αποτελεί αφενός συνταγματική εγγύηση για την ανόθευτη και ελεύθερη διαμόρφωση και εκδήλωση της λαϊκής βούλησης, και αφετέρου, εκφράζει την ενότητα και τον αδιαίρετο χαρακτήρα του εκλογικού σώματος.

2.3.7 Η αρχή της αυτοπρόσωπης άσκησης του εκλογικού δικαιώματος

Η αρχή της προσωπικής ψηφοφορίας θεσμοθετείται από τον εκλογικό νόμο και υπαγορεύει την αυτοπρόσωπη προσέλευση του εκλογέα στο εκλογικό τμήμα κατά την άσκηση του εκλογικού του δικαιώματος. Η ψήφος είναι προσωπική και πραγματοποιείται από τον ίδιο και μόνο ψηφοφόρο και όχι δια αντιπροσώπου.

Η αυτοπρόσωπη παρουσία του ψηφοφόρου δεν κατοχυρώνεται συνταγματικά, αναλύεται ωστόσο στο Κεφάλαιο Η' του π.δ.26/2012, το οποίο ρυθμίζει τους κανόνες της ψηφοφορίας.

Εξαίρεση αναφορικά με το στοιχείο της προσέλευσης αποτελεί η επιστολική ψήφος στις Ευρωεκλογές (όπως αναλύθηκε παραπάνω), αλλά και αυτή πραγματοποιείται από τον ίδιο τον εκλογέα, έστω και σε διαφορετικό τόπο και χρόνο. Επίσης, άλλο ένα παράδειγμα αποτελεί η περίπτωση των εκλογέων του εξωτερικού (αφορά μόνο τις εθνικές εκλογές), στους οποίους επιτρέπεται να ασκήσουν το εκλογικό τους δικαίωμα «με επιστολική ψήφο ή άλλο πρόσφορο μέσο»⁵⁰.

Και τέλος, η επιστολική ψήφος χρησιμοποιήθηκε ως μορφή άσκησης του εκλογικού δικαιώματος στις πρόσφατες Ευρωεκλογές της 9^{ης} Ιουνίου, ως αποτέλεσμα των προσπαθειών της κυβέρνησης να περιοριστεί η αποχή. Η επιλογή της επιστολικής ψήφου δόθηκε σε όλους

⁴⁹ Βλ. σχετικά, π.δ.26/2012.

⁵⁰ Άρθρο 51 παράγραφος 4 του Συντάγματος, βλ. σχετικά, Η σελίδα της Βουλής των Ελλήνων (χ.χ).
Ανάκτηση από <https://www.hellenicparliament.gr/Vouli-ton-Ellinon/To-Politevma/Syntagma/article-53/>
(20/01/2024).

τους κατοίκους της Ελλάδας χωρίς να τεθεί ως προϋπόθεση να δικαιολογήσουν την μην δυνατότητα προσέλευσης αυτοπροσώπως (π.χ. για λόγους υγείας, εργασίας, ηλικίας κλπ.). Αντίθετα, για τους Έλληνες κάτοικους εξωτερικού φέτος δεν στήθηκαν κάλπες εκτός επικράτειας και η επιστολική ψήφος αποτέλεσε ο μοναδικός τρόπος άσκησης του εκλογικού δικαιώματος για τις Ευρωεκλογές του 2024.

2.4 Εκλογικό σώμα - το δικαίωμα του εκλέγειν

Το εκλογικό σώμα των αυτοδιοικητικών εκλογών είναι το σύνολο των πολιτών που έχουν δικαίωμα ψήφου. Είναι όλοι οι υπήκοοι των 26 κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης που διαμένουν στην Ελλάδα, έχουν συμπληρώσει το 17^ο έτος της ηλικίας τους⁵¹, δεν έχουν στερηθεί του δικαιώματος του εκλέγειν, σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 4, 6 παράγραφοι 1, 10 και 15 του π.δ.26/2012 και έχουν εγγραφεί στους ειδικούς εκλογικούς καταλόγους του Δήμου όπου κατοικούν⁵².

Η διαδικασία εγγραφής στους ειδικούς εκλογικούς καταλόγους είναι απλή. Οι ενδιαφερόμενοι οφείλουν να εισέλθουν στην ηλεκτρονική πύλη του Υπουργείου Εσωτερικών (<https://www.ypes.gr/>), να εισάγουν τους κωδικούς τους taxisnet και να υποβάλουν την αίτησή τους. Η αίτηση πρέπει να υποβληθεί τουλάχιστον 12 ημέρες πριν από την προκήρυξη των εκλογών. Όσοι ενδιαφερόμενοι υποβάλλουν αίτηση σε διάστημα μικρότερο των 12 ημερών δεν θα έχουν δικαίωμα να ψηφίσουν από τον τόπο διαμονής τους στις προσεχείς εκλογές.

Οι εκλογικοί κατάλογοι που ισχύουν για τις αυτοδιοικητικές εκλογές είναι οι ίδιοι με αυτούς των βουλευτικών εκλογών. Για του πολίτες της Ε.Ε. αντίστοιχα ισχύουν ειδικοί εκλογικοί κατάλογοι, σύμφωνα με το π.δ.133/1997 (Α' 121).

Χαρακτηριστικά, στις τελευταίες Δημοτικές Εκλογές τον Οκτώβριο του 2023 για την εκλογή δημάρχων και περιφερειάρχων κλήθηκαν να ψηφίσουν 9.775.181 Έλληνες πολίτες, από τους οποίους οι 465.218 θα ψήφιζαν για πρώτη φορά σε δημοτικές και περιφερειακές εκλογές.

⁵¹ Σύμφωνα με την παράγραφο 2 του άρθρου 4 του π.δ.26/2012, η 1η Ιανουαρίου θεωρείται ως ημερομηνία γέννησης όλων όσοι γεννήθηκαν μέσα στο χρόνο.

⁵² Συγκεκριμένα για τις εκλογές της 8 Οκτωβρίου του 2023 η εγγραφή στους εκλογικούς καταλόγους έπρεπε να έχει ολοκληρωθεί το αργότερο μέχρι τις 30 Ιουνίου του 2023, βλ. σχετικά, Αυτοδιοικητικές εκλογές 2023: Πώς και πού ψηφίζουμε (30/09/2023), Ανάκτηση από <https://www.ethnos.gr/Politics/article/282046/aytodiokhtikesekloges2023poskairoyphshfizoyme> (20/01/2024).

Ενώ οι ευρωπαίοι πολίτες εγγεγραμμένοι στους εκλογικούς καταλόγους ανέρχονται στους 17.957⁵³.

2.5 Οι υποψήφιοι στις αυτοδιοικητικές εκλογές – το δικαίωμα του εκλέγεσθαι

Σύμφωνα με το άρθρο 9 του ν.4804/2021(«*προσόντα εκλογιμότητας*»), ως Δήμαρχος μπορεί να εκλεγεί δημότης (είτε Έλληνας πολίτης, είτε πολίτης άλλου κράτους-μέλους της Ε.Ε.), ο οποίος έχει το δικαίωμα του εκλέγειν, έχει συμπληρώσει το 21^ο έτος της ηλικίας του κατά την ημέρα των εκλογών και είναι εγγεγραμμένος στο δημοτολόγιο της εκλογικής του περιφέρειας⁵⁴.

Αντίστοιχα, ως Δημοτικός σύμβουλος, Κοινοτικός σύμβουλος ή Πρόεδρος δημοτικής κοινότητας μπορείς να εκλεγεί δημότης (είτε Έλληνας πολίτη, είτε πολίτης άλλου κράτους-μέλους της Ε.Ε.), ο οποίος έχει το δικαίωμα του εκλέγειν, έχει συμπληρώσει το 18^ο έτος της ηλικίας του κατά την ημέρα των εκλογών και είναι επίσης εγγεγραμμένος στο δημοτολόγιο της εκλογικής του περιφέρειας.

2.6 Κωλύματα και ασυμβίβαστα

Στο άρθρο 19 του Κεφαλαίου Γ' του ν. 5043/2023 αναφέρονται τα κωλύματα εκλογιμότητας και τα ασυμβίβαστα, σύμφωνα με τα οποία δεν μπορούν να εκλεγούν ή να είναι υποψήφιοι Δήμαρχοι, Δημοτικοί σύμβουλοι, Σύμβουλοι ή Πρόεδροι δημοτικών κοινοτήτων:

- Δικαστικοί λειτουργοί, αξιωματικοί του Λιμενικού Σώματος Ελληνικής Ακτοφυλακής, αξιωματικοί των Ενόπλων Δυνάμεων και των Σωμάτων Ασφαλείας, θρησκευτικοί λειτουργοί των αναγνωρισμένων θρησκειών, μέλη των ανεξάρτητων αρχών του άρθρου 101Α του Συντάγματος ή των αρχών που χαρακτηρίζονται με νόμο ως ανεξάρτητες ή ρυθμιστικές, εφόσον για τα συγκεκριμένα μέλη προβλέπεται από τον νόμο η πλήρης και

⁵³ Βλ. σχετικά, Δημοτικές και περιφερειακές εκλογές 2023 Live: Λεπτό προς λεπτό οι εξελίξεις (08/10/2023), Ανάκτηση από <https://www.newsit.gr/politikh/dimotikes-kai-perifereiakes-ekloges-2023-Live-lepto-pros-lepto-oi-ekselikseis/> (20/01/2024).

⁵⁴Βλ. σχετικά, άρθρο 9 παράγραφος 1 του ν. 4804/2021.

αποκλειστική τους απασχόληση ή η αναστολή άσκησης εκ μέρους τους οποιουδήποτε άλλου δημόσιου λειτουργήματος ή καθήκοντος, αμειβόμενου ή μη, σε οποιαδήποτε θέση του δημόσιου τομέα, κατά τη διάρκεια της θητείας τους στην αρχή αυτή. Εξαιρούνται της ρύθμισης αυτής οι δικαστικοί λειτουργοί και οι αξιωματικοί των Ενόπλων Δυνάμεων, των Σωμάτων Ασφαλείας και του Λιμενικού Σώματος, εφόσον δεν υπηρέτησαν εντός των ορίων του δήμου στον οποίο επιθυμούν να θέσουν υποψηφιότητα κατά και μετά την 1η Ιανουαρίου του έτους διεξαγωγής των εκλογών των δημοτικών αρχών, και μπορούν να είναι υποψήφιοι, εφόσον παραιτηθούν από τη θέση τους, σύμφωνα με τη διαδικασία του άρθρου 30 του π.δ.26/2012(Α' 57), περί εκλογής βουλευτών, πριν από την ημερομηνία ανακήρυξης των υποψηφίων. Το παρόν ασυμβίβαστο δεν συμπεριλαμβάνει όσους εκ του ένστολου προσωπικού των σωμάτων ασφαλείας και του Λιμενικού Σώματος Ελληνικής Ακτοφυλακής προάγονται σε αξιωματικούς, με τη συμπλήρωση ετών πραγματικής υπηρεσίας κατά τη διάρκεια της αιρετής θητείας τους. Το κώλυμα του πρώτου εδαφίου δεν ισχύει για τους αξιωματικούς των Σωμάτων Ασφαλείας και του Λιμενικού Σώματος μέχρι του βαθμού του Υπαστυνόμου Α', του Υποπυραγού και του Ανθυποπλοιάρχου, αντίστοιχα. Ειδικές διατάξεις που απαγορεύουν την υποβολή ή την αποδοχή της παραίτησης των προσώπων αυτών ή που περιορίζουν το δικαίωμά τους να παραιτηθούν ή την αρμοδιότητα της αρχής να αποδεχθεί την παραίτησή τους, εξακολουθούν να ισχύουν⁵⁵.

- Ο Επόπτης Ο.Τ.Α., στους δήμους στους οποίους εκτείνεται η αρμοδιότητά του, για 4 έτη από τη λήξη της θητείας του με οποιονδήποτε τρόπο.
- Οι υπάλληλοι με σχέση εργασίας δημοσίου δικαίου(Δ.Δ.) και ιδιωτικού δικαίου(Ι.Δ.) αορίστου χρόνου του Δημοσίου (των δήμων, των περιφερειών και των νομικών προσώπων που είναι ενταγμένα στο Μητρώο Φορέων της Γενικής Κυβέρνησης), για 10 μήνες πριν από τη διενέργεια των εκλογών, οι οποίοι, κατά και μετά την 1η Ιανουαρίου του έτους διεξαγωγής των εκλογών έχουν ασκήσει καθήκοντα προϊσταμένου οργανικής μονάδας σε επίπεδο γενικής διεύθυνσης ή διεύθυνσης ή τμήματος στους δήμους στα διοικητικά όρια των οποίων εκτεινόταν η αρμοδιότητα των οργανικών τους μονάδων. Εξαιρούνται από το πρώτο σκέλος οι διευθυντές σχολικών μονάδων πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, καθώς και οι διευθυντές τμημάτων, μονάδων, κλινικών και εργαστηρίων

⁵⁵ Βλ. σχετικά, άρ. 19 παρ.1 του ν. 5043/2023.

ιατρικής υπηρεσίας του Εθνικού Συστήματος Υγείας(Ε.Σ.Υ.), ενώ υπάρχουν οι περιφερειακοί διευθυντές εκπαίδευσης και οι προϊστάμενοι διευθύνσεων εκπαίδευσης, οι διευθυντές ιατροί που προϊστανται της Ιατρικής Υπηρεσίας και των Κέντρων Υγείας (Κ.Υ.), καθώς και ο υπεύθυνος συντονιστής της επιστημονικής λειτουργίας Κ.Υ.

- Όσοι συνδέονται με τον οικείο δήμο, τα νομικά του πρόσωπα ή τα νομικά πρόσωπα στα οποία αυτός συμμετέχει, με σύμβαση προμήθειας, εκτέλεσης έργου, παροχής υπηρεσιών, παραχώρησης δικαιώματος εκμετάλλευσης έργου ή υπηρεσίας με αντικείμενο συνολικής αξίας άνω των 10.000 ευρώ, εφόσον η σύμβαση είναι σε ισχύ κατά και μετά την 1η Ιανουαρίου του έτους διεξαγωγής των εκλογών. Δεν αποτελεί κώλυμα ή ασυμβίβαστο η ιδιότητα του μέλους της διοίκησης ή του υπαλλήλου δημοσίων επιχειρήσεων και οργανισμών κοινής ωφέλειας, που συνδέονται με τον οικείο δήμο, τα νομικά του πρόσωπα ή τα νομικά πρόσωπα στα οποία αυτός συμμετέχει, με σύμβαση που είναι σχετική με το αντικείμενο της δραστηριότητάς τους. Δεν αποτελεί ασυμβίβαστο επίσης και η σύναψη σύμβασης αγοράς, εκποίησης ή εκμίσθωσης δημοτικών ακινήτων, εφόσον η σχετική σύμβαση έχει συναφθεί ύστερα από πλειοδοτική δημοπρασία.
- Οι γενικοί διευθυντές, οι διευθύνοντες σύμβουλοι, οι πρόεδροι και τα μέλη διοικητικών συμβουλίων, οι διαχειριστές, οι μέτοχοι και οι εταίροι κεφαλαιουχικών εταιρειών, που έχουν συμβληθεί με τον οικείο δήμο, τα νομικά του πρόσωπα ή τα νομικά πρόσωπα στα οποία αυτός συμμετέχει, εφόσον το ποσοστό συμμετοχής τους στις εταιρείες υπερβαίνει το 35% του συνολικού κεφαλαίου της εταιρείας, καθώς και εταίροι προσωπικών εταιρειών και κοινοπρακτούντα πρόσωπα, που έχουν συμβληθεί με τον οικείο δήμο, τα νομικά του πρόσωπα ή τα νομικά πρόσωπα στα οποία αυτός συμμετέχει. Αν ο οικείος δήμος συμμετέχει με οποιονδήποτε τρόπο στην επιχείρηση με την οποία συμβάλλεται ο ίδιος, τα νομικά του πρόσωπα ή τα νομικά πρόσωπα στα οποία μετέχει, δεν υπάρχει ασυμβίβαστο για τους αιρετούς του δήμου που μετέχουν στη διοίκηση της επιχείρησης αυτής.

Επίσης, κώλυμα εκλογιμότητας υφίσταται για όσους έχουν εκπέσει από οποιοδήποτε αιρετό αξίωμα πρώτου ή δεύτερου βαθμού τοπικής αυτοδιοίκησης:

- ύστερα από αμετάκλητη καταδικαστική απόφαση, σύμφωνα με την περίπτωση γ' της παραγράφου 1 του άρθρου 236 του ν. 3852/2010 (Α' 87) ή

- ύστερα από αιτιολογημένη απόφαση του Επόπτη Ο.Τ.Α. για πειθαρχικό παράπτωμα σύμφωνα με τα άρθρα 233 και 234 του ν. 3852/2010.

Και τέλος, κωλύματα εκλογιμότητας συντρέχουν για όσους έχουν στερηθεί τα πολιτικά τους δικαιώματα ή τους έχει επιβληθεί αποστέρηση δημόσιας θέσης ή δημόσιου ή αυτοδιοικητικού αξιώματος με αμετάκλητη καταδικαστική απόφαση ή έχουν παυθεί από οποιοδήποτε αιρετό αξίωμα πρώτου ή δεύτερου βαθμού τοπικής αυτοδιοίκησης με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, σύμφωνα με το άρθρο 237 του ν. 3852/2010⁵⁶.

Δήμαρχοι, δημοτικοί σύμβουλοι, σύμβουλοι δημοτικών κοινοτήτων ή πρόεδροι δημοτικών κοινοτήτων που αποδέχονται οποιοδήποτε από τα καθήκοντα ή τα έργα που συνιστούν ασυμβίβαστο ή αποκτούν δημοτικότητα σε άλλο δήμο, εκπίπτουν από το αξίωμά τους. Το αρμόδιο διοικητικό πρωτοδικείο με απόφασή του διαπιστώνει την ύπαρξη του ασυμβίβαστου και την έκπτωση από το αξίωμα, εφόσον υποβληθεί ένσταση. Κατά της απόφασης με την οποία διαπιστώνεται το ασυμβίβαστο χωρεί αίτηση αναίρεσης ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας.

Υποψηφιότητα και στους δύο βαθμούς τοπικής αυτοδιοίκησης ή για περισσότερα του ενός αυτοδιοικητικά αξιώματα στον ίδιο ή σε άλλο βαθμό τοπικής αυτοδιοίκησης δεν επιτρέπεται. Υποψήφιος ο οποίος θέτει υποψηφιότητα κατά παράβαση του πρώτου εδαφίου, δεν ανακηρύσσεται σε καμία από τις θέσεις για τις οποίες έχει θέσει υποψηφιότητα. Αν, παρ' όλα αυτά, ανακηρυχθεί, η υποψηφιότητά του ακυρώνεται για όλες τις θέσεις με την έκδοση απόφασης του αρμοδίου διοικητικού πρωτοδικείου, χωρίς να είναι απαραίτητη η υποβολή ένστασης. Και σε αυτή την περίπτωση, κατά της απόφασης του διοικητικού πρωτοδικείου χωρεί αίτηση αναίρεσης ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας.

Δεν επιτρέπεται η σύμπτωση στο ίδιο πρόσωπο της ιδιότητας αιρετού και στους δύο βαθμούς τοπικής αυτοδιοίκησης ή δύο άμεσα αιρετών αυτοδιοικητικών αξιωμάτων. Στην περίπτωση αυτή, επέρχεται αυτοδίκαιη έκπτωση και από τα δύο αξιώματα, με διαπιστωτική πράξη του οικείου Επόπτη Ο.Τ.Α.⁵⁷.

⁵⁶ Βλ. σχετικά, άρθρο 19 παράγραφος 3 του ν. 5043/2023.

⁵⁷ Βλ. σχετικά, Άρθρο 8 Κωλύματα εκλογιμότητας και ασυμβίβαστα (χ.χ), Ανάκτηση από <http://www.opengov.gr/ypes/?p=7621> (20/01/2024).

2.7 Δημοτικές αρχές και κατανομή εδρών

Για την διοίκηση ενός δήμου είναι αρμόδιοι ο Δήμαρχος, το Δημοτικό Συμβούλιο και οι διάφορες αποφασιστικού χαρακτήρα επιτροπές του Δημοτικού Συμβουλίου. Το Δημοτικό Συμβούλιο είναι το όργανο λήψης αποφάσεων στα θέματα του Δήμου. Η θητεία των εκλεγμένων αιρετών συμβούλων διαρκεί για 5 χρόνια με έναρξη 1^{ης} Ιανουαρίου. Για την περίοδο που διανύουμε συγκεκριμένα, και ως αποτέλεσμα των εκλογών της 8^{ης} Οκτωβρίου 2023, η περίοδος της θητείας ξεκίνησε στις 1/1/2024 και θα λήξει 31/12/2028.

Η κατανομή των εδρών των Δημοτικών Συμβουλίων σύμφωνα με τις διατάξεις του ν.4804/2021, ορίζεται με βάση τον μόνιμο πληθυσμό κάθε εκλογικής περιφέρειας βάσει των αποτελεσμάτων της Απογραφής Πληθυσμού-Κατοικιών του 2021 που αφορούν στον Μόνιμο Πληθυσμό της χώρας. Συγκεκριμένα:

- 13 μέλη σε δήμους με πληθυσμό έως 2.000 κατοίκους,
- 15 μέλη σε δήμους με πληθυσμό από 2.001 έως και 5.000 κατοίκους,
- 19 μέλη σε δήμους με πληθυσμό από 5.001 έως και 10.000 κατοίκους,
- 25 μέλη σε δήμους με πληθυσμό από 10.001 έως και 30.000 κατοίκους,
- 29 μέλη σε δήμους με πληθυσμό από 30.001 έως και 50.000 κατοίκους,
- 35 μέλη σε δήμους με πληθυσμό από 50.001 έως και 100.000 κατοίκους,
- 39 μέλη σε δήμους με πληθυσμό από 100.001 έως και 150.000 κατοίκους,
- 43 μέλη σε δήμους με πληθυσμό πάνω από 150.001 κατοίκους.

Σε περίπτωση που οι δημοτικές κοινότητες των δήμων με πληθυσμούς 10.001-30.000, 30.001-50.000 και 50.001-100.000 είναι παραπάνω από 6, τότε ο αριθμός μελών των Δημοτικών Συμβουλίων τους αντιστοιχεί στην επόμενη (μεγαλύτερη) πληθυσμιακή κλίμακα. Επιπλέον, υπάρχουν και οι διοικήσεις των δημοτικών κοινοτήτων, οι οποίες δεν συμμετέχουν άμεσα στην διοίκηση του Δήμου, αλλά εκφράζουν γνώμες και διατυπώνουν προτάσεις σχετικά με τα θέματα της κοινότητας⁵⁸. Οι μόνες αποκλειστικές αρμοδιότητες που ασκούν σχετίζονται

⁵⁸ Προβλέπεται ωστόσο η δυνατότητα μεταβίβασης αρμοδιοτήτων με απόφαση του Δημάρχου και του Δημοτικού συμβουλίου στους προέδρους δημοτικών κοινοτήτων ή στα συμβούλια.

με προεγκρίσεις ίδρυσης ή εγκατάστασης επιχειρήσεων στα όρια της κοινότητας και με χορηγήσεις αδειών λειτουργίας μουσικής⁵⁹.

Σύμφωνα με το νέο πολυνομοσχέδιο ν.5043/2023, οι δημοτικές κοινότητες με πληθυσμό μικρότερο των 200 κατοίκων διοικούνται από τον πρόεδρο της κοινότητας.

Αντίστοιχα, οι κοινότητες με πληθυσμό ίσο ή μεγαλύτερο των 201 κατοίκων, διοικούνται από τον πρόεδρο και το συμβούλιο της δημοτικής κοινότητας.

Η σύνθεση των συμβουλίων καθορίζεται βάσει του πληθυσμού της κοινότητας ως εξής:

- σε δημοτικές κοινότητες με πληθυσμό από 201 έως και 2.000 κατοίκους τα συμβούλια απαρτίζονται από 3 μέλη,
- σε δημοτικές κοινότητες με πληθυσμό από 2.001 έως και 10.000 κατοίκους - από 5 μέλη,
- σε δημοτικές κοινότητες με πληθυσμό από 10.001 έως και 50.000 κατοίκους - από 11 μέλη,
- σε δημοτικές κοινότητες με πληθυσμό από 50.001 και πάνω κατοίκους - από 15 μέλη.

Ο νομοθέτης προβλέπει επίσης ότι δεν εκλέγονται συμβούλια δημοτικών κοινοτήτων στους Δήμους της Περιφέρειας Αττικής με τις μόνες εξαιρέσεις τους Δήμους της Ανατολικής και Δυτικής Αττικής⁶⁰, των Περιφερειακών Ενοτήτων Νήσων και των δήμων που συγκροτούνται από τις δημοτικές κοινότητες άρθρου 2 παράγραφο 4 του ν. 3852/2010 (Α' 87). Αναφορικά με της αναλογία των μελών, η παράταξη του Δημάρχου καταλαμβάνει τα 3/5 των εδρών.

2.8 Η προεκλογική περίοδος

Ως προεκλογική περίοδος χαρακτηρίζεται το χρονικό διάστημα που προηγείται την διεξαγωγή των εκλογών. Πρόκειται για μία πολύ σημαντική περίοδος, καθώς κατά την διάρκεια αυτής ενεργοποιούνται και προετοιμάζονται συγκεκριμένες λειτουργίες του εκλογικού συστήματος, όπως για παράδειγμα η συγκρότηση των επιτροπών, οι δηλώσεις των υποψηφίων, οι διορισμοί εφόρων και δικαστικών αντιπροσώπων, ο προσδιορισμός εκλογικών τμημάτων, ο

⁵⁹ Βλ. σχετικά, άρθρο 83 παράγραφος 1 του ν.3852/2010 (ΦΕΚ 87/2010 τεύχος Α').

⁶⁰ Συγκεκριμένα, εξαίρεση αποτελεί ο Δήμος Ωρωπού της Περιφερειακής Ενότητας Ανατολικής Αττικής και οι Δήμοι Μεγαρέων και Μάνδρας – Ειδυλλίας της Περιφερειακής Ενότητας Δυτικής Αττικής.

συντονισμός των υπηρεσιών και η προετοιμασία του εκλογικού υλικού - ψηφοδέλτια, κάλπες, παραβάν, εκλογικοί σάκοι, εκλογικοί φάκελοι, σφραγίδες κ.ά.

Για τις τελευταίες εκλογές (της 8^{ης} Οκτωβρίου του 2023) η έναρξη της προεκλογικής περιόδου ήταν στις 8 Αυγούστου 2023.

2.8.1 Κατάρτιση συνδυασμών και υποβολή υποψηφιοτήτων

Τα αιρετά αξιώματα για τις δημοτικές εκλογές είναι τα εξής:

- Δήμαρχος,
- Δημοτικοί σύμβουλοι,
- Τοπικοί σύμβουλοι δημοτικών κοινοτήτων με μόνιμο πληθυσμό άνω των 201 κατοίκων,
- Πρόεδροι δημοτικών κοινοτήτων με μόνιμο πληθυσμό μικρότερο των 200 κατοίκων⁶¹.

Η εκλογή του Δημάρχου και των δημοτικών συμβούλων πραγματοποιείται αποκλειστικά κατά συνδυασμών – δεν επιτρέπονται υποψηφιότητες εκτός συνδυασμού. Ο κάθε συνδυασμός περιλαμβάνει τον υποψήφιο Δήμαρχο και τους υποψήφιους δημοτικούς συμβούλους ανά εκλογική περιφέρεια⁶². Δεν επιτρέπεται η συμμετοχή ενός ατόμου σε περισσότερους από έναν συνδυασμό, όπως και η υποψηφιότητα ως Δήμαρχος και ως δημοτικός σύμβουλος ταυτόχρονα.

Η δήλωση/καταχώρηση των συνδυασμών και των υποψηφίων γίνεται από τους επικεφαλής υποψηφίους Δημάρχους μέσω της Ενιαίας Ψηφιακής Πύλης της Δημόσιας Διοίκησης (gov.gr) και η πρόσβαση στην πύλη παρέχεται στους υποψηφίους με χρήση των κωδικών-διαπιστευτηρίων της Γενικής Γραμματείας Πληροφοριακών Συστημάτων Ψηφιακής Διακυβέρνησης (taxisnet)⁶³.

⁶¹ Βλ. σχετικά, Εγκύκλιος 939, Α.Π.71599/31-08-2023.

⁶² Ως εκλογική περιφέρεια για την ανάδειξη των δημοτικών συμβούλων ορίζονται η δημοτική ενότητα (δηλαδή ο Δήμος) και οι δημοτικές κοινότητες (αντικατέστησαν τα πρώην τοπικά διαμερίσματα), όπως αυτές περιγράφονται στον ν.4804/2021.

⁶³ Βλ. σχετικά, Καθορισμός της λειτουργίας της ηλεκτρονικής πύλης δήλωσης υποψηφιοτήτων κατά τις εκλογές για την ανάδειξη των δημοτικών και των περιφερειακών αρχών μέσω gov.gr. (03/08/2023), Ανάκτηση από <https://www.dnews.gr/eidhseis/koinonia/438254/meso-gov-gr-i-dilosi-ypoposifiotiton-gia-dimotikes-kai-perifereiakes-ekloges-pote-anoigei-i-platforma> (20/01/2024).

Η διαδικασία καταχώρησης ξεκινάει με την εισαγωγή των στοιχείων του ηλεκτρονικού παράβολου από τον επικεφαλής του συνδυασμού, όπως αυτά ορίζονται στον ν. 4804/2021⁶⁴. Στην συνέχεια, καταχωρούνται τα στοιχεία του συνδυασμού και των υποψηφίων, υποβάλλοντας παράλληλα και τα απαραίτητα δικαιολογητικά.

Για τον συνδυασμό καταχωρούνται όνομα και έμβλημα - περιγραφή και ηλεκτρονικό αρχείο⁶⁵. Σε περίπτωση που γίνουν περισσότερες από μία δηλώσεις για το ίδιο όνομα ή έμβλημα, δικαίωμα χρήσης έχει όποιος το έχει δηλώσει πρώτος. Ο συνδυασμός καταρτίζεται με γραπτή δήλωση υπογεγραμμένη από τον επικεφαλής του.

Για τους υποψηφίους αντίστοιχα καταχωρούνται όνομα, επώνυμο, πατρώνυμο ή μητρώνυμο, ημερομηνία γέννησης, Αριθμό Φορολογικού Μητρώου (Α.Φ.Μ.), τον Ειδικό Εκλογικό Αριθμό (για τους Έλληνες πολίτες και για τους πολίτες κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης), ιδιότητα, στοιχεία διεύθυνσης, αξίωμα στο οποίο είναι υποψήφιοι (δήμαρχος, δημοτικός σύμβουλος, σύμβουλος ή πρόεδρος δημοτικής κοινότητας), εκλογική περιφέρεια ή δημοτική κοινότητα (στην οποία είναι υποψήφιοι), υποκοριστικό ή ψευδώνυμο, καλλιτεχνικό ή άλλο, όνομα συζύγου/συμβιούντος ή συμβιούσης. Επιπλέον, για τους πολίτες λοιπών κρατών-μελών της Ε.Ε. προσκομίζεται σε ηλεκτρονική μορφή αντίγραφο διαβατηρίου ή ταυτότητας.

Επιπρόσθετα, απαιτείται και προσκόμιση σε ηλεκτρονική μορφή δήλωσης παραίτησης από θέση που αποτελεί κώλυμα εκλογιμότητας, σύμφωνα με άρθρο 30 παράγραφος 2 του π.δ.26/2012.

Για την καταχώρηση του συνδυασμού και των υποψηφίων ο επικεφαλής δικαιούται να ορίσει έναν διαχειριστή ανά συνδυασμό και μαζί μπορούν να δηλώσουν και παραπάνω

⁶⁴ Το παράβολο για την υποψηφιότητα Δημάρχου ανέρχεται στα 200 €, για δημοτικό σύμβουλο – στα 50 €, ενώ για κοινοτικό σύμβουλο και Πρόεδρο δημοτικής κοινότητας – στα 10 €, βλ. σχετικά, Δημοτικές εκλογές: Τι ισχύει για κατάρτιση συνδυασμών και υποβολή υποψηφιοτήτων (05/03/2023), Ανάκτηση από <https://www.aftodioikisi.gr/nomothesia/dimotikes-ekloges-ti-ischyei-gia-katartisi-syndyasmon-kai-yповoli-yropsifiotiton/> (20/01/2024).

⁶⁵ Απαγορεύεται να ορίζεται ή να χρησιμοποιείται ως όνομα ή ως έμβλημα του συνδυασμού σύμβολο θρησκευτικής λατρείας ή σημαία ή άλλο παρόμοιο σύμβολο κράτους ή σημείο ιδιαίτερης ευλάβειας, στέμμα, όνομα ή έμβλημα πολιτικής οργάνωσης, φωτογραφία οποιουδήποτε προσώπου, έμβλημα κράτους, που ίσχυε παλαιότερα ή ισχύει ακόμη, καθώς και σύμβολα ή εμβλήματα του δικτατορικού καθεστώτος της 21^{ης} Απριλίου 1967 ή σύμβολα ή εμβλήματα με ρατσιστικό ή ξενοφοβικό περιεχόμενο, σύμφωνα με το άρθρο 1 του ν. 927/1979 (Α΄ 139).

βοηθητικούς χρήστες με πρόσβαση στην Πύλη, με δικαίωμα μόνο προσωρινής αποθήκευσης των καταχωρημένων στοιχείων και όχι οριστικής υποβολής⁶⁶.

Για τις εκλογές της 8^{ης} Οκτωβρίου του 2023 η λήξη της προθεσμίας υποβολής ήταν η 31^η Αυγούστου 2023 και ώρα 23:59⁶⁷.

2.8.2 Αναλογίες υποψηφίων

Ο αριθμός των υποψηφίων δημοτικών συμβούλων σε κάθε εκλογική περιφέρεια κυμαίνεται μεταξύ του αριθμού των εδρών που αντιστοιχούν σε αυτήν⁶⁸ και του αριθμού που προκύπτει μετά την προσαύξηση κατά 150% σε σχέση με τον καθ' ελάχιστο αριθμό εδρών. Να σημειωθεί ότι στους δήμους που απαρτίζονται από περισσότερες από μία περιφέρειες ενδέχεται το τελικό άθροισμα των υποψηφίων να υπερβαίνει τον αντίστοιχο αριθμό σε σχέση με δήμους που αποτελούν ενιαία εκλογική περιφέρεια, ενώ στην πράξη εκλέγουν τον ίδιο αριθμό δημοτικών συμβούλων⁶⁹.

Αναφορικά με τις δημοτικές κοινότητες που εκλέγουν τοπικούς συμβούλους, ο αριθμός των υποψηφίων κυμαίνεται ανάμεσα στον αριθμό των εδρών που τους αναλογούν (βάσει του πληθυσμού) και στον αριθμό που προκύπτει αντίστοιχα μετά από την προσαύξηση κατά 150% σε σχέση με τον καθ' ελάχιστο αριθμό εδρών.

Σχετικά με την εκλογή προέδρων των δημοτικών κοινοτήτων, ο αριθμός των υποψηφίων επιτρέπεται να είναι από 1 έως 3 ανά κοινότητα.

Και τέλος, σχετικά με την ποσόστωση εκπροσώπησης βάσει φύλου, στο άρθρο 9 του ν. 5046/2023, ΚΕΦ.Α (τροποποίησης του άρθρου 15 του ν.4804/2021) διευκρινίζεται ότι οι υποψήφιοι από κάθε φύλο θα πρέπει να είναι τουλάχιστον σε ποσοστό 40% του συνολικού

⁶⁶ Βλ. σχετικά, Καθορισμός της λειτουργίας της ηλεκτρονικής πύλης δήλωσης υποψηφιοτήτων κατά τις εκλογές για την ανάδειξη των δημοτικών και των περιφερειακών αρχών μέσω gov.gr. (03/08/2023), Ανάκτηση από <https://www.dnews.gr/eidhseis/koinonia/438254/meso-gov-gr-i-dilosi-yposifiotiton-gia-dimotikes-kai-perifereiakes-ekloges-pote-anoigei-i-platfoma> (20/01/2024).

⁶⁷ Βλ. σχετικά, Υ.Α.64742/01.08.2023 (Β' 4879) του Αναπληρωτή Υπουργού Εσωτερικών.

⁶⁸ Βλ. σχετικά, Υ.Α.64716/01.08.2023 (Β' 4844 και ΑΔΑ: Ψ2Ζ446ΜΤΛ6-ΡΤΦ) του Αναπληρωτή Υπουργού Εσωτερικών.

⁶⁹ Βλ. σχετικά, ΣτΕ 4054/2011, Ανάκτηση από https://www.ypes.gr/UserFiles/f0ff9297-f516-40ff-a70e-eca84e2ec9b9/StE-2011_4054.pdf (20/01/2024).

αριθμού υποψηφίων του οικείου συνδυασμού, συμπεριλαμβανομένου τον υποψήφιο Δήμαρχο και εξαιρουμένων των υποψηφίων προέδρων δημοτικών κοινοτήτων έως και 200 κατοίκων.

2.8.3 Επικύρωση υποψηφιοτήτων από τους υποψηφίους

Μετά την ολοκλήρωση της διαδικασίας καταχώρησης όλων των υποψηφιοτήτων από τον επικεφαλής της παράταξης (δηλαδή τον υποψήφιο Δήμαρχο) και πριν την οριστική υποβολή του συνδυασμού, καλούνται οι υποψήφιοι να επικυρώσουν την υποψηφιότητά τους μέσω της Πύλης.

Σε περίπτωση που ο υποψήφιος δεν επιβεβαιώσει την υποψηφιότητά του ή δεν υποβάλλει το προβλεπόμενο από τον νόμο παράβολο, δεν ανακηρύσσεται, χωρίς αυτό να θέτει άκυρη και την υποψηφιότητα του συνδυασμού εξαιρούμενες τις περιπτώσεις που δεν πληρούνται τα ελάχιστα όρια.

Η επικύρωση πραγματοποιείται μέσω της υποβολής υπεύθυνης δήλωσης⁷⁰ με κάθε έννομη συνέπεια, δηλώνοντας τα ακόλουθα:

- ότι αποδέχεται την υποψηφιότητα στην συγκεκριμένη εκλογική περιφέρεια ή δημοτική κοινότητα για το συγκεκριμένο αξίωμα,
- ότι δεν στερείται τα πολιτικά του δικαιώματα και
- ότι δεν συντρέχουν ασυμβίβαστα και κωλύματα εκλογιμότητας βάσει του άρθρου 10 του ν.4804/2021.

Οι πολίτες των λοιπών κρατών - μελών της Ε.Ε που δεν έχουν Ελληνική ιθαγένεια, δηλώνουν επιπρόσθετα :

- την ιθαγένεια και την διεύθυνση κατοικίας τους στην Ελληνική επικράτεια,
- τον προηγούμενο εκλογικό κατάλογο της χώρας της καταγωγής τους όπου είναι εγγεγραμμένοι,
- την ημερομηνία από την οποία είναι υπήκοοι ενός κράτους - μέλους της Ε.Ε.,
- ότι στην χώρα της καταγωγής τους δεν στερούνται το δικαίωμα του εκλέγεσθαι,

⁷⁰ Βλ. σχετικά, άρθρο 15 παράγραφος 7 του ν.4804/2021.

- ότι δεν κατέχουν ανάλογη ιδιότητα σε άλλο κράτος - μέλος της Ε.Ε. που να αποτελεί ασυμβίβαστο για τους Έλληνες πολίτες.

Εάν κατά την υποβολή της δήλωσης προκύψει έλλειψη κάποιου στοιχείου του υποψηφίου, τα δηλωμένα στοιχεία δεν διασταυρωθούν με το «Μητρώο πολιτών»⁷¹ ή δεν πληρείται κάποια από τις προϋποθέσεις εκλογιμότητας⁷², ο υποψήφιος δεν ανακηρύσσεται.

Το τελευταίο βήμα στην ολοκλήρωση της διαδικασίας είναι η οριστική υποβολή δήλωσης του συνδυασμού από τον υποψήφιο Δήμαρχο, η οποία στις τελευταίες εκλογές έπρεπε να πραγματοποιηθεί μέχρι την 31^η Αυγούστου του 2023 και ώρα 23:59. Μετά την λήξης της προθεσμίας της υποβολής δεν επιτρέπεται καμία τροποποίηση παρά μόνο αντικατάσταση προσώπων που παραιτήθηκαν ή απεβίωσαν.

2.8.4 Αντικατάσταση υποψηφίων λόγω παραίτησης ή θανάτου

Ο υποψήφιος Δήμαρχος δικαιούται να παραιτηθεί από την υποψηφιότητά του υποβάλλοντας γραπτή δήλωση που επιδίδεται μέσω δικαστικού επιμελητή ή παραδίδεται με απόδειξη στον πρόεδρο πρωτοδικών έως και 20 ημέρες πριν την διεξαγωγή των εκλογών.

Εάν ο υποψήφιος Δήμαρχος παραιτηθεί η αποβιώσει, την θέση του στον συνδυασμό μπορεί να αναλάβει είτε ένας νέος υποψήφιος, είτε κάποιος από τους υποψηφίους δημοτικούς συμβούλους του με την συναίνεση της πλειοψηφίας των υποψηφίων του συνδυασμού μέσω γραπτής δήλωση. Η δήλωση αυτή κοινοποιείται με τον ίδιο τρόπο (μέσω δικαστικού επιμελητή ή παραδίδεται με απόδειξη στον πρόεδρο πρωτοδικών) το αργότερο 10 ημέρες πριν τις εκλογές.

Ο υποψήφιος Δήμαρχος δεν μπορεί να παραιτηθεί πριν από την επαναληπτική ψηφοφορία. Ωστόσο, σε περίπτωση θανάτου, προβλέπεται αντικατάσταση ξανά με την σύμφωνη γνώμη της πλειοψηφίας των υποψηφίων του συνδυασμού μέσω γραπτής δήλωσης, η οποία υποβάλλεται με τον ίδιο τρόπο (μέσω δικαστικού επιμελητή ή παραδίδεται με απόδειξη στον πρόεδρο πρωτοδικών) το αργότερο 2 ημέρες πριν από τις επαναληπτικές εκλογές.

Σε περίπτωση που δεν προκύψει αντικατάσταση μέσα στις εύλογες προθεσμίες, την θέση του Δημάρχου και εφόσον ο συνδυασμός επικρατήσει στις εκλογές, αναλαμβάνει ο

⁷¹ Βλ. σχετικά, άρθρο 115 του ν. 4483/2017 (Α' 107).

⁷² Βλ. σχετικά, άρθρο 9 του ν.4804/2021, βλ. Κεφάλαιο 2.4 Εκλόγιοι.

υποψήφιος δημοτικός σύμβουλος που θα συγκεντρώσεις τους περισσότερους σταυρούς προτίμησης. Εάν αντίστοιχα, υποψήφιος δημοτικός σύμβουλος, υποψήφιος σύμβουλος δημοτικής κοινότητας ή υποψήφιος πρόεδρος δημοτικής κοινότητας παραιτηθεί ή αποβιώσει μετά την λήξη της προθεσμίας οριστικοποίησης των συμμετοχών, δεν προβλέπεται αναπλήρωση.

2.8.5 Ανακήρυξη και κοινοποίηση των υποψηφίων συνδυασμών

Σύμφωνα με το άρθρο 94 παράγραφος 4 του Συντάγματος, αρμόδιο όργανο για την ανακήρυξη των συνδυασμών των υποψηφίων είναι τα πολιτικά δικαστήρια, τα οποία ασκούν διοικητική αρμοδιότητα (διοικητική πράξη).⁷³

Για τις τελευταίες δημοτικές εκλογές της 8^{ης} Οκτωβρίου του 2023 η ανακήρυξη των συνδυασμών των υποψηφίων πραγματοποιήθηκε στις 10 Σεπτεμβρίου 2023 σε δημόσια συνεδρίαση από τα οικία Πολυμελή Πρωτοδικεία, όπως ορίζει το άρθρο 14 του ν.4804/2021⁷⁴.

Οι παράμετροι που εξετάζονται από τα αρμόδια δικαστήρια είναι οι εξής:

- εάν η υποβολή της δήλωσης έγινε εμπρόθεσμα (εξαιρούμενες τις περιπτώσεις αντικατάστασης υποψηφίου Δημάρχου λόγω παραίτησης ή θανάτου),
- εάν ο συνδυασμός, πέρα του υποψηφίου Δημάρχου, περιλαμβάνει και τους υποψηφίους δημοτικούς συμβούλους ανά εκλογική περιφέρεια και για το σύνολο των περιφερειών,
- εάν ο συνδυασμός, πέρα των παραπάνω αναφερόμενων, περιλαμβάνει και υποψηφίους, προέδρους και συμβούλους δημοτικών κοινοτήτων για κάθε δημοτική κοινότητα και σε ποσοστό τουλάχιστον στο 60% του συνόλου των δημοτικών κοινοτήτων του δήμου
- εάν ο αριθμός των δηλωμένων υποψηφίων φτάνει το ελάχιστο προβλεπόμενο όριο,
- εάν τηρείται η υποχρεωτική αναλογία του 40 % ανά φύλο,
- εγκυρότητα το ονόματος και του εμβλήματος του συνδυασμού,
- εάν για κάθε υποψήφιο έχουν καταχωρηθεί όλα τα απαιτούμενα στοιχεία⁷⁵ και η εκλογική περιφέρεια/δημοτική κοινότητα στην οποία είναι υποψήφιος,

⁷³ Βλ. σχετικά, εγκύκλιος 849/65437/3-8-2023.

⁷⁴ Το Πολυμελές Πρωτοδικείο της έδρας κάθε περιφέρειας και το Πρωτοδικείο Αθηνών στην Περιφέρεια Αττικής.

⁷⁵ Όνομα, επώνυμο, πατρώνυμο ή μητρώνυμο, ημερομηνία γέννησης, ιδιότητα, πλήρης διεύθυνση και Α.Φ.Μ..

- εάν είναι έγκυρη και η διασταύρωση των στοιχείων με το Πληροφοριακό Σύστημα «Μητρώο Πολιτών»,
- εάν έχει καταβληθεί το ανάλογο παράβολο για κάθε αξίωμα,
- εάν κάθε υποψήφιος έχει επικυρώσει την υποψηφιότητά του στην ηλεκτρονική Πύλη.

Σε περίπτωση που διαπιστωθεί από το αρμόδιο δικαστήριο παράβαση των παραπάνω προϋποθέσεων, η δήλωση θεωρείται απαράδεκτη και ο συνδυασμός δεν ανακηρύσσεται⁷⁶.

Με την ολοκλήρωση της ανακήρυξης των συνδυασμών, οι αποφάσεις κοινοποιούνται άμεσα από τους προέδρους των Πρωτοδικείων στους αρμόδιου Περιφερειάρχες, οι οποίοι με την σειρά τους ολοκληρώνουν την θεώρησή τους και αποστέλλουν τους πίνακες με τους ανακηρυχθέντες υποψηφίους σε κάθε δήμο ώστε οι εν ενεργεία Δήμαρχοι να μπορέσουν να καταρτίσουν το πρόγραμμα των εκλογών.

Ταυτόχρονα, οι Περιφερειάρχες γνωστοποιούν και στην Διεύθυνση Εκλογών του Υπουργείου Εσωτερικών μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου την ονομασία του κάθε συνδυασμού και τα στοιχεία (όνομα, επώνυμο και πατρώνυμο) κάθε υποψηφίου Δημάρχου της περιφέρειάς τους.

Επίσης, μετά την επίσημη ανακήρυξη του συνδυασμού του, ο κάθε υποψήφιος Δήμαρχος αιτείται από την Α.Α.Δ.Ε. απόδοση Α.Φ.Μ. στον συνδυασμό.

2.8.6 Το πρόγραμμα των εκλογών

Αρμόδιος για την έκδοση και την δημοσίευση του προγράμματος των εκλογών είναι ο προϊστάμενος της αντίστοιχης υπηρεσίας διεξαγωγής εκλογών του κάθε Δήμου. Ο συγκεκριμένος μεριμνεί για την έκδοση και τοιχοκόλληση σε όλες τις συνοικίες/χωριά του δήμου του προγράμματος, όπως και για την ανάρτησή του στην επίσημη ιστοσελίδα του δήμου τουλάχιστον 3 ημέρες πριν από την ημερομηνία διεξαγωγής των εκλογών. Τα στοιχεία που περιλαμβάνει το εν λόγω πρόγραμμα είναι τα εξής:

- η ημέρα διενέργειας της ψηφοφορίας,

⁷⁶ Να σημειωθεί ότι απλά ορθογραφικά λάθη στα στοιχεία των υποψηφίων ενδέχεται να διορθωθούν αυτεπάγγελτα από το δικαστήριο, εφόσον τα ορθά στοιχεία προκύπτουν από το «Μητρώο Πολιτών».

- οι ώρες της έναρξης και της λήξης αυτής,
- το μέρος και το κατάστημα της ψηφοφορίας,
- οι έδρες που εκλέγονται,
- οι συνδυασμοί και τα ονόματα των υποψηφίων που περιλαμβάνουν, όπως έχουν ανακηρυχθεί από το αρμόδιο δικαστήριο⁷⁷.

Σε περίπτωση επαναληπτικής ψηφοφορίας, εκδίδεται και αναρτάται νέο πρόγραμμα, επίσης τουλάχιστον 3 ημέρες πριν τις εκλογές, στο οποίο πλέον δεν αναγράφονται αναλυτικά τα ονόματα όλων των υποψηφίων παρά μόνο των συνδυασμών και των υποψηφίων Δημάρχων που συμμετέχουν στην επαναληπτική ψηφοφορία.

2.8.7 Δικαιώματα συνδυασμών και υποψηφίων

Ο κάθε συνδυασμός δικαιούται να ορίσει από 1 εκλογικό αντιπρόσωπο και έως 2 αναπληρωτές του σε κάθε εκλογικό τμήμα, με υπεύθυνη δήλωση υπογεγραμμένη από τον υποψήφιο Δήμαρχο. Με το ίδιο τρόπο μπορεί να ορίσει και γενικούς αντιπροσώπους / επόπτες για περισσότερα του ενός τμήματα, όπως και έως 2 αναπληρωτές αυτών.

Ο κάθε συνδυασμός, με συμβολαιογραφική δήλωση του υποψηφίου Δημάρχου, έχει το δικαίωμα να διορίσει ένα πληρεξούσιο, ο οποίος να ενεργεί για λογαριασμό του συνδυασμού κατά τη διάρκεια της εκλογικής διαδικασίας. Σε περίπτωση παραίτησης ή θανάτου του υποψηφίου Δημάρχου χωρίς αντικατάσταση, ο διορισμός του πληρεξούσιου, των εκλογικών αντιπροσώπων, όπως και των αναπληρωτών τους πραγματοποιείται με δήλωση της πλειοψηφίας των υποψηφίων δημοτικών συμβούλων του εν λόγω συνδυασμού.

Δεν επιτρέπεται να διοριστούν ως αντιπρόσωποι, γενικοί αντιπρόσωποι, αναπληρωτές αυτών και πληρεξούσιοι εν ενεργεία Δήμαρχοι και αντιδήμαρχοι, όπως και όσοι δεν έχουν δικαίωμα του εκλέγειν.

Οι αντιπρόσωποι, οι επόπτες, οι πληρεξούσιοι όπως και όλοι οι υποψήφιοι όλων των συνδυασμών, δικαιούνται να παρίστανται και να παρακολουθούν την εκλογική διαδικασία και

⁷⁷ Σύμφωνα με τα άρθρα 19 και 53 του ν. 4804/2021.

σε περίπτωση διαπίστωσης παράνομης ενέργειας ή πράξης, να υποβάλλουν παρατηρήσεις και ενστάσεις, μέχρι και την ώρα της σφράγισης των εκλογικών σάκων⁷⁸.

2.8.8 Εκλογικές δαπάνες των υποψηφίων

Με στόχο την ενίσχυση της διαφάνειας της εκλογικής διαδικασίας και τον σεβασμό των αρχών της ισοπολιτείας, ισονομίας, ίσης μεταχείρισης και παροχής ίσων ευκαιριών σε όλους τους συμμετέχοντες συνδυασμούς και υποψηφίους, έχει θεσπιστεί ο ν.3870/2010, ο οποίος ρυθμίζει λεπτομερώς το θέμα των εκλογικών εσόδων και δαπανών, όπως και τον έλεγχο αυτών στις περιφερειακές και δημοτικές εκλογές.

Ως έσοδα χαρακτηρίζονται τα ποσά που προέρχονται είτε από φυσικά πρόσωπα είτε από πολιτικά κόμματα ή συνασπισμούς κομμάτων, ενώ ως δαπάνες αντίστοιχα τα ποσά που δαπανούνται για την προετοιμασία και την διεξαγωγή του προεκλογικού αγώνα, όπως και οι παροχές και διευκολύνσεις προς συνασπισμούς (αποτιμώμενα σε χρήμα)⁷⁹.

Τα έσοδα και οι δαπάνες των συνδυασμών διακινούνται μέσω ειδικών λογαριασμών ελληνικών τραπεζών και τηρούνται στο όνομα του υποψήφιου δημάρχου ή του διαχειριστή που έχει ο ίδιος ορίσει. Το ίδιο ισχύει και για τα έσοδα και τις δαπάνες των υποψηφίων.

Σχετικά με την χρηματοδότηση, ο νόμος έχει θέσει απαγόρευση αναφορικά με ορισμένες κατηγορίες προσώπων ως εξής⁸⁰:

- απαγορεύεται η χρηματοδότηση από φυσικά πρόσωπα που είναι οφειλέτες των οικείων δήμων για ποσά άνω των 1.000€,
- απαγορεύεται η χρηματοδότηση από φυσικά πρόσωπα και συζύγους αυτών, τα οποία είναι εκδότες ή ιδιοκτήτες σε τοπικά ή πανελλαδικά μέσα ενημέρωσης (έντυπα, τηλεοπτικά, ραδιοφωνικά ή διαδικτυακά),
- απαγορεύεται η χρηματοδότηση από φυσικά πρόσωπα, τα οποία είναι υπάλληλοι των οικείων Ο.Τ.Α ή Ν.Π.Δ.Δ ή Ν.Π.Ι.Δ. αυτών,
- απαγορεύεται η χρηματοδότηση από Ν.Π.Ι.Δ.

⁷⁸ Βλ. σχετικά, εγκύκλιος 849/65437/3-8-2023.

⁷⁹ Βλ. σχετικά, άρθρο 1 παράγραφοι 1 και 2 του ν.3870/2010.

⁸⁰ Βλ. σχετικά, άρθρο 3 του ν.3870/2010.

Επιπλέον, απαγορεύεται και η λήψη τραπεζικών δανείων με σκοπό την χρηματοδότηση υποψηφίων και συνδυασμών.

Αναφορικά με την αυτοχρηματοδότηση, για τους συνδυασμούς έχει οριστεί ως ανώτατο όριο το ποσό των 2.000€ και αντίστοιχα για τους υποψηφίους τα 500€⁸¹.

Όσον αφορά τα ανώτατα όρια δαπανών υποψηφίων, αυτά προκύπτουν ανάλογα με τον πληθυσμό της εκλογικής περιφέρειας⁸², ενώ τα αντίστοιχα των συνδυασμών δεν μπορούν να υπερβαίνουν το άθροισμα των δαπανών του συνόλου των υποψηφίων.

Επίσης, στους συνδυασμούς χορηγείται ειδικός αυτοτελής Α.Φ.Μ, ορίζεται διαχειριστής των οικονομικών και υποχρεούνται σε τήρηση βιβλίων εσόδων και εξόδων και σε ανάρτηση αυτών στην ειδική Κεντρική Βάση Δεδομένων του ΥΠΕΣ.

Στο άρθρο 12 του ν.3870/2010 προβλέπεται η συγκρότηση Επιτροπής Ελέγχου Δαπανών και Εκλογικών Παραβάσεων⁸³, η οποία λειτουργεί ως ειδικό, δικαιοδοτικό και ελεγκτικό όργανο και είναι επιφορτισμένη με την επιβολή διοικητικών κυρώσεων και προστίμων.

Η εφαρμογή όλων των παραπάνω είναι υποχρεωτική για τους δήμους με πληθυσμό άνω των 10.000 κατοίκων και προαιρετική για τους μικρότερους δήμους, αλλά στα πλαίσια διασφάλισης της διαφάνειας συστήνεται η αντίστοιχη εφαρμογή και σε αυτούς.

Οι συγκεκριμένες διατάξεις σε τελική ανάλυση στοχεύουν στον περιορισμό του συνολικού κόστους τους προεκλογικού αγώνα ούτως ώστε να είναι σε θέση να συμμετέχουν ως υποψήφιοι και άνθρωποι που χαίρουν σεβασμό και γενική αποδοχή στις τοπικές κοινωνίες, αλλά δεν διαθέτουν υπέρογκα ποσά για να στηρίζουν πανάκριβες προεκλογικές καμπάνιες.

⁸¹ Βλ. σχετικά, άρθρο 4 παράγραφοι 1 και 2 του ν.3870/2010.

⁸² Σε περιφέρειες με πληθυσμό:

- μικρότερο των 30.000 κατοίκων το όριο ορίζεται στα 1.500€,
- από 30.000 έως και 60.000 – στα 2.000€,
- από 60.000 έως και 100.000 – στα 2.500€,
- από 100.000 έως και 150.000 – στα 3.000€,
- από 150.000 έως και 200.000 – στα 3.500€,
- και τέλος, για εκλογικές περιφέρειες με πληθυσμό μεγαλύτερο των 200.000 κατοίκων το ποσό αυξάνεται κατά 1.000€ για κάθε 100.000 κατοίκους, βλ. σχετικά άρθρο 7 του ν.3870/2010.

⁸³ Στο σύνολό τους είναι 7 – μία για κάθε αποκεντρωμένη διοίκηση.

2.8.9 Προβολή και εμφανίσεις των υποψηφίων στα Μ.Μ.Ε και στο διαδίκτυο

Στο ίδιο πλαίσιο με την προηγούμενη ενότητα και με σκοπό την περαιτέρω θωράκιση των αρχών της ισονομίας, ισοπολιτείας, ίσης μεταχείρισης και παροχή ίσων ευκαιριών για όλους τους συμμετέχοντες συνδυασμούς και υποψηφίους, με το άρθρο 6 του ν.3870/2010 ορίζονται οι περιορισμοί στην προβολή και στις εμφανίσεις σε Μ.Μ.Ε και στο διαδίκτυο κατά την διάρκεια της προεκλογικής περιόδου.

Με τον όρο «εμφανίσεις» νοούνται οι συμμετοχές των υποψηφίων σε κάθε είδος εκπομπές όπως δελτία ειδήσεων, πάνελ διαλόγου ή ψυχαγωγικά προγράμματα με την μορφή συνεντεύξεων σε τοπικά και πανελλαδικά μέσα ενημέρωσης.

Στους υποψηφίους απαγορεύεται να παρουσιάζουν άμεσα ή έμμεσα εκπομπές που μεταδίδονται σε δημόσια και ιδιωτικά ηλεκτρονικά Μ.Μ.Ε όπως και στο διαδίκτυο, ενώ όσον αφορά τις εμφανίσεις τους στα ίδια, επιτρέπεται να εμφανιστούν:

- από 2 φορές σε κάθε ηλεκτρονικό Μ.Μ.Ε. εθνικής εμβέλειας,
- από 1 φορά σε κάθε ηλεκτρονικό Μ.Μ.Ε. περιφερειακής ή τοπικής εμβέλειας,
- από 1 φορά σε ιστοσελίδες και διαδικτυακούς τόπους.

Εξαιρέση των παραπάνω, και μόνο για τους επικεφαλής των συνδυασμών, προβλέπεται στις περιπτώσεις όπου πρόκειται για οργανωμένες συζητήσεις εάν συντρέχει μία από τις παρακάτω προϋποθέσεις:

- για την περίοδο πριν την ανακήρυξη των συνδυασμών από το πρωτοδικείο, εάν στην συζήτηση συμμετέχουν τουλάχιστον τρεις ακόμα υποψήφιοι,
- για την περίοδο μετά την ανακήρυξη – να συμμετέχουν τουλάχιστον τα 2/3 των ανακηρυχθέντων,
- σε περίπτωση επαναληπτικών εκλογών υποχρεωτικά απαιτείται να συμμετέχουν και οι δύο υποψήφιοι,
- και τέλος, από τους παραπάνω περιορισμούς εξαιρούνται οι υποψήφιοι που είναι αιρετά μονοπρόσωπα όργανα της αυτοδιοίκησης εάν η εμφάνισή τους οφείλεται σε έκτακτα και απρόβλεπτα γεγονότα που σχετίζονται με την άσκηση αρμοδιοτήτων τους στον οικείο Ο.Τ.Α..

2.8.10 Ψηφοδέλτια

Η προετοιμασία των ψηφοδελτίων είναι αρμοδιότητα του εκάστοτε συνδυασμού. Βάσει νόμου, έχουν ορθογώνιο σχήμα και εκτυπώνονται σε λευκό χαρτί με μαύρα γράμματα, είτε μικρά, είτε κεφαλαία⁸⁴.

Στο πάνω μέρος τοποθετούνται το όνομα και το έμβλημα του συνδυασμού, όπως ακριβώς είναι δηλωμένα στην απόφαση ανακήρυξης.

Ακολουθούν τα στοιχεία του υποψηφίου Δημάρχου (ονοματεπώνυμο και πατρώνυμο ή μητρώνυμο) και από κάτω το αξίωμα «Υποψήφιος Δήμαρχος».

Μετά τα στοιχεία του υποψηφίου Δημάρχου αναφέρεται ως αξίωμα «Υποψήφιοι Δημοτικοί Σύμβουλοι» και από κάτω, σε παρένθεση σημειώνεται η φράση «μέχρι τρεις (3) σταυρούς» για τα Δημοτικά Συμβούλια έως 19 μέλη και αντίστοιχα «μέχρι τέσσερεις (4) σταυρούς» για τα συμβούλια με περισσότερα από 25 μέλη.

Στην συνέχεια, με αλφαβητική σειρά, αναγράφονται τα στοιχεία των υποψηφίων δημοτικών συμβούλων (ονοματεπώνυμο και πατρώνυμο ή μητρώνυμο) και δίπλα σε παρένθεση η εκλογική περιφέρεια στην οποία κατεβαίνουν ως υποψήφιοι.

Στο δεύτερο μέρος του ψηφοδέλιου αναγράφεται το αξίωμα «Υποψήφιοι Σύμβουλοι της Δημοτικής Κοινότητας ... (και το όνομα της κοινότητας)», από κάτω σε παρένθεση «μέχρι δύο (2) σταυρούς» και ακολουθούν αλφαβητικά τα στοιχεία (ονοματεπώνυμο και πατρώνυμο ή μητρώνυμο) των αντίστοιχων υποψηφίων.

Και τέλος, σε περίπτωση που υπάρχουν κοινότητες που εκλέγουν πρόεδρο, αναγράφεται ο τίτλος «Υποψήφιος Πρόεδρος της Δημοτικής Κοινότητας», σε παρένθεση η φράση «μέχρι έναν (1) σταυρό» και στη συνέχεια, με αλφαβητική σειρά τα στοιχεία (ονοματεπώνυμο και πατρώνυμο ή μητρώνυμο) των υποψηφίων προέδρων.

Στο Παράρτημα Α ακολουθεί ως παράδειγμα το ψηφοδέλτιο του συνδυασμού «ΣΑΡΩΝΙΚΟΣ ΞΕΚΙΝΑΜΕ» του Δήμου Σαρωνικού στις εκλογές της 8^{ης} Οκτωβρίου 2023.

⁸⁴ Βλ. σχετικά, άρθρο 20 του ν.4804/2021.

Τα ψηφοδέλτια σε έναν Δήμο δεν είναι ίδια για όλες τις δημοτικές κοινότητες. Για την κάθε μία σχεδιάζονται και εκτυπώνονται διαφορετικά ψηφοδέλτια, στα οποία τα πρώτα 2 σκέλη είναι ίδια (τα στοιχεία του υποψηφίου Δημάρχου και των υποψηφίων δημοτικών συμβούλων) και διαφέρουν ως προς το κομμάτι των υποψηφίων της Κοινότητας και του προέδρου.

Σύμφωνα με το άρθρο 21 του ν.4804/2021, ο αριθμός του εκτυπωμένων ψηφοδελτίων θα πρέπει να είναι τουλάχιστον ίσος με τον αριθμό των ψηφοφόρων της συγκεκριμένης εκλογική περιφέρειας, με δυνατότητα προσαύξησης της τάξεως του 20%. Οι συνδυασμοί υποχρεούνται να παραδώσουν τα ψηφοδέλτια, συνοδευόμενα από απόδειξη, στον εν ενεργεία Δήμαρχο τουλάχιστον 10 ημέρες πριν την ημέρα διεξαγωγής των εκλογών και σε περίπτωση επαναληπτικών εκλογών – τουλάχιστον 4 ημέρες νωρίτερα.

Να σημειωθεί ότι τα ψηφοδέλτια για τις επαναληπτικές εκλογές περιλαμβάνουν μόνο τα στοιχεία του συνδυασμού (όνομα και έμβλημα) και τα στοιχεία του υποψηφίου Δημάρχου.

Πέρα από τα ψηφοδέλτια των συνδυασμών, υπάρχουν και τα λευκά ψηφοδέλτια, τα οποία κατασκευάζονται μαζικά για όλη την χώρα από το Υπουργείο Εσωτερικών από λευκό χαρτί με διαστάσεις περίπου 14 x 20. Τα συγκεκριμένα αποστέλλονται στους οικείους αντιπεριφερειάρχες, οι οποίοι με την σειρά τους τα διαβιβάζουν στις δημοτικές αρχές της επικράτειάς τους ώστε να εφοδιαστούν οι εφορευτικές επιτροπές των εκλογικών τμημάτων⁸⁵.

Κατά κανόνα, τα λευκά ψηφοδέλτια δεν λαμβάνονται υπόψη ως έγκυρα, με την μόνη εξαίρεση η περίπτωση έλλειψης έντυπων ψηφοδελτίων και αδυναμία ανεφοδιασμού. Σύμφωνα με το άρθρο 74 του π.δ.26/2012, μετά από σύνταξης σχετικού πρακτικού από την εφορευτική επιτροπή, παρέχεται η δυνατότητα συνέχισης της ψηφοφορίας με λευκά ψηφοδέλτια. Στον κάθε εκλογέα παραδίδεται μόνο ένα λευκό ψηφοδέλτιο, με την μονογραφή του δικαστικού αντιπροσώπου, σφραγισμένο και θεωρημένο όπως ορίζει ο νόμος, το οποίο συμπληρώνεται χειρόγραφα από τον εκλογέα (με μολύβι ή στυλό σε μαύρη ή γαλάζια απόχρωση) με τον συνδυασμό και τους υποψηφίους της επιλογής του.

Αρμοδιότητα του εν ενεργεία Δημάρχου είναι η διανομή των ψηφοδελτίων και ο εφοδιασμός των εκλογικών τμημάτων όλης της εκλογικής του περιφέρειας.

⁸⁵ Βλ. σχετικά, άρθρο 70 το ν.4804/2021.

2.8.11 Λοιπό εκλογικό υλικό

Εκτός από τα ψηφοδέλτια, απαραίτητα για την διεξαγωγή των εκλογών είναι και μία σειρά από εργαλεία, με συγκεκριμένες προδιαγραφές και χρήση, όπως αναφέρονται αναλυτικά στην εγκύκλιο 1095/79665/22-9-2023 για την προετοιμασία και διενέργεια των δημοτικών και περιφερειακών εκλογών της 8^{ης} Οκτωβρίου του 2023.

Εκλογικοί φάκελοι - μέσα τους εσωκλείονται τα ψηφοδέλτια της επιλογής των εκλογέων. Κατασκευάζονται από αδιάφανο λευκό χαρτί, στην μπροστινή τους πλευρά έχουν 5 διαγώνιες μπλε γραμμές (η μεσαία από τις οποίες είναι κυματοειδής) και φέρουν το γράμμα «Δ» σε έντονη γραμματοσειρά και επίσης σε μπλε απόχρωση – βλ. την παρακάτω εικόνα⁸⁶:

⁸⁶ Ανάκτηση από

<https://enypografa.gr/%CE%B4%CE%B7%CE%BC%CE%BF%CE%B9/%CE%B7%CF%81%CE%B1%CE%BA%CE%BB%CE%B5%CE%B9%CE%BF/%CE%BA%CE%BF%CE%B9%CE%BD%CF%89%CE%BD%CE%B9%CE%B1-%CE%B7%CF%81%CE%B1%CE%BA%CE%BB%CE%B5%CE%B9%CE%BF/%CF%8C%CE%BB%CE%B1-%CE%AD%CF%84%CE%BF%CE%B9%CE%BC%CE%B1-%CE%B3%CE%B9%CE%B1-%CF%84%CE%B7%CE%BD-%CE%B5%CE%BA%CE%BB%CE%BF%CE%B3%CE%B9%CE%BA%CE%AE-%CE%B4%CE%B9%CE%B1%CE%B4%CE%B9%CE%BA%CE%B1%CF%83%CE%AF/> (20/01/2024).

Αρμόδια υπηρεσία για την κατασκευή των εκλογικών φακέλων είναι το Υπουργείο Εσωτερικών, το οποίο φροντίζει για την έγκαιρη αποστολή τους στους αντιπεριφερειάρχες, εκείνοι τους παραδίδουν στις δημοτικές αρχές της περιφέρειάς τους και από εκεί εφοδιάζονται οι εφορευτικές επιτροπές των εκλογικών τμημάτων.

Εκλογικοί σάκοι – σε αυτούς συλλέγεται όλο το εκλογικό υλικό μετά το τέλος της ψηφοφορίας και της καταμέτρησης, προκειμένου να διαβιβαστεί στο αρμόδιο δικαστήριο. Υπεύθυνο για την κατασκευή τους είναι επίσης το Υπουργείο Εσωτερικών. Στην εξωτερική τους επιφάνεια έχουν τυπωμένη ως ένδειξη τα κάτωθι στοιχεία (το παράδειγμα αφορά τις εκλογές τις 8^{ης} Οκτωβρίου του 2023)⁸⁷:

ΔΗΜΟΤΙΚΕΣ ΕΚΛΟΓΕΣ
..... **ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 2023**
(Ημερομηνία)
ΝΟΜΟΣ
ΔΗΜΟΣ
..... **ΕΚΛΟΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ**
(Αριθμός) (Ονομασία)

Κάλπες – πρόκειται για διάφανα κουτιά, με σχισμή στην πάνω πλευρά και κλειδωμένα με λουκέτο, που χρησιμεύουν για την συλλογή των σφραγισμένων φακέλων με τα ψηφοδέλτια. Το μέγεθος, το σχήμα, το διακριτικό γνώρισμα που θα χρησιμοποιηθούν, όπως και κάθε άλλο χαρακτηριστικό καθορίζονται με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών.

Σε κάθε εκλογικό τμήμα τοποθετείται μόνο από μία κάλπη, κατά κανόνα μπροστά από την εφορευτική επιτροπή και στο κέντρο της αίθουσας. Στις τελευταίες εκλογές για παράδειγμα οι κάλπες είχαν επικολλημένο στην μια πλευρά διακριτικό γνώρισμα σε κίτρινο χρώμα με την ένδειξη «ΔΗΜΟΤΙΚΕΣ ΕΚΛΟΓΕΣ 2023», όπως στην παρακάτω εικόνα⁸⁸:

⁸⁷ Βλ. σχετικά, εγκύκλιος 1095/79665/22-9-23 Υπ. Εσωτερικών(ΑΔΑ: 9Ρ5Θ46ΜΤΛ6-Η4Η) , σελ.13.

⁸⁸ Ανάκτηση από

<https://eleftheriaonline.gr/messinia/itemlist/tag/%CE%B4%CE%B7%CE%BC%CE%BF%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AD%CF%82%20%CE%B5%CE%BA%CE%BB%CE%BF%CE%B3%CE%AD%CF%82>
(20/01/2024).

Ειδικά διαχωριστικά (παραβάν) – κατασκευάζονται κατά κύριο λόγο από μεταλλικό συναρμολογούμενο σκελετό και καλύπτονται με μπλε ύφασμα. Τοποθετούνται σε κάθε αίθουσα ψηφοφορίας και μέσα σε αυτά αποσύρονται οι ψηφοφόροι κατά την άσκηση του εκλογικού τους δικαιώματος. Εκτός από τις αίθουσες, από ένα παραβάν επιβάλλεται να στηθεί και στην είσοδο των κτηρίων με τα εκλογικά τμήματα, για την εξυπηρέτηση των πολιτών με αναπηρία ή μειωμένη κινητικότητα, οι οποίοι αδυνατούν να υποβληθούν σε παρατεταμένη αναμονή, όπως εγκυμονούσες, ηλικιωμένοι, ασθενείς κλπ. Κατόπιν αιτήματος, προσέρχεται σε αυτά ένας εκ των δικαστικών αντιπροσώπων για να συνδράμει στην ολοκλήρωση της διαδικασίας της ψηφοφορίας από τον εκάστοτε εκλογέα με ειδικές ανάγκες. Τα παραβάν διασφαλίζουν την πλήρη μυστικότητα των ψήφων, καθώς ο κάθε εκλογέας προσέρχεται σε αυτά μόνος του⁸⁹.

Τα παραβάν των δημοτικών εκλογών έχουν απ'έξω επικολλημένα διακριτικά γνωρίσματα ίδια με της κάλπης.

Βιβλία και έντυπα – χρησιμοποιούνται από τις εφορευτικές επιτροπές για την καταγραφή των εκλογέων. Εκτυπώνονται από το Εθνικό Τυπογραφείο κατ'εντολή του Υπουργείου Εσωτερικών και διανέμονται από την Περιφέρεια προς τις επιμέρους Περιφερειακές ενότητες.

⁸⁹ Εξαιρούνται οι περιπτώσεις όπου λόγω αναπηρίας ή δυσκολίας εκτέλεσης της πράξης της ψηφοφορίας, ο εκλογέας δικαιούται να ζητήσει την βοήθεια τους δικαστικού αντιπροσώπου.

Η κάθε εφορευτική επιτροπή θα χρειαστεί 5 βιβλία - 1 βιβλίο Πρωτοκόλλου Ψηφοφορίας, 2 Βιβλία Διαλογής Ψήφων (1 για τις δημοτικές και 1 για τις περιφερειακές εκλογές) και άλλα 2 Βιβλία Πράξεως Εφορευτικής Επιτροπής (1 για τις δημοτικές και 1 για τις περιφερειακές εκλογές)⁹⁰.

Με την παραλαβή και διαφύλαξη του εκλογικού υλικού είναι επιφορτισμένοι οι αντιπρόσωποι της δικαστικής αρχής, οι οποίοι οφείλουν να βρίσκονται στα εκλογικά τμήματα τουλάχιστον μία ημέρα πριν τις εκλογές για να ελέγξουν την ορθότητα και την πληρότητά τους⁹¹. Συνοπτικά, το υλικό αποτελείται από τον εκλογικό σάκο, τα βιβλία της ψηφοφορίας, τον εκλογικό κατάλογο, τα ψηφοδέλτια των υποψηφίων συνδυασμών (συμπεριλαμβανομένων και των λευκών), τα έντυπα βεβαιώσεων ψηφίσαντων και παραληφθέντων εκλογέων, τα έντυπα δηλώσεων των διπλοεγγεγραμμένων ψηφοφόρων, την σφραγίδα της εφορευτικής επιτροπής, την απαραίτητη γραφική ύλη, τα έντυπα καταχώρησης και μετάδοσης των αποτελεσμάτων, την ειδική συσκευή μετάδοσης αποτελεσμάτων (SRT) και τις οδηγίες χρήσης της⁹².

2.8.12 Διορισμοί εφορευτικών επιτροπών, εφόρων και δικαστικών αντιπροσώπων

Η ορθή διαδικασία διεξαγωγής της ψηφοφορίας απαιτεί την παρουσία εφορευτικής επιτροπής σε κάθε εκλογικό τμήμα, η οποία αποτελείται από 5 μέλη – τον δικαστικό αντιπρόσωπο ως πρόεδρος της επιτροπής και 4 μελών, οι οποίοι αναπληρώνονται από ισάριθμους αναπληρωματικούς. Η επιλογή τους πραγματοποιείται με κλήρωση από το Πρωτοδικείο της περιοχής, μέσα στις πρώτες 15 ημέρες από την έναρξη της προεκλογικής περιόδου και υποψήφιοι είναι όλοι όσοι είναι εγγεγραμμένοι στους εκλογικούς καταλόγους της συγκεκριμένης εκλογικής περιφέρειας. Οι κληρωθέντες ειδοποιούνται για τον διορισμό τους από τους οικείου Εισαγγελείς Πρωτοδικών με απόδειξη, τουλάχιστον 5 ημέρες πριν τις εκλογές

⁹⁰ Βλ. σχετικά, άρθρο 61 του π.δ.26/2012.

⁹¹ Βλ. σχετικά, άρθρο 78 του π.δ.26/2012.

⁹² Με την παραλαβή της συσκευής, ο δικαστικός αντιπρόσωπος υποχρεούνται να την ενεργοποιήσει επιτόπου καταχωρώντας τον αριθμό του εκλογικού τμήματος στο οποίο είναι υπεύθυνος. Έπειτα την απενεργοποιεί για να την ενεργοποιήσει εκ νέου με την έναρξη της ψηφοφορίας, όπως αναφέρεται στην εγκύκλιο 1095/79665/22-9-2023.

και ανεξαρτήτως αν έλαβαν εγκαίρως την ειδοποίηση, οφείλουν να ανταποκριθούν στα καθήκοντά τους⁹³.

Σύμφωνα με την εγκύκλιο του Υπουργείου Εσωτερικών για τις αυτοδιοικητικές εκλογές του 2023(1095/79665/22-9-2023 (ΑΔΑ:9Ρ5Θ46ΜΤΛ6-Η4Η)), υφίστανται ορισμένα κριτήρια που πρέπει να πληρούν τα μέλη των εφορευτικών επιτροπών, όπως:

- να μην έχουν υπερβεί το 67^ο έτος της ηλικίας τους,
- να έχουν τουλάχιστον απολυτήριο δημοτικού,
- να είναι μόνιμοι κάτοικοι του οικείου δήμου ή δημοτικής κοινότητας,
- να μην έχουν υπηρετήσει στον οικείο δήμο ως δημοτικοί ή δημόσιοι υπάλληλοι, ή υπάλληλοι δημοτικών νομικών προσώπων ή ιδρυμάτων τουλάχιστον για 3 χρόνια πριν τις εκλογές,
- να μην ανήκουν στα σώματα ασφαλείας και να μην είναι αξιωματικοί εν αποστρατείας,
- να μην έχουν διατελέσει δήμαρχοι, βουλευτές, υπουργοί ή υφυπουργοί,
- να μην είναι ιερείς ή θρησκευτικοί λειτουργοί.

Ο διορισμός των εφόρων και των αντιπροσώπων της δικαστικής αρχής πραγματοποιείται σε δημόσια συνεδρίαση μέσω κλήρωσης από το Α1 τμήμα του Αρείου Πάγου.

Οι έφοροι των αντιπροσώπων της δικαστικής αρχής προέρχονται από τα εξής αξιώματα:

- πρόεδροι του ΣτΕ⁹⁴ και του Ελεγκτικού Συνεδρίου,
- εφέτες πολιτικών, ποινικών και διοικητικών δικαστηρίων,
- αντεισαγγελείς εφετών.

Αντίστοιχα, ως αντιπροσώπους της δικαστικής αρχής και αναπληρωτές τους διορίζονται:

- Πρωτοδικές και Αντεισαγγελείς Πρωτοδικών,
- Πρωτοδικές και Πρόεδροι των Διοικητικών Πρωτοδικείων,

⁹³ Βλ. σχετικά, άρθρο 58 του π.δ.26/2012.

⁹⁴ Το ΣτΕ είναι σήμερα το Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο με κύρια αρμοδιότητα τον δικαστικό έλεγχο της νομιμότητας των διοικητικών πράξεων, βλ. σχετικά, Συμβούλιο της Επικρατείας (χ.χ), Ανάκτηση από <https://www.protothema.gr/tag/sumvoulio-tis-epikrateias/> (20/01/2024).

- Πρόεδροι των Πρωτοδικείων και των εισαγγελιών Πρωτοδικών,
- Εισηγητές του ΣτΕ,
- Εισηγητές του Ελεγκτικού Συνεδρίου,
- Δικαστικοί αντιπρόσωποι του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους,
- Ειρηνοδίκες και Πταισματοδίκες,
- Δικηγόροι και συμβολαιογράφοι,
- Ασκούμενοι δικηγόροι,
- Σπουδαστές της Εθνικής Σχολής Δικαστών,
- Υποθηκοφύλακες (έμμισθοι και άμισθοί),
- Υπάλληλοι Α', Β', Γ' ή Δ' βαθμού των δικαστηρίων που είναι πτυχιούχοι νομικής,
- Υπάλληλοι Α', Β', Γ' ή Δ' βαθμού της Κεντρικής Υπηρεσίας του Υπουργείου Δικαιοσύνης,
- Υπάλληλοι Α', Β', Γ' ή Δ' βαθμού του Ελεγκτικού Συνεδρίου και της Γενικής Επιτροπείας της Επικράτειας στο Ελεγκτικό Συνέδριο που είναι πτυχιούχοι νομικής,
- Επιμελητές Κοινωνικής Αρωγής και Επιμελητές Ανηλίκων των Δικαστηρίων Ανηλίκων,
- Δικαστικοί λειτουργοί του Δικαστικού Σώματος Ενόπλων Δυνάμεων με βαθμό Προέδρου ή Στρατιωτικού Δικαστή Δ'.

Τα διορισθέντα πρόσωπα (έφοροι, τακτικοί και αναπληρωτές αντιπρόσωποι της δικαστικής αρχής) ενημερώνονται από τον Εισαγγελέα του Αρείου Πάγου 5 ημέρες πριν από την ψηφοφορία και υποχρεούνται να βρίσκονται στον τόπο του διορισμού τους 2 ημέρες πριν τις εκλογές. Με την άφιξή τους ειδοποιούν τον Εισαγγελέα και τον Περιφερειάρχη της περιφέρειάς τους, όπως και τον οικείο έφορο για την ανάληψη των καθηκόντων τους.

2.8.13 Γραμματείς εφορευτικής επιτροπής

Για την σύνταξη των πρακτικών της εκλογικής διαδικασίας οι εφορευτικές επιτροπές οφείλουν να αναθέσουν καθήκοντα γραμματέα σε ένα δημόσιο ή δημοτικό υπάλληλο ή σε υπάλληλο νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου, ο οποίος υποχρεούται να τα εκτελέσει.

Σε περίπτωση που δεν βρεθεί τέτοιος υπάλληλος, η αρμοδιότητα αυτή ανατίθεται είτε σε ένα μέλος της επιτροπής (τακτικό ή αναπληρωματικό), είτε σε έναν εκλογέα. Και τέλος, εάν δεν δύναται να οριστεί γραμματέας, δεν παρακωλύεται το έργο της εφορευτικής επιτροπής και

την σύνταξη των πρακτικών μπορούν να αναλάβουν ο ίδιος ο αντιπρόσωπος ή ο πρόεδρος της επιτροπής⁹⁵.

2.9 Το εκλογικό σύστημα

Σε αντίθεση με το σύστημα της απλής αναλογικής που εφαρμόστηκε στις προηγούμενες αυτοδιοικητικές εκλογές (26/5/2019), μετά την ψήφιση του ν.4804/2021 για την ανάδειξη των αιρετών οργάνων των δήμων στις εκλογές της 8^{ης} Οκτωβρίου 2023 επανήλθε ξανά το πλειοψηφικό εκλογικό σύστημα⁹⁶. Είναι χρήσιμο να σημειωθεί ότι ενώ το συγκεκριμένο σύστημα ωφελεί τον επιτυχόντα συνδυασμό εξασφαλίζοντάς του μεγαλύτερη δύναμη στις λήψεις αποφάσεων στα πλαίσια αρμοδιοτήτων του Δημοτικού Συμβουλίου, από την άλλη, ελαττώνει το δημοκρατικό στοιχείο της ευρείας αντιπροσώπευσης του συνόλου των κατοίκων, στερώντας την δυνατότητα συμμετοχής στους μικρότερους συνδυασμούς.

Επιτυχών θεωρείται εκείνος ο συνδυασμός που θα καταφέρει να συγκεντρώσει το ποσοστό του 43% +1 από το σύνολο των έγκυρων ψηφοδελτίων στον πρώτο γύρο των εκλογών. Σε περίπτωση που δεν επιτευχθεί το εν λόγω ποσοστό, οι πρώτοι δύο συνδυασμοί σε ψήφους και μόνο αναμετρώνται σε δεύτερο γύρο εκλογών, την αμέσως επόμενη Κυριακή.

Ο επικεφαλής του εκλέγεται ως Δήμαρχος και οι υποψήφιοι δημοτικοί σύμβουλοι του συνδυασμού καταλαμβάνουν τα 3/5 των εδρών του Δημοτικού Συμβουλίου. Σε αυτή την περίπτωση οι επιλαχόντες συνδυασμοί μοιράζονται τα υπόλοιπα 2/5 των εδρών, εφόσον έχουν συγκεντρώσει τουλάχιστον 3% του συνολικού αριθμού των έγκυρων ψηφοδελτίων. Είναι το στοιχείο του εκλογικού συστήματος αυξημένης πλειοψηφίας που, όπως αναφέρθηκε και παραπάνω στερεί το δικαίωμα ευρείας αντιπροσώπευσης του συνόλου των δημοτών στα όργανα των Ο.Τ.Α..

Να σημειωθεί ότι τα λευκά ψηφοδέλτια δεν προσμετρούνται ως έγκυρα.

⁹⁵ Βλ. σχετικά, άρθρο 63 του π.δ.26/2012.

⁹⁶ Άλλες δύο πολύ σημαντικές καινοτομίες που έφερε ο συγκεκριμένος νόμος είναι το ενιαίο ψηφοδέλτιο υποβολής υποψηφιότητας για όλα τα αξιώματα – του Δημάρχου, των δημοτικών συμβούλων, των συμβούλων των δημοτικών κοινοτήτων και των αντίστοιχων προέδρων, και τον καθορισμό και αναπροσδιορισμό των αριθμών μελών του Δημοτικού Συμβουλίου, των συμβουλίων των δημοτικών κοινοτήτων και των προέδρων αυτών με πληθυσμιακό κριτήριο, βλ. σχετικά, Δημοτικές και Περιφερειακές εκλογές 2023: Όσα χρειάζεται να γνωρίζετε για τη διενέργειά τους (Εγκύκλιοι ΥΠΕΣ) (12/09/2023), Ανάκτηση από <https://www.lawspot.gr/nomikane/dimotikes-kai-perifereiakes-ekloges-2023-osa-hreiazetai-na-gnORIZETE-gia-ti-dienergeia> (20/01/2024).

Στον παρακάτω πίνακα απεικονίζεται η ακριβής κατανομή των εδρών, όπως προβλέπει το άρθρο 26 του ν.4804/2021:

Πίνακας 2.1 Κατανομή εδρών στο Δημοτικό Συμβούλιο

Αριθμός μελών δημοτικού συμβουλίου	Έδρες δημοτικού συμβουλίου του επιτυχόντα συνδυασμού	Έδρες δημοτικού συμβουλίου που μοιράζονται οι επιλαχόντες συνδυασμοί
13 μέλη	8	5
15 μέλη	9	6
19 μέλη	11	8
25 μέλη	15	10
29 μέλη	17	12
35 μέλη	21	14
39 μέλη	23	16
43 μέλη	26	17

Ο τύπος της κατανομής των εδρών μεταξύ των επιλαχόντων συνδυασμών περιγράφεται αναλυτικά στο άρθρο 26 παράγραφος 4β) του ν.4804/2021 ως εξής: «*Το σύνολο των ψηφοδελτίων της αρχικής ψηφοφορίας (α' γύρου) των συνδυασμών που δικαιούνται έδρα, σύμφωνα με την περ. α), αθροίζεται και διαιρείται με τον αριθμό των εδρών που απομένουν αδιάθετες και τους αντιστοιχούν σύμφωνα με την παρ. 2 προσαυξημένο κατά μία έδρα. Το ακέραιο πηλίκο αποτελεί το εκλογικό μέτρο. Ο αριθμός των εγκύρων ψηφοδελτίων κάθε επιλαχόντος συνδυασμού διαιρείται με το εκλογικό μέτρο και ο συνδυασμός καταλαμβάνει τόσες έδρες όσο είναι το ακέραιο πηλίκο της διαίρεσης.*»

Σε περίπτωση που οι έδρες που καταλαμβάνουν οι επιλαχόντες συνδυασμοί είναι λιγότερες από τις διαθέσιμες, οι υπόλοιπες κατανέμονται ανά μια ανάμεσα σε όλους τους συνδυασμούς που δικαιούνται έδρες.

Εάν αντίθετα, οι έδρες που δικαιούνται είναι περισσότερες από τις διαθέσιμες, τότε οι επιπλέον έδρες αφαιρούνται, ξεκινώντας από τον συνδυασμό με τον μικρότερο αριθμό έγκυρων ψηφοδελτίων. Σε περίπτωση ίσων αριθμών έγκυρων ψηφοδελτίων ανάμεσα σε δύο ή περισσότερων συνδυασμών, πραγματοποιείται κλήρωση ανάμεσά τους από το αρμόδιο δικαστήριο.

Στην εξαιρετικά σπάνια περίπτωση που κανένας από τους επιλαχόντες συνδυασμούς δεν έχει πετύχει που ελάχιστο ποσοστών των 3% των έγκυρων ψηφοδελτίων, ο επιτυχών συνδυασμός καταλαμβάνει και το σύνολο των υπολοίπων αδιάθετων εδρών.

Εάν κατά την αρχική ψηφοφορία ο επιτυχών συνδυασμός λάβει ποσοστό μεγαλύτερο του 60%+1 από το σύνολο των έγκυρων ψηφοδελτίων, τότε οι έδρες μοιράζονται αναλογικά ανάμεσα σε όλους τους συνδυασμούς που δικαιούνται έδρα.

Ο τρόπος του υπολογισμού αναφέρεται στο άρθρο 26 παράγραφος 5 β) του ν.4804/2021, σύμφωνα με το οποίο: *«Το σύνολο των ψηφοδελτίων των συνδυασμών που δικαιούνται εκλογή δημοτικού συμβούλου, σύμφωνα με την περ. α), αθροίζεται και διαιρείται με τον αριθμό των εδρών του δημοτικού συμβουλίου προσαυξημένο κατά μία (1) έδρα. Το ακέραιο πηλίκο αποτελεί το εκλογικό μέτρο και κάθε συνδυασμός λαμβάνει τόσες έδρες όσες φορές περιλαμβάνεται ο αριθμός των εγκύρων ψηφοδελτίων στο εκλογικό μέτρο.»*

Και σε αυτή την περίπτωση οι αναντιστοιχίες μεταξύ των διαθέσιμων εδρών και αυτών που δικαιούνται οι συνδυασμοί αντιμετωπίζονται όπως και στην προαναφερθείσα κατάσταση.

Εάν κανένας από τους συνδυασμούς δεν καταφέρει να συγκεντρώσει το ποσοστό του 43%, ενεργοποιείται η διαδικασία των επαναληπτικών εκλογών μία εβδομάδα ακριβώς μετά τον Α' γύρο. Οι επαναληπτικές εκλογές του 2023 πραγματοποιήθηκαν στις 15 Οκτωβρίου.

Σε αυτές συμμετέχουν οι πρώτοι δύο συνδυασμοί με τις περισσότερες ψήφους και δήμαρχος εκλέγεται ο επικεφαλής του συνδυασμού που θα συγκεντρώσει την απόλυτη πλειοψηφία του συνόλου των έγκυρων ψηφοδελτίων. Εάν στις πρώτες θέσεις ισοψηφίσουν δύο ή περισσότεροι συνδυασμοί, τότε συμμετέχουν όλοι τους στον Β' γύρο.

Κατά την επαναληπτική ψηφοφορία δεν εκλέγονται εκ νέου δημοτικοί σύμβουλοι, συνεπώς δεν υπάρχει σταυροδοσία.

Εάν οι δύο υποψήφιοι ισοψηφίσουν, ο νικητής αναδεικνύεται μέσω κλήρωσης από το αρμόδιο πρωτοδικείο.

Στους δήμους που δεν αποτελούν ενιαία εκλογική περιφέρεια, οι έδρες των Δημοτικών Συμβουλίων κατανέμονται ανά εκλογική περιφέρεια ενώ στην κατανομή συμμετέχουν όλοι οι συνδυασμοί που δικαιούνται έδρα βάσει του αποτελέσματος της αρχικής ψηφοφορίας(το

κριτήριο του 3% των έγκυρων ψηφοδελτίων). Και εδώ ακολουθείται συγκεκριμένος τύπος υπολογισμού, ο οποίος αναλύεται στο άρθρο 27 του ν.4804/2021. Σημαντικό είναι να τονιστεί ότι τηρούνται οι αναλογίες του πίνακα 2.1.

2.9.1 Εκλογή δημοτικών συμβούλων

Οι δημοτικοί σύμβουλοι εκλέγονται στην εκλογική περιφέρεια της ανακήρυξης της υποψηφιότητάς τους. Ως τακτικοί δημοτικοί σύμβουλοι εκλέγονται οι υποψήφιοι εκείνων των συνδυασμών που έχουν καταφέρει να λάβουν έστω και μία έδρα στο δημοτικό συμβούλιο και η κατάταξη γίνεται βάσει των σταυρών προτίμησης που έχουν συγκεντρώσει κατά την αρχική ψηφοφορία. Οι υπόλοιποι υποψήφιοι και του επιτυχόντος και των επιλαχόντων συνδυασμών είναι αναπληρωματικοί των τακτικών, επίσης με την σειρά των σταυρών προτίμησης.

Εάν υποψήφιοι ισοψηφίσουν, διενεργείται κλήρωση από το αρμόδιο δικαστήριο για την ανάδειξη του επιτυχόντος.

Τις πρώτες θέσεις καταλαμβάνουν οι υποψήφιοι δήμαρχοι των επιλαχόντων συνδυασμών και στις περιπτώσεις που ο συνδυασμός τους έχει έδρες σε περισσότερες από μία εκλογικές περιφέρειες, ο επικεφαλής δικαιούται να επιλέξει, εκδηλώνοντας την επιλογή του μέσω γραπτής δήλωσης προς τον πρόεδρο του αρμόδιου πρωτοδικείου. Η προθεσμία για την υποβολή της δήλωσης είναι έως 4 ημέρες μετά την διεξαγωγή της ψηφοφορίας (αρχική ή επαναληπτική) και εάν δεν υποβληθεί εμπρόθεσμα, ο υποψήφιος δήμαρχος αναλαμβάνει έδρα στην περιφέρεια όπου ο συνδυασμός του κατέλαβε τις περισσότερες έδρες⁹⁷.

2.9.2 Εκλογή συμβούλων δημοτικών κοινοτήτων

Σύμφωνα με το άρθρο 18 του ν.5043/2023 στις δημοτικές κοινότητες με πληθυσμό μεγαλύτερο των 200 κατοίκων ο συνδυασμός του Δημάρχου καταλαμβάνει τα 3/5 των εδρών της κοινότητας ενώ οι επιλαχόντες συνδυασμοί μοιράζονται τα υπόλοιπα 2/5.

Στον παρακάτω πίνακα απεικονίζεται η ακριβής κατανομή των εδρών ανά κοινότητα ανάλογα του αριθμού των μελών της:

⁹⁷ Σε περίπτωση ισοψηφίας εδρών μεταξύ 2 ή περισσότερων περιφερειών, η έδρα του υποψηφίου δημάρχου είναι στην περιφέρεια εκείνη που συγκέντρωσε τις περισσότερες ψήφους και εάν ισοψηφίσουν και σε ψήφους, στην περιφέρεια με τον μεγαλύτερο πληθυσμό.

Πίνακας 2.2 Κατανομή εδρών στα συμβούλια των δημοτικών κοινοτήτων

Αριθμός μελών συμβουλίου δημοτικής κοινότητας	Έδρες συμβουλίου δημοτικής κοινότητα του επιτυχόντα συνδυασμού	Έδρες συμβουλίου δημοτικής κοινότητα που μοιράζονται οι επιλαχόντες συνδυασμοί
3 μέλη	2	1
5 μέλη	3	2
11 μέλη	7	4
15 μέλη	9	6

Εάν στον Α` γύρο των εκλογών ο επιτυχόν συνδυασμός έχει λάβει ποσοστό έγκυρων ψηφοδελτίων πάνω από το 60 %+1, τότε και εδώ εφαρμόζεται το αναλογικό σύστημα κατανομής των εδρών.

Η κατάταξη γίνεται βάσει των σταυρών προτίμησης – οι υποψήφιοι με τους περισσότερους σταυρούς εκλέγονται ως τακτικοί και οι υπόλοιποι, αναπληρωματικοί τους.

Σε περίπτωση που σε κάποια δημοτική κοινότητα δεν έχουν ανακηρυχτεί υποψήφιοι από τον συνδυασμό του Δημάρχου, τότε τις έδρες μοιράζονται οι υποψήφιοι των επιλαχόντων συνδυασμών. Και αντίστοιχα, εάν έχει ανακηρυχθεί ένας και μοναδικός συνδυασμός, το συγκεκριμένο συμβούλιο απαρτίζεται μόνο από δικούς του υποψηφίους.

2.9.3 Εκλογή προέδρων των δημοτικών κοινοτήτων

Στις δημοτικές κοινότητες με πληθυσμό έως 200 κατοίκων πρόεδρος εκλέγεται ο υποψήφιος σύμβουλος δημοτικής κοινότητας που είναι πρώτος σε σταυρούς προτίμησης από τον συνδυασμό εκείνον που έχει συγκεντρώσει την απόλυτη ή σχετική πλειοψηφία του συνόλου των έγκυρων ψηφοδελτίων. Σε περίπτωση ισοψηφίας, εκλέγεται αυτός που είναι εγγεγραμμένος πρώτος στην απόφαση επικύρωσης από το αρμόδιο πρωτοδικείο. Όπως προκύπτει από τα παραπάνω, ενδέχεται ως πρόεδρος κοινότητας να εκλεγεί υποψήφιος που δεν ανήκει στον συνδυασμό του Δημάρχου, εάν στην συγκεκριμένη δημοτική κοινότητα πλειοψηφία ψήφων έχει πετύχει ένας από τους επιλαχόντες συνδυασμούς. Ως αναπληρωματικοί υπολογίζονται οι υπόλοιποι υποψήφιοι του ίδιου συνδυασμού, κατά σειρά

προτεραιότητα βάσει τις σταυροδοσίας, ενώ σε περίπτωση ισοψηφίας διενεργείται κλήρωση από το αρμόδιο δικαστήριο.

Υπάρχει σχετική πρόβλεψη που καλύπτει και τις παρακάτω εξαιρέσεις:

- εάν υφίσταται μόνο ένας υποψήφιος συνδυασμός στην συγκεκριμένη κοινότητα, πρόεδρος εκλέγεται ο πρώτος σε σταυρούς προτίμησης υποψήφιος σύμβουλος της ίδιας,
- εάν έχουν ανακηρυχτεί μόνο δύο συνδυασμοί και ισοψηφίσουν, διενεργείται κλήρωση για την ανάδειξη του προέδρου (ξανά ο πρώτος σε σταυρούς προτίμησης),
- το ίδιο ισχύει και σε περίπτωση που ισοψηφίσουν πάνω από δύο συνδυασμοί.

Με τον ίδιο κανόνα εκλέγεται και ο πρόεδρος δημοτικής κοινότητας της μεγαλύτερης κλίμακα κοινοτήτων (από 201 έως και 2000 κατοίκων).

Διαφέρει μόνο η επόμενη κατηγορία – στις κοινότητες με πληθυσμό μεγαλύτερο των 2000 κατοίκων. Εκεί την θέση του προέδρου καταλαμβάνει ο υποψήφιος σύμβουλος από τον συνδυασμό του Δημάρχου στην συγκεκριμένη κοινότητα, με τους περισσότερους σταυρούς προτίμησης. Σε περίπτωση ισοψηφίας εκλέγεται εκείνος που είναι γραμμένος πρώτος στην απόφαση επικύρωσης ενώ στην περίπτωση της μη αποδοχής του αξιώματος του προέδρου, ο σύμβουλος διατηρεί την θέση του στο κοινοτικό συμβούλιο.

Εάν ωστόσο, στην κοινότητα δεν έχουν ανακηρυχτεί υποψήφιοι από τον συνδυασμό του Δημάρχου, τότε ως πρόεδρος ορίζεται ο σύμβουλος του πρώτου σε ψήφους συνδυασμό με τους περισσότερους σταυρούς προτίμησης.

2.10 Η ημέρα των εκλογών

Σύμφωνα με το άρθρο 5 του ν.4804/2021 οι αυτοδιοικητικές εκλογές στην Ελλάδα διεξάγονται την δεύτερη Κυριακή του Οκτώβρη κάθε πέμπτο έτος της δημοτικής περιόδου και σε περίπτωση μη ανάδειξης επιτυχόντος συνδυασμού, ακολουθούν οι επαναληπτικές εκλογές την επόμενη Κυριακή (8 και 15 Οκτωβρίου συγκεκριμένα για το έτος 2023). Η διεξαγωγή πραγματοποιείται ταυτοχρόνως σε όλη την επικράτεια (13 περιφέρειες και 332 δήμους) από τις 7:00 έως τις 19:00.

Τα μέλη των εφορευτικών επιτροπών οφείλουν να βρίσκονται στα εκλογικά κέντρα μία ώρα πριν την έναρξη της ψηφοφορίας για την παραλαβή του εκλογικού υλικού και την προετοιμασία των αιθουσών.

Εν συνεχεία ορίζεται ο γραμματέας για την σύνταξη των πρακτικών. Η προετοιμασία των αιθουσών για την ψηφοφορία γίνεται παρουσία των εκλογικών αντιπροσώπων των συνδυασμών⁹⁸ και περιλαμβάνει την συναρμολόγηση και τοποθέτηση των παραβάν όπως και τον εφοδιασμό τους με την απαραίτητη γραφική ύλη(στυλό ή μολύβια σε μπλε ή μαύρο χρώμα), τοποθέτηση της κάλπης μπροστά από το τραπέζι της επιτροπής και σε υπερυψωμένο σχετικά με αυτό σημείο, την τακτοποίηση των επιπλών (θρανία και καρέκλες) για την παραμονή των μελών και αντιπροσώπων των συνδυασμών, την σωστή διάταξη των ψηφοδελτίων πάνω στα θρανία κ.ά.

Όπως αναφέρεται στο άρθρο 79 του π.δ.26/2012, οι κάλπες ανοίγονται και ελέγχονται παρουσία των εκλογικών αντιπροσώπων ώστε να διαπιστωθεί ότι είναι κενές και στην συνέχεια σφραγίζονται με λουκέτο από την επιτροπή.

Τα επόμενα βήματα είναι η ενεργοποίηση της συσκευής μετάδοσης των αποτελεσμάτων (SRT), το συστημικό άνοιγμα του εκλογικού τμήματος μέσω της συσκευής και η επιβεβαίωση των μελών της εφορευτικής επιτροπής ξανά μέσω της συσκευής – ενέργειες που πραγματοποιούνται από τον αντιπρόσωπο της δικαστικής αρχής.

Για το σύνολο των παραπάνω ενεργειών συντάσσεται πρακτικό (Πρακτικό Νο1) που συνυπογράφεται από τα μέλη της εφορευτικής επιτροπής, τον πρόεδρο και τους παρόντες αντιπρόσωποι ή υποψήφιοι των συνδυασμών και κηρύσσεται η έναρξη της ψηφοφορίας ώστε να ξεκινήσει η προσέλευση των ψηφοφόρων.

2.10.1 Διαδικασία προσέλευσης των εκλογέων

Η προσέλευση στα εκλογικά τμήματα γίνεται είτε μεμονωμένα, είτε σε μικρές ομάδες (2-3 ατόμων) σε συνεννόηση με την εφορευτική επιτροπή⁹⁹. Βασική προϋπόθεση είναι η

⁹⁸ Όπως αναφέρθηκε και σε προηγούμενο κεφάλαιο, ο κάθε συνδυασμός έχει το δικαίωμα να ορίσει από έναν εκλογικό αντιπρόσωπο για κάθε εκλογικό τμήμα και από 2 αναπληρωτές του με γραπτή δήλωση του υποψηφίου Δημάρχου. Με την ίδια δήλωση επιτρέπεται να τοποθετήσει και γενικούς αντιπροσώπους (με 2 αναπληρωτές για τον καθέναν) ώστε να εποπτεύουν συγκεκριμένο αριθμό εκλογικών τμημάτων έκαστος.

⁹⁹ Σύμφωνα με την εγκύκλιο 987/74715/11-9-2023 (άρθρο 8α) του ΥΠΕΣ, σε κάθε εκλογικό τμήμα αντιστοιχούν έως 500 εκλογείς, μην συμπεριλαμβανομένων τους πολίτες τρίτων χωρών της Ε.Ε., οι οποίοι κατανέμονται συμμετρικά στα εκλογικά τμήματα του Δήμου.

αναγνώριση της ταυτότητας του εκλογέα και η επαλήθευση της εγγραφής του στον εκλογικό κατάλογο.

Η ταυτοποίηση των ψηφοφόρων γίνεται με την προσκόμιση ενός από τα παρακάτω έγγραφα / δικαιολογητικά:

- αστυνομική ταυτότητα,
- διαβατήριο (είτε σε ισχύ, είτε όχι),
- δίπλωμα οδήγησης,
- ατομικό βιβλιário υγείας (όλων των ασφαλιστικών ταμείων),
- προσωρινή βεβαίωση από τον Δήμο,
- ψηφιακή ταυτότητα μέσω της εφαρμογής <https://wallet.gov.gr/>,
- στρατιωτική ή υπηρεσιακή ταυτότητα για στρατιώτες και όσους υπηρετούν στα σώματα ασφαλείας.

Υπάρχει το ενδεχόμενο κατά τη διαδικασία της επαλήθευσης να προκύψουν ασυμφωνίες στα στοιχεία των εκλογέως είτε λόγω ορθογραφικού λάθους, είτε άλλης φύσεως.

Σε αυτές τις περιπτώσεις απαιτείται βεβαίωση ταυτοπροσωπίας από την αρμόδια υπηρεσία του δήμου που να πιστοποιεί ότι πρόκειται για το ίδιο άτομο.

Σε περίπτωση που μία γυναίκα έχει εγγραφεί στον εκλογικό κατάλογο με το επίθετο του συζύγου της ενώ στην ταυτότητα έχει ακόμα το πατρικό της και αντίστροφα, ή εάν στο διάστημα από τις προηγούμενες εκλογές έχει μεσολαβήσει διαζύγιο και αλλαγής ταυτότητας, απαιτείται επιπρόσθετα προσκόμιση ληξιαρχικής πράξης γάμου ή πιστοποιητικού διαζευκτηρίου.

Εάν διαπιστωθεί διπλοεγγραφή εκλογέα στον εκλογικό κατάλογο, δίπλα στα στοιχεία του σημειώνεται από την εφορευτική επιτροπή η ένδειξη Δ και ο εν λόγω εκλογέας οφείλει να υπογράψει έντυπη υπεύθυνη δήλωση προτού ψηφίσει, με την οποία να δηλώνει ότι έχει λάβει γνώση για την διπλοεγγραφή του και ότι δεν προτίθεται να ψηφίσει την ίδια ημέρα και σε άλλο εκλογικό τμήμα του δήμου.

Πολίτες που είναι δημότες και έχουν εγγραφεί στα δημοτολόγια του δήμου, αλλά δεν έχουν συμπεριληφθεί στους οικείους εκλογικούς καταλόγους, μπορούν να προσέλθουν στην

αρμόδια υπηρεσία του δήμου είτε πριν την ημέρα των εκλογών, είτε κατά την διάρκεια αυτής, και να ζητήσουν να τους εκδοθεί πιστοποιητικό εγγραφής τους στα δημοτολόγια, προκειμένου να μπορέσουν να ασκήσουν το εκλογικό τους δικαίωμα¹⁰⁰.

Η ίδια διαδικασία ακολουθείται και από τους πολίτες τρίτων κρατών-μελών την Ε.Ε. με την προϋπόθεση ότι έχουν υποβάλλει αίτηση εγγραφής στους εκλογικούς καταλόγους το αργότερο έως 30/06 του έτους διεξαγωγής των εκλογών.

Τα στοιχεία των εκλογέων αυτών προστίθενται στον κατάλογο χειρόγραφα από τα μέλη της επιτροπής, όπως και στο πρωτόκολλο ψηφοφορίας. Οι εν λόγω εκλογείς προσμετρούνται κανονικά στους εγγεγραμμένους του εκλογικού τμήματος και αναφέρονται στο σχετικό πρακτικό που συντάσσεται με την ολοκλήρωση της ψηφοφορίας. Όλα τα αντίστοιχα δικαιολογητικά (βεβαιώσεις, πιστοποιητικά και υπεύθυνες δηλώσεις) τοποθετούνται στον εκλογικό σάκο μαζί με το υπόλοιπο εκλογικό υλικό.

Υπάρχουν ωστόσο και κατηγορίες ψηφοφόρων, οι οποίοι λόγω της επαγγελματικής τους ιδιότητας αδυνατούν να ψηφίσουν στον τόπο τους – πρόκειται για τους αστυνομικούς, στρατιωτικούς, πυροσβέστες, ναυτικοί και λιμενικοί. Οι συγκεκριμένοι πολίτες εγγράφονται στους ειδικούς καταλόγους και ασκούν το εκλογικό τους δικαίωμα στο μέρος που υπηρετούν την ημέρα των εκλογών, επιλέγοντας ανάμεσα στους συνδυασμούς της εκλογική περιφέρειας όπου εδρεύει η υπηρεσία τους¹⁰¹.

Οι ναυτικοί που υπηρετούν σε πλοίο με Ελληνική σημαία και την ημέρα των εκλογών βρίσκονται στα όρια δήμου διαφορετικού από αυτόν που είναι εγγεγραμμένοι στους ειδικούς εκλογικούς καταλόγους, ψηφίζουν στα εκλογικά τμήματα του εν λόγω δήμου. Ο πλοίαρχος συντάσσει και υπογράφει ειδικές ονομαστικές καταστάσεις, οι οποίες θεωρούνται από τον προϊστάμενο της Λιμενικής, Αστυνομικής ή Τελωνειακής αρχής του δήμου που ναυλοχεί το

¹⁰⁰ Το πιστοποιητικό εγγραφής στα δημοτολόγια εκδίδεται εις διπλούν - ένα για τον πρώτο γύρο των εκλογών, και ένα για το ενδεχόμενο επαναληπτικό γύρο, αναγράφοντας ρητά την συγκεκριμένη ημερομηνία για την οποία θα ισχύσουν (π.χ. «ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΑ ΓΙΑ ΤΙΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΤΙΚΕΣ ΕΚΛΟΓΕΣ της 8ης ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 2023» ή «ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΑ ΓΙΑ ΤΙΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΤΙΚΕΣ ΕΚΛΟΓΕΣ της 15ης ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 2023»).

¹⁰¹ Βλ. σχετικά, άρθρο 7 του π.δ.26/2012.

πλοίο και παραδίδονται απευθείας στον πρόεδρο της εφορευτικής επιτροπής του εκλογικού τμήματος όπου θα επιλέξουν να ψηφίσουν¹⁰².

Σε περίπτωση που διατίθεται φρουρά για την φύλαξη του εκλογικού κέντρου¹⁰³, το προσωπικό της ψηφίζει στο εκλογικό τμήμα που φρουρεί, με την προϋπόθεση βεβαίως ότι είναι εγγεγραμμένοι στους ειδικούς εκλογικούς καταλόγους ως υπηρετούντες στην Ελληνική Αστυνομία ή στα Σώματα Ασφαλείας, ενώ συντάσσεται ειδικό πρακτικό από τον πρόεδρο της εφορευτικής επιτροπής του εν λόγω τμήματος¹⁰⁴.

Και τέλος, στα πλαίσια του άρθρου 71 του ν.4804/2021, οι δικαστικοί αντιπρόσωποι, οι έφοροι και οι γραμματείς των επιτροπών ψηφίζουν στο εκλογικό τμήμα όπου εκπληρώνουν τα καθήκοντά τους μόνο εάν είναι εγγεγραμμένοι στους εκλογικούς καταλόγους αυτού (δηλαδή εάν είναι δημότες του οικείου δήμου), σε αντίθεση με τα μέλη της εφορευτικής επιτροπής, οι οποίοι ψηφίζουν στο τμήμα που υπηρετούν συμπληρώνοντας τα στοιχεία τους στο βιβλίο πρακτικών και στο πρωτόκολλο ψηφοφορίας¹⁰⁵.

2.10.2 Ο τρόπος της ψηφοφορίας

Μετά την ταυτοποίηση του εκλογέα και την επαλήθευση της εγγραφής του στον εκλογικό κατάλογο, ο αντιπρόσωπος της δικαστική αρχής του παραδίδει έναν κενό λευκό φάκελο με το γράμμα «Δ», τον οποίον σφραγίζει με την σφραγίδα της εφορευτικής επιτροπής και μονογραφεί μπροστά του, όπως και μία πλήρη σειρά με ψηφοδέλτια όλων των υποψήφιων συνδυασμών μαζί με ένα λευκό ψηφοδέλτιο. Ο εκλογέας με την σειρά του αποσύρεται στο παραβάν για να εκφράσει την προτίμησή του σε συνδυασμό και υποψηφίους συμβούλους μέσω της διαδικασία της σταυροδοσίας, δηλαδή σημειώνοντας (με μπλε ή μαύρο στυλό ή μολύβι) έναν σταυρό παραπλεύρως του ονόματος της επιλογής του.

¹⁰² Βλ. σχετικά, άρθρο 8 του π.δ.26/2012.

¹⁰³ Το προσωπικό της δεν μπορεί να υπερβαίνει τα 4 άτομα ανά εκλογικό κέντρο, βλ. σχετικά, Εκλογές 2023: Πού ψηφίζουν οι στρατιωτικοί, αστυνομικοί, λιμενικοί, πυροσβέστες και ναυτικοί (12/05/2023), Ανάκτηση από <https://thestandard.gr/politiki/ekloges-2023-pou-psifizoun-enstoloi/> (20/01/2024).

¹⁰⁴ Βλ. σχετικά, Εκλογές 2023: Πού ψηφίζουν οι στρατιωτικοί, αστυνομικοί, λιμενικοί, πυροσβέστες και ναυτικοί (12/05/2023), Ανάκτηση από <https://thestandard.gr/politiki/ekloges-2023-pou-psifizoun-enstoloi/> (20/01/2024).

¹⁰⁵ Βλ. σχετικά, άρθρο 7 της εγκυκλίου 1095/79665/22-9-2023.

Για τα συμβούλια μέχρι 25 μελών ο κάθε εκλογέας μπορεί να επιλέξει έως 3 υποψηφίους, ενώ για τα μεγαλύτερα των 25 μελών – έως 4 αντίστοιχα.

Για την εκλογή συμβούλων των δημοτικών κοινοτήτων επιλέγονται 1 ή 2 υποψήφιοι, ενώ για τον υποψήφιο Δήμαρχο δεν απαιτείται σταυρός προτίμησης και αν τυχόν και σημειωθεί, αυτό δεν συνεπάγεται ακυρότητα του ψηφοδέλιου.

Ψηφοδέλτια που φέρουν πάνω από τους προβλεπόμενους βάσει νόμου¹⁰⁶ σταυρούς θεωρούνται έγκυρα χωρίς να λαμβάνεται υπόψη κανένας από τους σταυρούς προτίμησης και προσμετρούνται υπέρ του συνδυασμού. Στις επαναληπτικές εκλογές, όπως έχει προαναφερθεί, δεν σημειώνονται σταυροί προτίμησης και αν τυχόν και βρεθούν, αυτό δεν ακυρώνει την ισχύ του ψηφοδέλιου.

Όταν ολοκληρώσει την διαδικασία της σταυροδοσίας, ο εκλογέας οφείλει να τοποθετήσει το ψηφοδέλτιο της επιλογής τους στον φάκελο και εφόσον τον κλείσει, εξέρχεται από τον χώρο του παραβάν και τον ρίχνει ο ίδιος μέσα στην κάλπη παρουσία της εφορευτικής επιτροπής και των λοιπών παραβρισκόμενων.

Προτού αναχωρήσει από την αίθουσα ψηφοφορίας, ο εκλογέας δικαιούται να ζητήσει να του χορηγηθεί σχετική βεβαίωση άσκησης εκλογικού δικαιώματος, η οποία υπογράφεται και σφραγίζεται από τον πρόεδρο της εφορευτικής επιτροπής¹⁰⁷.

Από την έναρξη έως και την λήξη της ψηφοφορίας η εφορευτική επιτροπή τηρεί αριθμημένο και μονογραφημένο από την αρμόδια υπηρεσία πρωτόκολλο ψηφοφορίας όπου καταγράφονται με αύξουσα αρίθμηση τα στοιχεία των εκλογέων που ψήφισαν. Με την ολοκλήρωση της διαδικασίας και μόλις κλείσουν οι κάλπες, το πρωτόκολλο κλείνεται και υπογράφεται από όλα τα μέλη της εφορευτικής επιτροπής, από τον δικαστικό αντιπρόσωπο και από τους παρόντες εκλογικοί αντιπρόσωποι των συνδυασμών και τοποθετείται στον εκλογικό σάκο.

¹⁰⁶ Βλ. σχετικά, άρθρο 22 του ν.4804/2021 ΦΕΚ Α 90/5.6.2021.

¹⁰⁷ Βλ. σχετικά, άρθρο 83 παράγραφος 6 του π.δ.26/2012.

2.10.3 Εξυπηρέτηση των πολιτών με αναπηρία ή μειωμένη κινητικότητα

Οι πολίτες με ειδικές ανάγκες ή μειωμένη κινητικότητα όπως και όσοι εκτελούν υπηρεσία στα εκλογικά κέντρα (αξιωματικοί της Ελληνικής αστυνομίας, των Ενόπλων Δυνάμεων ή υπάλληλοι των δήμων που συνδράμουν στις εκλογικές λειτουργίες) επιβάλλεται να ψηφίζουν με απόλυτη προτεραιότητα και χωρίς αναμονή.

Επιπλέον, οι εκλογείς που δεν είναι σε θέση να εκτελέσουν αυτόνομα τις απαιτούμενες ενέργειες για την ψηφοφορία, δικαιούνται να ζητήσουν την βοήθεια του δικαστικού αντιπροσώπου ή άλλου μέλους της εφορευτικής επιτροπής, οι οποίοι σύμφωνα με το άρθρο 83 παράγραφος 3 του π.δ.26/2012 υποχρεούνται να τους την προσφέρουν.

Σε κάθε εκλογικό κέντρο αρμοδιότητα του οικείου δήμου είναι η εγκατάσταση ειδικού χώρου εξυπηρέτησης αυτής της κατηγορίας των ψηφοφόρων, ο οποίος να πληρεί τα κριτήρια προσβασιμότητας ατόμων με αναπηρία (Α.μεΑ.), ενώ ο Δήμαρχος ορίζει ως υπεύθυνο για την εύρυθμη λειτουργία αυτού και του συντονισμού των απαιτούμενων ενεργειών ένα υπάλληλο του δήμου. Με την προσέλευση πολίτη Α.μεΑ., ο εν λόγω υπάλληλος είναι υπεύθυνος για να ειδοποιήσει χωρίς καθυστέρηση έναν από τους δικαστικούς αντιπροσώπους που βρίσκονται στο κτήριο ώστε να μεριμνήσει για την εξυπηρέτησή του.

Ο αντιπρόσωπος της δικαστικής αρχής, έχοντας μαζί του την σφραγίδα και ένα πλήρες πακέτο ψηφοδελτίων, προσέρχεται στον ειδικό χώρο υποδοχής για να συνδράμει τον δημότη Α.μεΑ. στην εκτέλεση του εκλογικού του δικαιώματος, με απόλυτη διακριτικότητα και σεβόμενος την αρχή της μυστικότητας της ψήφου.

Εκτός από τον δικαστικό αντιπρόσωπο, μέσα στο παραβάν μαζί με τον εκλογέα έχει πρόσβαση και ένας συνοδός του (πάντα παρουσία του δικαστικού αντιπροσώπου), όπως και σκύλος βοήθειας-οδηγός Α.μεΑ.

Ο φάκελος με το ψηφοδέλτιο μεταφέρεται από τον ειδικό χώρο υποδοχής μέχρι την κάλπη του ανάλογου εκλογικού τμήματος με την αποκλειστική ευθύνη του δικαστικού αντιπροσώπου ενώ για λόγους διαφάνειας, τον συνοδεύουν μέλη της εφορευτικής επιτροπής και εκλογικούς αντιπροσώπους των συνδυασμών¹⁰⁸.

¹⁰⁸ Βλ. σχετικά, Άρ.10 του Εγκ.1095/79665/22-9-2023.

2.10.4 Οι εκλογικοί αντιπρόσωποι των συνδυασμών

Όπως προαναφέρθηκε, ο κάθε συνδυασμός δικαιούται να ορίσει από έναν 1 εκλογικό αντιπρόσωπο σε κάθε εκλογικό τμήμα και έως 2 αναπληρωτές του με γραπτή δήλωση του υποψηφίου Δημάρχου ως επικεφαλής του συνδυασμού. Πρόκειται για άτομα απόλυτης εμπιστοσύνης (συνήθως συγγενικά ή φιλικά πρόσωπα των υποψηφίων συμβούλων του συνδυασμού), τα οποία είναι επιφορτισμένα με την παρατήρηση και εποπτεία της νομιμότητας και ομαλότητας της εκλογικής διαδικασίας. Δεν αποκλείεται τον ρόλο αντιπροσώπων να αναλάβουν και ίδιοι υποψήφιοι.

Οι εκλογικοί αντιπρόσωποι συμμετέχουν και στην διαδικασία της καταμέτρηση των ψήφων μετά την ολοκλήρωση της ψηφοφορίας.

Σε περίπτωση που διαπιστώσουν παράβαση του νόμου ή ανάρμοστη ενέργεια μέσα ή έξω από τα εκλογικά τμήματα, έχουν το δικαίωμα να υποβάλλουν τις ενστάσεις τους στην εφορευτική επιτροπή, η οποία υποχρεούται να τις καταγράψει στο Βιβλίο Πράξεων Εφορευτικής Επιτροπής.

Η υποβολή μιας παρατήρησης ή ένστασης δεν διακόπτει την εξέλιξη της ψηφοφορίας.

Εάν κατά την διάρκεια της ψηφοφορίας μέλος ή μέλη της εφορευτικής επιτροπής διαπράξουν αξιόποινη πράξη ή παραβιάσουν κατά οποιονδήποτε τρόπο την εκλογική νομοθεσία, τότε ο δικαστικός αντιπρόσωπος συντάσσει ειδική έκθεση και φροντίζει, με την συνδρομή των φρουρών, για την άμεση απομάκρυνση του παραβάτη από το εκλογικό κέντρο. Στην συνέχεια ο ειδικός φάκελος διαβιβάζεται στον εισαγγελέα.

2.10.5 Ενημέρωση των αρμοδίων υπηρεσιών για την πορεία της εκλογικής διαδικασίας

Μέρος των αρμοδιοτήτων των δικαστικών αντιπροσώπων είναι η περιοδική ενημέρωση των φορέων του Υπουργείου Εσωτερικών για την πρόοδο της ψηφοφορίας. Η ενέργεια αυτή αφορά την καταμέτρηση των αριθμών των εκλογέων που έχουν ψηφίσει και πραγματοποιείται αποκλειστικά με την χρήση των συσκευών ασφαλούς μετάδοσης αποτελεσμάτων (SRT) ενώ

τα χρονικά διαστήματα είναι προκαθορισμένα¹⁰⁹ και ισχύουν καθολικά για όλα τα εκλογικά τμήματα ως εξής:

- Α` μετάδοση μεταξύ 11:00-11:30,
- Β` μετάδοση μεταξύ 14:00-14:30,
- Α` μετάδοση μεταξύ 17:00-17:30.

2.10.6 Λήξης της ψηφοφορίας και διαδικασία καταμέτρηση ψήφων

Με την κήρυξη της αποπεράτωσης της ψηφοφορίας από τον πρόεδρο της εφορευτικής επιτροπής¹¹⁰, οι πόρτες του εκλογικού τμήματος κλείνουν και μέσα παραμένουν μόνο τα μέλη της εφορευτικής επιτροπής, ο δικαστικός αντιπρόσωπος και οι διορισμένοι από τους συνδυασμούς εκλογικοί αντιπρόσωποι.

Η πρώτη ενέργεια που απαιτείται είναι η σύνταξη του σχετικού πρακτικού (Πρακτικό Νο2) στο Βιβλίο Πράξεων Εφορευτικής Επιτροπής, όπου δηλώνονται ο συνολικός αριθμός των εγγεγραμμένων ψηφοφόρων στον κατάλογο του συγκεκριμένου εκλογικού τμήματος, ο αριθμός αυτών που ψήφισαν, η ακριβής ώρα λήξης της διαδικασίας και σε περίπτωση παράτασης αναφέρεται η αιτιολογία που την επέβαλε.

Το επόμενο βήμα είναι το άνοιγμα της κάλπης μπροστά σε όλους και η καταμέτρηση των φακέλων. Ο πρόεδρος της εφορευτικής επιτροπής ή ο δικαστικός αντιπρόσωπος, με στόχο την καλύτερη οργάνωση και διεκπεραίωση της διαδικασίας, κατανέμει τα καθήκοντα μεταξύ όλων των συμμετεχόντων στην καταμέτρηση και εξηγεί αναλυτικά τους κανονισμούς και τα στάδια των ενεργειών βάσει νομοθεσίας.

Οι φάκελοι καταμετρούνται χωρίς να ανοιχτούν, επιβεβαιώνοντας ότι όλοι τους φέρουν την σφραγίδα της εφορευτικής επιτροπής¹¹¹, και στο τέλος το αποτέλεσμα καταγράφεται στο Βιβλίο Πρακτικών και συγκρίνεται με τον αριθμό των ψηφίσαντων.

¹⁰⁹ Βλ. σχετικά, Υ.Α 75787/2023 - ΦΕΚ Β 5419/13.09.2023.

¹¹⁰ Υπό κανονικές συνθήκες η ώρα της λήξης της ψηφοφορίας είναι 19:00 ώρα Ελλάδος. Ωστόσο, σύμφωνα με το άρθρο 89 του π.δ.26/2012 δίνεται η δυνατότητα παράτασης έως και 2 ώρες εφόσον υπάρχουν ακόμα εκλογείς που έχουν προσέλθει στο εκλογικό τμήμα και περιμένουν να ψηφίσουν. Παράταση δικαιολογείται και σε περίπτωση που υπήρξε διακοπή της εκλογικής διαδικασίας κατά την διάρκεια της ημέρας, ωστόσο εξαντληθεί ο αριθμός των εκλογέων σε αναμονή.

¹¹¹ Εάν μέσα στην κάλπη βρεθούν ασφράγιστοι φάκελοι, αφαιρούνται και καταστρέφονται.

Εάν το αποτέλεσμα δεν συμφωνεί, γίνεται και δεύτερη καταμέτρηση. Σε περίπτωση που υπάρχουν και μετά από αυτήν πλεονάζοντες φάκελοι, αφαιρούνται τυχαία από το σύνολο όσοι περισσεύουν. Οι εν λόγω φάκελοι ανοίγονται και το περιεχόμενό τους σημειώνεται στο Βιβλίο Πρακτικών, χωρίς όμως να υπολογίζονται στην διαλογή και το τελικό αποτέλεσμα. Στην συνέχεια ξεκινάει το άνοιγμα των φακέλων και η διαλογή των ψήφων, όπου το κάθε ψηφοδέλτιο αριθμείται με την σειρά που ανοίγεται ο φάκελός του και μονογραφείται από τον πρόεδρο της εφορευτικής επιτροπής. Μονογραφή του προέδρου μπαίνει και δίπλα σε κάθε σταυρό, ενώ πάνω στο ψηφοδέλτιο αναγράφεται και ο συνολικός αριθμός των σταυρών που φέρει το καθένα.

Σε περίπτωση που ένα ψηφοδέλτιο δεν είναι μονογραφημένο και δεν αναγράφεται ο συνολικός αριθμός των σταυρών, το συγκεκριμένο προσμετράται υπέρ του συνδυασμού χωρίς όμως να υπολογίζονται οι σταυροί προτίμησης που φέρει.

Εάν σε ένα ψηφοδέλτιο δεν υπάρχει κανένας σταυρός, τότε ο δικαστικός αντιπρόσωπος αναγράφει επάνω του «κανένας σταυρός» και υπολογίζεται μόνο υπέρ του συνδυασμού.

Στα Βιβλία Διαλογής Ψήφων της επιτροπής υπάρχουν οι Πίνακες διαλογής ψήφων προτίμησης υπέρ των συνδυασμών και υπέρ των υποψηφίων όπου καταγράφονται όλα τα ψηφοδέλτια με τον αριθμό καταμέτρησής τους.

Στους Πίνακες υπέρ των συνδυασμών σημειώνονται οι αριθμοί των ψηφοδελτίων για κάθε συνδυασμό με την σειρά της διαλογής τους. Στους Πίνακες υπέρ των υποψηφίων, δίπλα στα ονόματά τους αναγράφονται οι αριθμοί των ψηφοδελτίων στα οποία έχει βρεθεί σταυρός προτίμησης υπέρ τους.

Στα Βιβλία Διαλογής Ψήφων υπάρχει και τρίτος πίνακας – υπέρ των προέδρων κοινοτήτων και συμβούλων δημοτικών κοινοτήτων, ο οποίος συμπληρώνεται μόνο στα εκλογικά τμήματα όπου τα ψηφοδέλτια περιλαμβάνουν και υποψηφίους δημοτικών κοινοτήτων.

Τα λευκά και τα άκυρα ψηφοδέλτια δεν αριθμούνται ούτε καταγράφονται στους πίνακες διαλογής, αλλά μονογραφούνται από τον πρόεδρο και σημειώνονται στην πράξη που συντάσσεται στο τέλος της διαλογής.

2.10.7 Κριτήρια ακυρότητας ψηφοδελτίων

Ως άκυρο καταγράφεται ένα ψηφοδέλτιο όταν συντρέχουν ένα ή περισσότερα από τα παρακάτω στοιχεία¹¹²:

- δεν είναι έντυπο, έστω μερικώς,
- υπάρχει αλλοίωση του περιεχομένου,
- έχουν σημειωθεί επάνω του λέξεις, φράσεις, σύμβολα ή υπάρχουν στίγματα κάθε τύπου,
- έχει χρησιμοποιηθεί στυλό ή μολύβι άλλου χρώματος, εκτός από τα προβλεπόμενα (μπλε ή μαύρο),
- εάν το χαρτί της εκτύπωσης είναι διαφορετικού χρώματος ή το σχήμα και οι διαστάσεις διαφέρουν από αυτά που προβλέπει ο νόμος¹¹³,
- εάν το ψηφοδέλτιο βρεθεί σε φάκελο που δεν πληρεί της προδιαγραφές που ορίζει ο νόμος¹¹⁴,
- σε περίπτωση χρήσης λευκού ψηφοδελτίου¹¹⁵ όταν τα αναγραφόμενα είναι αμφιβόλου περιεχομένου,
- σε περίπτωση χρήσης λευκού ψηφοδελτίου όταν αυτό δεν φέρει την σφραγίδα της εφορευτικής επιτροπής, την ημερομηνία διεξαγωγής των εκλογών ή/και την μονογραφή του δικαστικού αντιπροσώπου,
- σε περίπτωση που ο φάκελος από την εξωτερική του πλευρά έχει σημάδια, στίγματα ή λέξεις, καθώς θεωρούνται διακριτικά γνωρίσματα που παραβιάζουν το απόρρητο της ψηφοφορίας¹¹⁶,
- εάν το ψηφοδέλτιο βρεθεί στον ίδιο φάκελο μαζί με άλλα έγκυρα, άκυρα ή λευκά ψηφοδέλτια,
- εάν χρησιμοποιηθεί ψηφοδέλτιο άλλης εκλογικής περιφέρειας από αυτής που αναγράφεται πάνω σε αυτό.

¹¹² Βλ. σχετικά, άρθρο 56 του ν.4804/2021.

¹¹³ Βλ. σχετικά, άρθρο 54 του ν.4804/2021.

¹¹⁴ Βλ. σχετικά, Υ.Α.69431/23-08-2023.

¹¹⁵ Όπως προβλέπεται στο άρθρο74 του π.δ.26/2012, επιτρέπεται η χρήση λευκών ψηφοδελτίων σε περίπτωση που τα κανονικά εξαντληθούν και δεν υπάρχει δυνατότητα εφοδιασμού του εκλογικού τμήματος. Σε αυτές τις περιπτώσεις, οι εκλογείς οφείλουν να σημειώνουν χειρόγραφα τα ονόματα των συνδυασμών και των υποψηφίων της προτίμησής τους.

¹¹⁶ Βλ. σχετικά, άρθρο75 παράγραφος 4 του π.δ.26/2012.

2.10.8 Συγκέντρωση και μετάδοση των αποτελεσμάτων

Μετά την ολοκλήρωση της διαλογής και της καταμέτρησης, ο δικαστικός αντιπρόσωπος οφείλει να μεταδώσει απευθείας τα αποτελέσματα στο Υπουργείο Εσωτερικών μέσω της συσκευής ασφαλούς μετάδοσης αποτελεσμάτων (SRT)¹¹⁷.

Ταυτόχρονα τα αποτελέσματα αποστέλλονται σε έντυπη μορφή και στον οικείο Δήμο και από εκεί μέσω του Συστήματος Ηλεκτρονικής Διακίνησης Εγγράφων ΙΡΙΔΑ 2.0 κοινοποιούνται στην Περιφερειακή Ενότητα, η οποία κάνει την τελική μετάδοση στο Υπουργείο Εσωτερικών.

Αναλυτικά, ο δικαστικός αντιπρόσωπος εισάγει τα αποτελέσματα σε τριπλότυπο έντυπο, καταχωρώντας τα κάτωθι:

- τον συνολικό αριθμό εγγεγραμμένων εκλογέων στον κατάλογο του εκλογικού τμήματος,
- τον συνολικό αριθμό αυτών που ψήφισαν,
- τον αριθμό των έγκυρων ψηφοδελτίων,
- τον αριθμό των άκυρων ψηφοδελτίων,
- τον αριθμό των λευκών ψηφοδελτίων,
- τον αριθμό των έγκυρων ψηφοδελτίων που έλαβε ο κάθε συνδυασμός.

Το ένα αντίγραφο με τα παραπάνω στοιχεία παραδίδεται στον εξουσιοδοτημένο υπάλληλο του Δήμου (αγγελιοφόρο) ενώ το πρωτότυπο παραδίδεται στο οικείο Πρωτοδικείο μέσα στον εκλογικό σάκο μαζί με το υπόλοιπο υλικό¹¹⁸.

Ο δικαστικός αντιπρόσωπος είναι υπεύθυνος για την παράδοση των εκλογικών σάκων στον πρόεδρο του Πρωτοδικείου με έδρα τον νομό, εφόσον έχει βεβαιωθεί ότι μέσα είναι τοποθετημένο όλο το εκλογικό υλικό (το σύνολο των εκλογικών εγγράφων, τα πρακτικά, το σύνολο των ψηφοδελτίων ταξινομημένα ανά συνδυασμό και βάσει της αρίθμησης και τους άδειους εκλογικούς φακέλους) και έχουν σφραγιστεί παρουσία των μελών της εφορευτικής επιτροπής. Εκτός από τους σάκους, ο δικαστικός αντιπρόσωπος οφείλει να παραδώσει στον

¹¹⁷ Βλ. σχετικά, Υ.Α.67456/11.08.2023.

¹¹⁸ Βλ. σχετικά, εγκύκλιος 1095/79665/22-9-2023.

πρόεδρο του Πρωτοδικείου και την συσκευή ασφαλούς μετάδοσης αποτελεσμάτων (SRT) μέσα στην αρχική της συσκευασία.

Μετά από την συγκέντρωση των αποτελεσμάτων από όλα τα εκλογικά τμήματα του Δήμου, ο πρόεδρος του οικείου Πρωτοδικείου καταχωρεί το τελικό αποτέλεσμα, το οποίο ταυτόχρονα δημοσιεύεται μέσω τοιχοκόλλησης στο κτήριο που εδρεύει το δικαστήριο και γνωστοποιείται στον Περιφερειάρχη.

Ο πίνακας αποτελεσμάτων που δημοσιεύεται από το πρωτοδικείο περιέχει τα παρακάτω στοιχεία:

- τον συνολικό αριθμό των εγγεγραμμένων εκλογέων,
- τον συνολικό αριθμό των ψηφίσαντων,
- τον συνολικό αριθμό των έγκυρων ψηφοδελτίων,
- τον συνολικό αριθμό των άκυρων ψηφοδελτίων,
- τον συνολικό αριθμό των λευκών ψηφοδελτίων,
- το σύνολο των έγκυρων ψηφοδελτίων κάθε συνδυασμού,
- τον συνολικό αριθμό των σταυρών προτίμησης, που έλαβε κάθε υποψήφιος δημοτικός σύμβουλος ανά συνδυασμό,
- τον συνολικό αριθμό των σταυρών προτίμησης, που έλαβε κάθε υποψήφιος σύμβουλος δημοτικής κοινότητας ανά συνδυασμό,
- τον συνολικό αριθμό των σταυρών προτίμησης, που έλαβε κάθε υποψήφιος πρόεδρος της δημοτικής κοινότητας ανά συνδυασμό.

Οι συνδυασμοί στον πίνακα αναγράφονται με της σειρά της εκλογικής τους δύναμης, ενώ συντάσσεται και η σχετική πράξη όπου αναγράφονται ολογράφως όλα τα παραπάνω στοιχεία και υπογράφεται από τον πρόεδρο των Πρωτοδικών.

2.11 Την επομένη των εκλογών

Μετά την γνωστοποίηση της έκθεσης των πρακτικών, ξεκινάει μία περίοδος 5 ημερών κατά την διάρκεια της οποίας εκλογείς και υποψήφιοι έχουν την δυνατότητα να ασκήσουν ενστάσεις πάνω στο εκλογικό αποτέλεσμα.

Δικαίωμα ένστασης έχουν όλοι οι ψηφοφόροι του οικείου Δήμου με την προϋπόθεση ότι είναι εγγεγραμμένοι στους εκλογικούς ή στους ειδικούς καταλόγους, όπως και οι υποψήφιοι (δημοτικοί σύμβουλοι, κοινοτικοί σύμβουλοι, πρόεδροι κοινότητας ή και δήμαρχοι) της συγκεκριμένης εκλογικής περιφέρειας.

Η ένσταση δεν μπορεί να στρέφεται κατά του Ελληνικού Δημοσίου, ούτε κατά του οικείου Δήμου, αλλά αποκλειστικά και μόνο κατά της απόφασης ανακήρυξης είτε συνδυασμών είτε υποψηφίων όλων των αξιωμάτων.

Οι λόγοι θεμελίωσης ένστασης αναφέρονται αναλυτικά στο άρθρο 79 του ν.4804/2021¹¹⁹ ως εξής:

- η έλλειψη νόμιμων προσόντων ή ύπαρξη κολλημάτων ή ασυμβιβάστων υποψηφίων που έχουν εκλεγεί ως τακτικά ή αναπληρωματικά μέλη δημοτικών αρχών,
- παράβαση του νόμου κατά την διαδικασία διεξαγωγής των εκλογών ή κατά την εξαγωγή του εκλογικού αποτελέσματος ή κατά την ανακήρυξη συνδυασμών ή υποψηφίων,
- ακυρότητα ή εσφαλμένη αρίθμηση ψηφοδελτίων.

Σημαντικό είναι να διευκρινιστεί ότι με την έναρξη της δίκης ως αποτέλεσμα της άσκησης της ένστασης, νομιμοποιούνται παθητικά οι αμφισβητούμενοι συνδυασμοί και πρόσωπα.

Επίσης, εάν η ένσταση ασκηθεί κατά του νικητή των εκλογών, ο ίδιος δικαιούται να απαντήσει με αντένσταση.

Αρμόδια για την εκδίκαση των ενστάσεων σχετικά με τα Ο.Τ.Α. πρώτου βαθμού είναι τα Τριμελή Διοικητικά Πρωτοδικεία που εδρεύουν στην περιφέρεια του οικείου Δήμου.

Μετά την πάροδο των πέντε 5 ημερών της μεταβατικής περιόδου, το Πολυμελές Πρωτοδικείο προχωράει στην επικύρωση της εκλογής και ανακηρύσσει σε απόφαση για κάθε Δήμο ξεχωριστά:

- τον επιτυχόντα και τους επιλαχόντες συνδυασμούς του Δημοτικού Συμβουλίου,
- τον Δήμαρχο,

¹¹⁹ Βλ. σχετικά, Ν.4804/2021 - ΦΕΚ Α 90/5.6.2021.

- τους τακτικούς και αναπληρωματικούς δημοτικούς συμβούλους του κάθε συνδυασμού ανά εκλογική περιφέρεια με σειρά των σταυρών προτίμησης που έχουν συγκεντρώσει,
- τους τακτικούς και αναπληρωματικούς συμβούλους των δημοτικών κοινοτήτων του κάθε συνδυασμού ανά δημοτική κοινότητα με σειρά των σταυρών προτίμησης που έχουν συγκεντρώσει,
- για τις κοινότητες με πληθυσμό κάτω των διακοσίων (200) κατοίκων, τους προέδρους των δημοτικών κοινοτήτων και τους αναπληρωματικούς τους από κάθε συνδυασμό ανά δημοτική κοινότητα με σειρά των σταυρών προτίμησης που έχουν συγκεντρώσει.

2.12 Ορκωμοσία και ανάληψη καθηκόντων

Ο επίλογος της εκλογικής διαδικασίας είναι η ορκωμοσία της νέας δημοτικής αρχής και η ανάληψη καθηκόντων.

Για τους αναδειχθείς σε αιρετά αξιώματα ο νομοθέτης προβλέπει να αναλαμβάνουν καθήκοντα με το νέο έτος και η αιρετή τους θητεία αναφερόμενοι στις τελευταίες αυτοδιοικητικές εκλογές διαρκεί από 1/1/2024 έως 31/12/2028.

Προϋπόθεση είναι να έχει προηγηθεί η ορκωμοσία τους, η οποία αποτελεί μία πράξη κυρίως ηθικής δέσμευσης μπροστά στους συνδημότες τους και όχι εκτέλεσης διοικητικής πράξης¹²⁰.

Σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 37 του ν.4804/2021, δεν προσδιορίζεται συγκεκριμένο τελετουργικό που πρέπει να ακολουθηθεί, παρά μόνο το κείμενο του όρκου. Η ορκωμοσία θα πρέπει να πραγματοποιηθεί το νωρίτερα 20 ημέρες πριν την ημερομηνία ανάληψης καθηκόντων, σε δημόσια συνεδρίαση, είτε στο Δημαρχείο είτε σε κάποιο άλλο δημόσιο χώρο (κλειστό ή υπαίθριο) μετά από απόφαση του νεοεκλεγέντα Δημάρχου. Για την ορκωμοσία συντάσσεται και αντίστοιχο πρακτικό, σε 2 αντίτυπα με το ένα να παραμένει στα αρχεία του Δήμου και το άλλο να διαβιβάζεται στον υπεύθυνο της αποκεντρωμένης διοίκησης, ενώ συνυπογράφεται από όλους τους αιρετούς (από τον Δήμαρχο, τους δημοτικούς συμβούλους, τους συμβούλους και τους προέδρους των τοπικών κοινοτήτων).

¹²⁰ Βλ. σχετικά, εγκύκλιος 1275/01-12-2023.

Επισημαίνεται ότι εάν ένας εκλεγμένος δεν δώσει όρκο μέχρι τις 31/12, εκπίπτει αυτοδικαίως από το αξίωμά του, εκτός από τις εξαιρέσεις που προβλέπει ο νόμος¹²¹. Σε περίπτωση αδυναμίας ορκωμοσίας εντός του προβλεπόμενου διαστήματος, ο Δήμαρχος οφείλει να καλέσει τον ενδιαφερόμενο μέσα σε πέντε 5 ημέρες από την στιγμή της γνωστοποίησή του της άρσης της αδυναμίας και μετά την έναρξη της νέας διοικητικής περιόδου. Στις περιπτώσεις αυτές συντάσσεται νέο πρακτικό ορκωμοσίας και ακολουθείται η προαναφερόμενη διαδικασία.

¹²¹ Προβλέπεται η δυνατότητα μην συμμετοχής στην προγραμματισμένη τελετή της ορκωμοσίας εάν ο νεοεκλεγμένος αιρετός επικαλεστεί λόγους αντικειμενικής αδυναμίας. Σύμφωνα με τις αποφάσεις ΣτΕ 2132/ 2004 και 1135/2000, ως λόγος «αντικειμενικής αδυναμίας» θεωρείται ένα γεγονός αναπότρεπτο ή ανυπέρβλητο και απρόβλεπτο κωλύματος εξαιτίας του οποίου ο ενδιαφερόμενος βρίσκεται σε απόλυτη και πραγματική αδυναμία να επιμεληθεί των υποθέσεών του αυτοπροσώπως.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

Μελέτη περίπτωσης του Δήμου Σαρωνικού

3.1 Ο Δήμος Σαρωνικού

Ο Δήμος Σαρωνικού συστάθηκε την 1^η Ιανουαρίου του 2011 ως αποτέλεσμα των μεταρρυθμίσεων του Προγράμματος Καλλικράτης¹²² με την συνένωση των δήμων Καλυβίων Θορικού και Αναβύσσου και των κοινοτήτων Κουβαρά, Παλαιάς Φώκαιας και Σαρωνίδας και απαρτίζεται από τις παρακάτω δημοτικές κοινότητες¹²³:

Ενότητα	Κοινότητες	Πληθ.	Οικισμοί
Καλυβίων Θορικού	Καλυβίων Θορικού	15.486	Καλύβια Θορικού, Λαγονήσι
Αναβύσσου	Αναβύσσου	6.180	Ανάβυσσος
Κουβαρά	Κουβαρά	1.932	Κουβαράς , Μονή Μεταμορφώσεως Σωτήρος, Νέος Κουβαράς
Παλαιάς Φώκαιας	Παλαιάς Φώκαιας	3.025	Παλιά Φώκαια, Θυμάρι
Σαρωνίδας	Σαρωνίδας	2.102	Σαρωνίδα

124

Η συνολική έκταση του Δήμου υπολογίζεται στα 133,43 τ.χλμ.¹²⁵ και σύμφωνα με την τελευταία απογραφή πληθυσμού, στα όριά του κατοικούν 30.047 κάτοικοι¹²⁶. Το διοικητικό κέντρο του Δήμου είναι η έδρα του προκάτοχου Δήμου Καλυβίων – τα Καλύβια Θορικού.

¹²² Βλ. σχετικά, ν.3852/2010 (ΦΕΚ Α 87/7.6.2010).

¹²³ Εκτός από τις μεγάλες κοινότητες, ο δήμος περιλαμβάνει επιπλέον 30 μακρότερους οικισμούς, με την πλειοψηφία αυτών να βρίσκονται στην παραλιακή ζώνη.

¹²⁴ Βλ. σχετικά, Δήμος Σαρωνικού Αττικής (χ.χ.), Ανάκτηση από https://el.wikipedia.org/wiki/Δήμος_Σαρωνικού_Αττικής (05/02/2024).

¹²⁵ Βλ. σχετικά, Δήμος Σαρωνικού Αττικής (χ.χ.), Ανάκτηση από <https://www.hellenicaworld.com/Greece/Geo/gr//DimosSaronikouAttikis.html> (27/1/2024).

¹²⁶ Λόγω των μεγάλων αριθμών παραθεριστικών κατοικιών, υπολογίζεται ότι τα τελευταία χρόνια κατά τους καλοκαιρινούς μήνες στην περιοχή διαμένουν επιπλέον πάνω από 20.000 κάτοικοι, ενώ τους χειμερινούς μήνες ο αριθμός τους υπολογίζεται στους 10.000 περίπου, βλ. σχετικά, Η ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ ΜΑΣ (χ.χ.), Ανάκτηση από <https://www.saronikos.gr/η-γεωγραφία-μας> (03/02/2024).

Χωροταξικά ανήκει στην Περιφερειακή Ενότητα Ανατολικής Αττικής της Περιφέρειας Αττικής μαζί με τους παρακάτω Δήμους:

- Δήμος Αχαρνών-Θρακομακεδόνων,
- Δήμος Βάρης - Βούλας – Βουλιαγμένης,
- Δήμος Διονύσου,
- Δήμος Κρωπίας,
- Δήμος Λαυρεωτικής,
- Δήμος Μαραθώνος,
- Δήμος Μαρκοπούλου Μεσογαίας,
- Δήμος Παιανίας,
- Δήμος Παλλήνης,
- Δήμος Ραφήνας – Πικερμίου,
- Δήμος Σαρωνικού,
- Δήμος Σπάτων – Αρτέμιδος,
- Δήμος Ωρωπού.

Γεωγραφικά μοιράζεται μαζί με τον Δήμο Λαυρεωτικής το νοτιότερο κομμάτι της Στερεάς Ελλάδας, ενώ εκτός αυτού, συνορεύει και με τους Δήμους Κρωπίας και Μαρκοπούλου Μεσογαίας.

3.1.1 Καλύβια Θορικού

Τα Καλύβια σήμερα φιλοξενούν τις διοικητικές υπηρεσίες του δήμου. Γεωγραφικά βρίσκονται στο νότιο σημείο του κάμπου των Μεσογείων και για την κατοίκηση της περιοχής υπάρχουν ευρήματα από την αρχαιότητα.

Η κοινότητα των Καλυβίων έλαβε την πρώτη της αναγνώριση μετά τους Βαλκανικούς πολέμους, και συγκεκριμένα στις 31/08/1912 με Βασιλικό Διάταγμα ενώ ένα χρόνο αργότερα, στις 25/07/1915 μετονομάστηκε σε Κοινότητα Καλυβίων Θορικού. Στα πρώτα χρόνια την κοινότητα αποτελούσαν η κωμόπολη των Καλυβίων και η περιοχή ο Όλυμπος. Αμέσως μετά διαμορφώθηκαν και οι οικισμοί Καλύβια Παραλίας (το σημερινό Λαγονήσι), η Ανάβυσσος (μέχρι το 1929, όπου αποσπάστηκε ως ξεχωριστή κοινότητα), η Παλαιά Φώκεια (αντίστοιχα

μέχρι το 1947, όταν αποσπάστηκε ως ξεχωριστή κοινότητα) και ο Γκιουρντάς (η σημερινή Σαρωνίδα)¹²⁷. Κατά την πρόσφατη ιστορία του δήμου (μιλώντας για τις τελευταίες δεκαετίες) και με την σταδιακή αύξηση του μόνιμου πληθυσμού, έχουν αναπτυχθεί μία σειρά επιπλέον οικισμοί, όπως της Γαλάζιας Ακτής, της Λυκούριζας, του Αγίου Δημητρίου, του Αγίου Νικολάου, της Κιτέζας, του Λαγονησίου, της Φέριζας, της Αγίας Τριάδας, των Ταξιαρχών, της Τραμπουριάς κ.ά.¹²⁸

Ως δήμος Καλυβίων αναγνωρίστηκε το 1994¹²⁹ – μέχρι τότε υπήρξε ως κοινότητα. Οι βασικές οικονομικές δραστηριότητες του τόπου σχετίζονται με την κτηνοτροφία και τις καλλιέργειες της ελιάς, του αμπελιού και του φιστικιού. Τα τελευταία χρόνια ωστόσο, η οικονομία της περιοχής σημειώνει σημαντική εξέλιξη, στα πλαίσια της γενικής αναβάθμισης της ευρύτερης περιοχής των Μεσογείων, με την λειτουργία του Διεθνές Αεροδρομίου στα Σπάτα, της Αττικής Οδού, την επέκταση των λιμανιών της Ραφήνας και του Λαυρίου και την λειτουργία των ολυμπιακών αθλητικών εγκαταστάσεων της περιοχής¹³⁰.

Ο μεγαλύτερος και ο πιο γνωστός οικισμός του δήμου είναι το Λαγονήσι, το οποίο καταλαμβάνει το παραθαλάσσιο μέτωπο με την μεγαλύτερη ακτογραμμή – επεκτείνεται από τον οικισμό της Γαλάζιας Ακτής μέχρι και την Σαρωνίδα. Χάρη σε αυτό το κομμάτι, τα τελευταία χρόνια υπάρχει ταχύτατη ανάπτυξη του τουρισμού, όπως του εσωτερικού, έτσι και του εξωτερικού. Για το δεύτερο καθοριστικής σημασίας είναι η κοντινή απόσταση από το διεθνές αεροδρόμιο Ελ. Βενιζέλου και το λιμάνι του Λαυρίου.

Ως κοινότητα του ενιαίου Δήμου Σαρωνικού σήμερα, τα Καλύβια είναι η περιοχή που συγκεντρώνει το μεγαλύτερο μέρος του μόνιμου πληθυσμού και συγκεκριμένα 15.486 κάτοικοι, σύμφωνα με την τελευταία απογραφή του 2021¹³¹.

¹²⁷ Βλ. σχετικά, Δήμος Καλυβίων Θορικού (χ.χ), Ανάκτηση από <https://apothetirio.kalivialibrary.gr/archive/item/286> (27/01/2024).

¹²⁸ Ο.π.

¹²⁹ Βλ. σχετικά, Π.Δ. 217/1994 ΦΕΚ Α 133/30-8-1994.

¹³⁰ Βλ. σχετικά, ΔΗΜΟΤΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ, Καλύβια (χ.χ), Ανάκτηση από <https://saronikocity.gr/dimotikes-enotites/kalyvia/> (27/01/2024).

¹³¹ Βλ. σχετικά, Αποτελέσματα απογραφής πληθυσμού κατοικιών 2021 (31/08/2023), Ανάκτηση από [https://elstat-
outsourcers.statistics.gr/Booklet_%CE%91%CF%80%CE%BF%CF%84%CE%B5%CE%BB%CE%B5%CF%83%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%B1%CE%A0%CE%BB%CE%B7%CE%B8%CF%85%CF%83%CE%BC%CE%BF%CF%852023_II%20GR_FINAL2_WEB.pdf](https://elstat-
outsourcers.statistics.gr/Booklet_%CE%91%CF%80%CE%BF%CF%84%CE%B5%CE%BB%CE%B5%CF%83%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%B1%CE%A0%CE%BB%CE%B7%CE%B8%CF%85%CF%83%CE%BC%CE%BF%CF%852023_II%20GR_FINAL2_WEB.pdf) (28/01/2024.)

3.1.2 Ανάβυσσος

Η περιοχή της Αναβύσσου βρίσκεται περίπου 15 χλμ. νότια από τα Καλύβια και είναι στο μεγαλύτερο μέρος της παραθαλάσσια.

Ως αυτόνομη κοινότητα αναγνωρίστηκε για πρώτη φορά το 1929 με το Διάταγμα της 21/11/1929 (Φ.Ε.Κ. Α 422/1929)¹³², ενώ μέχρι τότε άνηκε διαδοχικά στους Δήμους Λαυρίου, Θορικών, στην Κοινότητα Κερατέας και μέχρι το 1929 στην Κοινότητα Καλυβίων Θορικού.

Αναγνωρίστηκε ως δήμος το 2006 και μόλις 5 χρόνια αργότερα μετατράπηκε εκ νέου σε κοινότητα του καλλικρατικού Δήμου Σαρωνικού.

Πληθυσμιακά αποτελεί την δεύτερη μεγαλύτερη κοινότητα του δήμου με 6.180 καταγεγραμμένους μόνιμους κατοίκους¹³³.

Το έδαφος στην περιοχή είναι κυρίως πεδινό και καλύπτεται από τουριστικές εγκαταστάσεις, εξοχικές και μόνιμες κατοικίες, όπως και από διάφορες καλλιέργειες, ενώ στο εσωτερικό της κομμάτι υπάρχουν και αρκετές βιομηχανίες και βιοτεχνίες. Οι κάτοικοι ασχολούνται επί το πλείστον με τον τουρισμό, την γεωργία, την βιομηχανία, βιοτεχνία και την αλιεία.

Μέχρι τις αρχές του 20^{ου} αιώνα η περιοχή ήταν σχεδόν ακατοίκητη και ανεκμετάλλευτη. Η εικόνα αυτή άλλαξε μετά την Μικρασιατική καταστροφή, όταν εκατοντάδες πρόσφυγες από την πόλη και τα περίχωρα της Κωνσταντινούπολης και της Καππαδοκίας κατέφτασαν και εγκαταστάθηκαν στην περιοχή, η οποία χάρι σε αυτό το γεγονός άρχισε να παίρνει ζωή και να αναπτύσσεται πληθυσμιακά και οικονομικά.

Μέχρι το 1960 ο πληθυσμός παρέμεινε στάσιμος, χωρίς ιδιαίτερες μεταβολές, και με τους κατοίκους να έχουν ως βασική τους ενασχόληση την συγκομιδή αλατιού από την περίφημη περιοχή των Αλυκών. Η κατάσταση άλλαξε ραγδαία με την κατασκευή του παραλιακού αυτοκινητόδρομου προς το Σούνιο – ένα έργο υποδομής που έδωσε μεγάλη ώθηση

¹³² Βλ. σχετικά, Ιστορία Ανάβυσσος (χ.χ), Ανάκτηση από https://anavissos.gr/?page_id=190 (28/01/2024).

¹³³ Βλ. σχετικά, Αποτελέσματα απογραφής πληθυσμού κατοικιών 2021 (31/08/2023), Ανάκτηση από https://elstat-outsourcers.statistics.gr/Booklet_%CE%91%CF%80%CE%BF%CF%84%CE%B5%CE%BB%CE%B5%CF%83%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%B1%CE%A0%CE%BB%CE%B7%CE%B8%CF%85%CF%83%CE%BC%CE%BF%CF%852023_II%20GR_FINAL2_WEB.pdf (28/01/2024).

στην τουριστική ανάπτυξη της περιοχής. Ένα πρώτο μαζικό μεταναστευτικό ρεύμα προήλθε από την Μακεδονία, την Θεσσαλία και την Ήπειρο, ενώ στην δεκαετία του 80' μεγάλες οικογένειες από την Μυτιλήνη εγκαταστάθηκαν στην Ανάβυσσο με κύρια ενασχόληση την αλιεία. Ακολούθησαν και αρκετοί Αθηναίοι, αγοράζοντας και χτίζοντας εξοχικές κατοικίες αρχικά, οι οποίες στην συνέχεια και σε βάθος χρόνου σταδιακά μετατράπηκαν και σε μόνιμες¹³⁴.

3.1.3 Σαρωνίδα

Η Σαρωνίδα αποτελεί την μικρότερη σε έκταση κοινότητα του δήμου - μόλις 6.670 στρέμματα¹³⁵.

Σύμφωνα με την τελευταία απογραφή, ο πληθυσμός της ανέρχεται στους 3.424 κατοίκους¹³⁶, σημειώνοντας μια αισθητή αύξηση σε σχέση με την προηγούμενη απογραφή του 2011 όπου είχαν δηλωθεί ως μόνιμοι κάτοικοι 2.584 άτομα.

Βρίσκεται ανάμεσα στο Λαγονήσι και την Ανάβυσσο, σε απόσταση περίπου 18 χλμ. από τα Καλύβια και 10 χλμ. από το Λαύριο.

Αρχικά ο οικισμός ονομαζόταν «Πεύκα Γκιούρντα», μέχρι το 1965 όταν πήρε την νέα του ονομασία «Σαρωνίς», εμπνευσμένη από την ανεμπόδιστη θεά που έχει σχεδόν όλη η περιοχή στον Σαρωνικό κόλπο. Αναγνωρίστηκε ως ανεξάρτητη κοινότητα το 1979 – μέχρι τότε υπαγόταν διοικητικά στην Κοινότητα Αναβύσσου.

Το ανοιχτό προς την θάλασσα μέτωπό της και οι αμμώδες παραλίες της προσελκύουν όλο και αυξανόμενο αριθμό τουριστών όπως και εποχιακών κατοίκων στις παραθεριστικές κατοικίες της περιοχής. Η βασική ενασχόληση των κατοίκων σχετίζεται πρωτίστως με τον τουρισμό και την αλιεία.

¹³⁴ Βλ. σχετικά, Ιστορία Ανάβυσσος (χ.χ), Ανάκτηση από https://anavissos.gr/?page_id=190 (28/01/2024).

¹³⁵ Βλ. σχετικά, ΔΗΜΟΤΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ, Σαρωνίδα (χ.χ), Ανάκτηση από <https://saronikocity.gr/dimotikes-enotites/saronida/> (28/01/2024).

¹³⁶ Βλ. σχετικά, Σαρωνίδα Αττικής (χ.χ.), Ανάκτηση από <https://www.wikiwand.com/el/%CE%A3%CE%B1%CF%81%CF%89%CE%BD%CE%AF%CE%B4%CE%B1%CE%91%CF%84%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AE%CF%82> (28/01/2024).

3.1.4 Παλαιά Φώκαια

Η Παλαιά Φώκαια είναι ένας παραθαλάσσιος οικισμός δίπλα στην Ανάβυσσο και καταλαμβάνει μία έκταση των 22,9 τ.χλμ.

Δημιουργήθηκε το 1922-23 με την Μικρασιατική καταστροφή ως αποτέλεσμα της εγκατάστασης μεγάλου αριθμού προσφύγων από την Παλαιά Φώκαια της Μικράς Ασίας¹³⁷.

Τους πρώτους μήνες του ερχομού τους στην Ελλάδα, το μεγαλύτερο μέρος των Φωκαιανών προσφύγων είχαν εγκατασταθεί αρχικά στην Δραπετσώνα του Πειραιά. Αφορμή για την μετεγκατάστασή τους στην περιοχή γύρω από την Ανάβυσσο ήταν η πρόσληψη του συμπατριώτη τους Χρήστου Καραπιέρη ως αρχιτεχνίτη στις Αλυκές της Αναβύσσου στα τέλη του 1922, ο οποίος ήταν και ο πρώτος Μικρασιάτης πρόσφυγας που είχε εγκατασταθεί μόνιμα μαζί με την οικογένειά τους στην Ανάβυσσο. Με δικές του ενέργειες, το 1923 άλλες 30-40 οικογένειες εργατών μετακινήθηκαν από την Αθήνα στην περιοχή των Αλυκών με σκοπό να τον βοηθήσουν στην ανάπτυξη και τον εκσυγχρονισμό του έργου¹³⁸.

Η αυξανόμενη παρουσία των προσφύγων στην περιοχή της Αναβύσσου προκάλεσε αναμενόμενα την αντίδραση και την δυσαρέσκεια των ντόπιων, καθώς θεώρησαν ότι αποτελούσαν απειλή όσον αφορά τους ρόλους και την ανακατανομή στην κοινή εκμετάλλευση της περιοχής, τόσο σχετικά με την εργασία όσο και με ιδιοκτησιακό καθεστώς. Για τον λόγο αυτόν, επιδίωξαν να τους περιθωριοποιήσουν γεωγραφικά προς τα άκρα του οικισμού, όπου μαζί με τις οικογένειες των Σαρακατσάνων κτηνοτρόφων που περνούσαν με τα κοπάδια τους τακτικά από την περιοχή λόγω της νομαδικής τους φύσης (Μακροδημητράιοι, Παπαγιάννηδες και Τσουνήδες) έχτισαν την σημερινή Παλαιά Φώκαια.

Αρχικά είχε ενταχτεί στην κοινότητα των Καλυβίων, αλλά το 1947 αναγνωρίστηκε ως ξεχωριστή κοινότητα. Το 1971 στα όριά της προστίθεται και ο οικισμός Θυμάρι¹³⁹, ενώ

¹³⁷ Οι Φωκαιείς είναι γνωστοί από την αρχαιότητα ως λαμπροί θαλασσοπόροι και έμποροι, με την φήμη τους να φτάνει μέχρι τις ακτές της Κορσικής, της Ν. Γαλλίας και της Ιβηρικής όπου έχουν ιδρύσει σημαντικές αποικίες.

¹³⁸ Βλ. σχετικά, ΔΗΜΟΤΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ, Παλαιά Φώκαια (χ.χ.), Ανάκτηση από <https://saronikocity.gr/dimotikes-enotites/palaia-fokaia/> (28/01/2024).

¹³⁹ Βλ. σχετικά, ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΕΣ ΜΕΤΑΒΟΛΕΣ ΟΙΚΙΣΜΩΝ, Θυμάρι (Αττικής) (χ.χ.), Ανάκτηση από https://www.eetaa.gr/eetaa/metaboles/oikmet_details.php?id=26155 (28/01/2024).

περιλαμβάνει και μικρότερους γραφικούς οικισμούς όπως η Αγία Φωτεινή, το Καταφύγι, η ΑΤΕ και ο Όρμος της Καταφυγής.

Ο σημερινός μόνιμος πληθυσμός της περιοχής απαριθμεί 3.025 κατοίκους – γεγονός που υποδηλώνει μία αύξηση της τελευταίας 20ετίας της τάξεως του +50%, αφού κατά την απογραφή πληθυσμού του 2001 είχαν καταγραφεί 2.051 κάτοικοι.

3.1.5 Κουβαράς

Η κοινότητα του Κουβαρά είναι το ορεινό κομμάτι του Δήμου Σαρωνικού, βρίσκεται στο βορειότερο σημείο γεωγραφικά, ανάμεσα στον όρο Μερέντα και το Πάνειο Όρος, ενώ μέρος της επικράτειάς της αγγίζει το Αιγαίο Πέλαγος.

Η αρχαία ονομασία του χωριού ήταν «Ποτάμιοι» Αττικής, αργότερα το αποκαλούσαν «Επτάλοφος» λόγω των επτά λόφων που πλαισιώνουν τον οικισμό, ενώ την σημερινή του ονομασία την οφείλει στον μεγαλοκτηματία της περιοχής, τον «Κούβα», ο οποίος κληροδότησε το όνομά του μετά τον θάνατό του (ετυμολογικά, αποτελούμενο από τα συνθετικά «κούβας» + «ρα», τα οποία στα αρβανίτικα σημαίνουν «πτώση» του «Κούβα»)¹⁴⁰.

Καταλαμβάνει μία έκταση 24.989 στρεμμάτων, από τα οποία τα 4.989 είναι οικοδομήσιμα και τα υπόλοιπα 20.000 ανήκουν στο δάσος του Κουβαρά. Στα όριά του εκτός από τον παραδοσιακό οικισμό του Κουβαρά, συμπεριλαμβάνονται και οι οικισμοί του Νέου Κουβαρά (ή Πέτα) και ο οικισμός της Μονής Μεταμορφώσεως Σωτήρος με το ομώνυμο μοναστήρι¹⁴¹.

Πληθυσμιακά είναι η μικρότερη σε αριθμό κατοίκων κοινότητα με 1.932 μόνιμο πληθυσμό και δεν υποδέχεται αξιοσημείωτες ροές τουριστών κατά τους καλοκαιρινούς μήνες ή τουλάχιστον όχι στον ίδιο βαθμό με τις παραθαλάσσιες κοινότητες του Δήμου.

¹⁴⁰ Βλ. σχετικά, Κουβαράς Αττικής (χ.χ.), Ανάκτηση από https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9A%CE%BF%CF%85%CE%B2%CE%B1%CF%81%CE%AC%CF%82_%CE%91%CF%84%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AE%CF%82 (28/04/2024).

¹⁴¹ Βλ. σχετικά, ΔΗΜΟΤΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ, Κουβαράς (χ.χ.), Ανάκτηση από <https://saronikocity.gr/dimotikes-enotites/kouvaras/> (28/01/2024).

3.2 Εκλογικές αναμετρήσεις

Μετά από τις μεταρρυθμίσεις που επέφερε το Πρόγραμμα Καλλικράτης, ακολούθησαν μια σειρά εκλογικών αναμετρήσεων για την εκλογή δημοτικών αρχών στον Δήμο Σαρωνικού, οι οποίες κρίνεται σκόπιμο να αναφερθούν προκειμένου να σχηματιστεί ολοκληρωμένη εικόνα για το πολιτικό τοπίο στο πεδίο της αυτοδιοίκησης του τόπου.

Ιστορικά, είναι χρήσιμο να αναφερθεί ότι τα Καλύβια αναγνωρίστηκαν ως δήμος το 1994. Μέχρι τότε αποτελούσαν τοπική κοινότητα. Ως πρώτος Δήμαρχος των Καλυβίων εξελέγη ο Π.Φ., ο οποίος παρέμεινε δήμαρχος για όλη την περίοδο (1994-2010) από την σύσταση του δήμου μέχρι και την συνένωσή του στον Καλλικρατικό Δήμο Σαρωνικού. Πριν αναλάβει το αξίωμα του Δημάρχου, είχε διατελέσει αρχικά κοινοτικός σύμβουλος στην κοινότητα Καλυβίων (1986-1990) και στην συνέχεια Πρόεδρος της κοινότητας (1990-1994)¹⁴².

3.2.1 Οι εκλογές του 2010

Οι πρώτες αυτοδιοικητικές εκλογές μετά την εφαρμογή του Προγράμματος Καλλικράτης ήταν οι εκλογές της 7^{ης} Νοεμβρίου του 2010 με τις αντίστοιχες επαναληπτικές της 14^{ης} Νοεμβρίου 2010.

Το προεκλογικό κλίμα ήταν έντονο, με μία γενικευμένη αίσθηση ανασφάλειας και απογοήτευσης στο σύνολο του ελληνικού λαού, μετά από την υπογραφή του πρώτου μνημονίου και την προσχώρησης της χώρας σε μηχανισμό στήριξης. Οι πρώτες επιπτώσεις ήταν οι δραματικές περικοπές μισθών και συντάξεων και εφαρμογή γενικών μέτρων λιτότητας. Μέσα σε αυτό το σκηνικό, τα κόμματα της αντιπολίτευσης προέτρεπαν τον ελληνικό λαό να καταψηφίσει τους υποψηφίους που στήριζε το κυβερνών κόμμα στις αυτοδιοικητικές εκλογές.

Υποψήφιοι διεκδίκησης για την διοίκηση του Δήμου Σαρωνικού ήταν οι παρακάτω:

- Χ.Χ. του Α. με τον συνδυασμό «ΖΟΥΜΕ ΜΑΖΙ ΣΤΟΝ ΔΗΜΟ ΣΑΡΩΝΙΚΟΥ»,
- Γ.Μ. του Π.¹⁴³ με τον συνδυασμό «ΛΑΪΚΗ ΣΥΣΠΕΙΡΩΣΗ ΣΑΡΩΝΙΚΟΥ»,

¹⁴² Βλ. σχετικά, Πέτρος Φιλίππου (χ.χ.), Ανάκτηση από [https://www.petrosfilippou.gr/bio/\(28/01/2024\)](https://www.petrosfilippou.gr/bio/(28/01/2024)).

¹⁴³ Βλ. σχετικά, Βιογραφικό του υποψηφίου της Λαϊκής Συσπείρωσης Σαρωνικού Γ.Μ. (22/08/2010), Ανάκτηση από <https://attikosparatiritis.wordpress.com/2010/08/22/%CE%B2%CE%B9%CE%BF%CE%B3%CF%81%CE%B1>

- Γ.Σ. του Γ.¹⁴⁴ με τον συνδυασμό «ΣΑΡΩΝΙΚΗ ΣΥΜΜΑΧΙΑ»,
- Π.Φ. του Ι. με τον συνδυασμό «ΣΑΡΩΝΙΚΟΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ»,
- Ν.Β. του Π.¹⁴⁵ με τον συνδυασμό «ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΠΟΛΗ ΣΑΡΩΝΙΚΟΥ».

Ο συνδυασμός του Π.Φ. συμμετείχε ως ανεξάρτητος, χωρίς το χρίσμα πολιτικού κόμματος και είχε ενώσει τις κοινότητες των Καλυβίων, Σαρωνίδα και Παλαιάς Φώκαιας μέσω των συνυποψηφιοτήτων των Α.Π.(κοινοτάρχης της Σαρωνίδα) και Μ.Τ. (κοινοτάρχης της Παλαιάς Φώκαιας). Στηριζόμενος στην ενότητα και στην πολύχρονη αυτοδιοικητική εμπειρία των υποψηφίων του συνδυασμού του, ο Π.Φ. κερδίζει τις πρώτες εκλογές του ενοποιημένου Καλλικρατικού δήμου με το ποσοστό 55,13%, από την πρώτη Κυριακή, καταλαμβάνοντας 16 έδρες στο δημοτικό συμβούλιο.

Με συμμετοχή στις εκλογές των 79,41% των ψηφοφόρων - αισθητά μεγαλύτερη από τον μέσω όρο της συνολικής επικράτειας (61,03%), οι δημότες του νέου Δήμου Σαρωνικού επέλεξαν την πρώτη δημοτική αρχή του με γνώμονα την γνώση και την αφοσίωση στα τοπικά ζητήματα και όχι την πολιτική ταυτότητα και την σύνδεση με το κυβερνών κόμμα. Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζονται αναλυτικά όλα τα αποτελέσματα ανά συνδυασμό και οι αντίστοιχες έδρες στο Δημοτικό Συμβούλιο, σύμφωνα με τα στοιχεία του Υπουργείου Εσωτερικών:

Πίνακας 3.1 Αποτελέσματα ψηφοφορίας αυτοδιοικητικών εκλογών του Δήμου Σαρωνικού του 2010¹⁴⁶

[%CF%86%CE%B9%CE%BA%CF%8C-%CF%84%CE%BF%CF%85-%CF%85%CF%80%CE%BF%CF%88%CE%B7%CF%86%CE%AF%CE%BF%CF%85-%CF%84%CE%B7%CF%82-%CE%BB%CE%B1%CF%8A%CE%BA%CE%AE%CF%82-%CF%83/](#)
(28/01/2024).

¹⁴⁴ Έχει διατελέσει Πρόεδρος της κοινότητας του Κουβαρά την περίοδο 2006-2010, μετά από μία δεκαετία στην θέση του κοινοτικού συμβούλου στην ίδια κοινότητα, βλ. σχετικά, Γ.Γ.Σ. (χ.χ.), Ανάκτηση από <https://saronikoscity.gr/person/gkinis-g-stamatis/> (28/01/2024).

¹⁴⁵ Βλ. σχετικά, Βιογραφικό Υποψήφιου Δημάρχου Σαρωνικού Ν.Β. (16/08/2010), Ανάκτηση από <https://attikosparatiritis.wordpress.com/2010/08/16/%CE%B2%CE%B9%CE%BF%CE%B3%CF%81%CE%B1%CF%86%CE%B9%CE%BA%CF%8C-%CF%85%CF%80%CE%BF%CF%88%CE%AE%CF%86%CE%B9%CE%BF%CF%85-%CE%B4%CE%B7%CE%BC%CE%AC%CF%81%CF%87%CE%BF%CF%85-%CF%83%CE%B1%CF%81%CF%89%CE%BD/> (28/01/2024).

¹⁴⁶ Βλ. σχετικά, σελίδα του Υπουργείου Εσωτερικών Αποκέντρωσης & Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, (χ.χ.), Ανάκτηση από https://ekloges-prev.singularlogic.eu/dn2010/public/#{%22page%22:%22level%22,%22params%22:{%22level%22:%22dhm_d%22,%22id%22:9225}} (5/2/2024).

9225 - Δήμος Σαρωνικού (Ανατολικής Αττικής)

Τα εμφανιζόμενα στοιχεία είναι ανεπίσημα

	Ωρα	Ενσωμάτωση	Γραμμένοι	Ψήφισαν	Εγκυρα	Ακυρα	Λευκά
A	08-11 14:32	53/53 / 100,00 %	21.223	16.854 / 79,41 %	16.290 / 96,65 %	431 / 2,56 %	133 / 0,79 %

Α/Α	Υποψήφιος / Συνδυασμός	Α' Κυριακή			Β' Κυριακή		
		Ποσοστό	Ψήφοι	Εδρες	Ποσοστό	Ψήφοι	Εδρες
4	Φ. Π. του Ι. / ΣΑΡΩΝΙΚΟΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ	55,83	9.095	16			16
1	Χ. ΣΑΡΩΝΙΚΟΥ / ΖΟΥΜΕ ΜΑΖΙ ΣΤΟΝ ΔΗΜΟ	28,00	4.562	7			7
3	Γ. Σ. του Γ. / ΣΑΡΩΝΙΚΗ ΣΥΜΜΑΧΙΑ	9,05	1.474	2			2
2	Μι. ΣΑΡΩΝΙΚΟΥ / ΛΑΪΚΗ ΣΥΣΠΕΙΡΩΣΗ	3,77	614	1			1
5	Β. Νι. του Πι. / ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΠΟΛΗ ΣΑΡΩΝΙΚΟΥ	3,35	545	1			1

3.2.2 Οι εκλογές του 2014

Οι δεύτερες κατά σειρά δημοτικές εκλογές πραγματοποιήθηκαν στις 18 Μαΐου του 2014 και οι αντίστοιχες επαναληπτικές - στις 25 Μαΐου μαζί με τις Ευρωεκλογές. Κατά συνέπεια, ως θητεία των νέων δημοτικών αρχών ορίστηκε η περίοδος 01.09.2014 – 31.08.2019.

Σε περισσότερους από 100 δήμους, το οποίο αντιστοιχεί περίπου στο 1/3 του συνόλου, εξελέγησαν δήμαρχοι από τον πρώτο γύρο, με ένα γενικό ποσοστό συμμετοχής των ψηφοφόρων στην εκλογική διαδικασία σχετικά χαμηλό – στο 60%¹⁴⁷.

Στον Δήμο Σαρωνικού διεξήχθησαν δύο γύροι εκλογών, καθώς κανένας από τους υποψήφιους συνδυασμούς δεν κατάφερε να εξασφαλίσει την νίκη από την πρώτη Κυριακή.

Οι υποψήφιοι της διεκδίκησης ήταν οι παρακάτω :

- Γ.Μ. του Π.¹⁴⁸ με τον συνδυασμό «ΛΑΪΚΗ ΣΥΣΠΕΙΡΩΣΗ ΣΑΡΩΝΙΚΟΥ»,
- Α.Ρ. του Σ.¹⁴⁹ με τον συνδυασμό «ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΣΑΡΩΝΙΚΟΥ»,

¹⁴⁷ Βλ. σχετικά, 108 οι δήμαρχοι που εκλέγονται από την πρώτη Κυριακή (19/05/2014), Ανάκτηση από <https://www.gazzetta.gr/plus/article/614454/108-oi-dimarhoi-poy-eklegontai-apo-tin-proti-kyriaki> (28/01/2024).

¹⁴⁸ Υποψήφιος για το αξίωμα του δημάρχου για δεύτερη συνεχόμενη φορά, ενώ είχε υπηρετήσει ως δημοτικός σύμβουλος των επιλαχόντων συνδυασμών την προηγούμενη τετραετία με Δήμαρχο τον Π.Φ.

¹⁴⁹ Βλ. σχετικά, Η κα Α.Ρ. υποψήφια του ΣΥΡΙΖΑ – ΑΝΤΑΡΣΥΑ για την Δημαρχία του Σαρωνικού (19/02/2014), Ανάκτηση από <https://attikosparatiritis.wordpress.com/2014/02/19/%CE%B7-%CE%BA%CE%B1-%CF%81%CE%AC%CF%80%CF%84%CE%B7-%CF%85%CF%80%CE%BF%CF%88%CE%AE%CF%86%CE%B9%CE%B1-%CF%84%CE%BF%CF%85-%CF%83%CF%85%CF%81%CE%B9%CE%B6%CE%B1-%CE%B1%CE%BD%CF%84%CE%B1%CF%81%CF%83/> (28/01/2024).

- Ε.Τ. του Θ.¹⁵⁰ με τον συνδυασμό «ΣΑΡΩΝΙΚΟΣ 5+»,
- Γ.Σ. του Β.¹⁵¹ με τον συνδυασμό «ΣΑΡΩΝΙΚΟΣ ΑΥΡΙΟ»,
- Ν.Β. του Π.¹⁵² με τον συνδυασμό «ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΠΟΛΗ ΣΑΡΩΝΙΚΟΥ».

Ο τέως δήμαρχος Π.Φ. δεν συμμετείχε στις δημοτικές εκλογές του Μαΐου του 2014 λόγω της υποψηφιότητάς του στην Περιφέρεια Αττικής. Εξελέγη περιφερειακός σύμβουλος και εν συνεχεία ορίστηκε Αντιπεριφερειάρχης Ανατολικής Αττικής.

Από τους πέντε υποψήφιους συνδυασμούς, οι δύο δήλωσαν ανεξάρτητοι¹⁵³ ενώ οι άλλοι τρεις είχαν την στήριξη κάποιων πολιτικών κομμάτων¹⁵⁴. Ο συνδυασμός «ΣΑΡΩΝΙΚΟΣ ΑΥΡΙΟ» κέρδισε τις εκλογές στον δεύτερο γύρο της αναμέτρησης με ποσοστό 52,28% έναντι του αντιπάλου – «ΣΑΡΩΝΙΚΟΣ 5+», ο οποίος κατάφερε να λάβει το ποσοστό του 47,72%.

Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζονται αναλυτικά όλα τα αποτελέσματα ανά συνδυασμό και οι αντίστοιχες έδρες στο Δημοτικό Συμβούλιο, σύμφωνα με τα στοιχεία του Υπουργείου Εσωτερικών¹⁵⁵:

Πίνακας 3.2 Αποτελέσματα ψηφοφορίας αυτοδιοικητικών εκλογών του Δήμου Σαρωνικού του 2014

¹⁵⁰ Αντιδήμαρχος του Δήμου Σαρωνικού την προηγούμενη δημοτική περίοδο με τον συνδυασμό του Π.Φ.

¹⁵¹ Έχει διατελέσει δημοτικός σύμβουλος στο Δήμο Καλυβίων από το 2007 και στην συνέχεια αντιδήμαρχος οικονομικών του Δήμου Σαρωνικού με τον συνδυασμό του Π.Φ. την περίοδο 2010-2014, βλ. σχετικά, ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΥ Ο Σαρωνικός Αύριο 2014-2019 (χ.χ.), Ανάκτηση από https://issuu.com/saronikosavrio/docs/entypo_20selido_21x29_low_1_#google_vignette (28/01/2024).

¹⁵² Υποψήφιος για το αξίωμα του Δημάρχου για δεύτερη συνεχόμενη φορά, ενώ είχε υπηρετήσει ως δημοτικός σύμβουλος των επιλαχόντων συνδυασμών την προηγούμενη τετραετία με Δήμαρχο τον Π.Φ.

¹⁵³ Οι «ΣΑΡΩΝΙΚΟΣ 5+» και «ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΠΟΛΗ ΣΑΡΩΝΙΚΟΥ».

¹⁵⁴ Οι «ΛΑΪΚΗ ΣΥΣΠΕΙΡΩΣΗ ΣΑΡΩΝΙΚΟΥ», «ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΣΑΡΩΝΙΚΟΥ» και «ΣΑΡΩΝΙΚΟΣ ΑΥΡΙΟ».

¹⁵⁵ Βλ. σχετικά, Σελίδα του Υπουργείου Εσωτερικών, (χ.χ), Ανάκτηση από https://ekloges-prev.singularlogic.eu/may2014/dn/public/index.html#%22page%22:%22level%22,%22params%22:%22level%22:%22dhm_d%22,%22id%22:9225}} (6/2/2024).

9225 - Δήμος Σαρωνικού (Ανατολικής Αττικής)

Τα εμφανιζόμενα στοιχεία είναι ανεπίσημα							
	Ωρα	Ενσωμάτωση	Εγγεγραμμένοι	Ψήφισαν	Εγκυρα	Ακυρα	Λευκά
A	19-05 05:29	52/52 / 100,00 %	21.952	16.095 / 73,32 %	15.595 / 96,89 %	348 / 2,16 %	152 / 0,94 %
B	26-05 03:13	52/52 / 100,00 %	21.952	15.755 / 71,77 %	14.733 / 93,51 %	509 / 3,23 %	513 / 3,26 %

A/A	Υποψήφιος / Συνδυασμός	Α' Κυριακή			Β' Κυριακή			Σύνολο
		Ποσοστό	Ψήφοι	Εδρες	Ποσοστό	Ψήφοι	Εδρες	
4	Σ. Γ. - ΣΑΡΩΝΙΚΟΣ ΑΥΡΙΟ	45,66	7.120	6	52,28	7.703	10	16
3	Τ. Ε. - ΣΑΡΩΝΙΚΟΣ 5+	32,02	4.993	5	47,72	7.030	3	8
2	Ρ. Α. - ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΣΑΡΩΝΙΚΟΥ	11,95	1.863	2				2
5	Β. Ν. - ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΠΟΛΗ ΣΑΡΩΝΙΚΟΥ	7,00	1.092	1				1
1	Μ. Γ. - ΛΑΪΚΗ ΣΥΣΠΕΙΡΩΣΗ ΣΑΡΩΝΙΚΟΥ	3,38	527					

3.2.3 Οι εκλογές του 2019

Οι εκλογές του 2019 διεξήχθησαν την Κυριακή 26^η Μαΐου 2019 μαζί με της Ευρωεκλογές και ο δεύτερος γύρος των δημοτικών εκλογών πραγματοποιήθηκε στις 2 Ιουνίου του 2019, με την νέα δημοτική θητεία να ξεκινάει στις 01.09.2019 και να λήγει στις 31.12.2023.

Οι συγκεκριμένες αναμετρήσεις χαρακτηρίστηκαν από μερικές καινοτομίες, όπως:

- μετατροπή του εκλογικού συστήματος σε απλή αναλογική, βάσει της οποίας για την επικράτηση ενός εκ των υποψηφίων Δημάρχων ή Περιφερειάρχων απαιτείτο να λάβουν 50+1 του συνόλου των έγκυρων ψηφοδελτίων,
- για πρώτη φορά δικαίωμα ψήφου απέκτησαν οι νέοι που έχουν συμπληρώσει το 17^ο έτος της ηλικίας τους. Έτσι, οι νέοι ψηφοφόροι το συγκεκριμένο έτος ήταν συνολικά 536.920, από τους οποίους οι 106.760 ήταν πολίτες ηλικίας 17 ετών,
- για πρώτη φορά για τις ανάγκες των εκλογών στήθηκαν ταυτόχρονα τέσσερις κάλπες σε δύο εκλογικά τμήματα – μία για τις Ευρωεκλογές, μία για τις περιφερειακές εκλογές, μία για τις δημοτικές και μία για τις κοινοτικές, με ξεχωριστά ψηφοδέλτια για την κάθε μία¹⁵⁶.

Το συνολικό ποσοστό συμμετοχής στις εκλογές ήταν χαμηλότερο σε σχέση με τις προηγούμενες δυο αναμετρήσεις που αναλύθηκαν – στον πρώτο γύρο έφτασε τα 59,02%, ενώ στο δεύτερο ήταν ακόμα χαμηλότερο – 44,83%.

¹⁵⁶ Βλ. σχετικά, Εκλογές 2019: Η ώρα των πολιτών – Όλα όσα πρέπει να ξέρεις πριν ψηφίσεις (25/05/2019), Ανάκτηση από <https://www.news247.gr/ekloges/ekloges-2019-i-ora-ton-politon-ola-osa-prepei-na-xereis-prin-psifiseis/> (28/01/2024).

Υποψήφιοι Δήμαρχοι για τον Δήμο Σαρωνικού ήταν οι παρακάτω αναφερόμενοι με τους αντίστοιχους συνδυασμούς:

- Π.Φ. με τον συνδυασμό «ΣΑΡΩΝΙΚΟΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ»,
- Γ.Σ. με τον συνδυασμό «ΣΑΡΩΝΙΚΟΣ ΑΥΡΙΟ»,
- Χ.Τ. με τον συνδυασμό «ΣΑΡΩΝΙΚΟΣ-ΝΕΑ ΠΝΟΗ»,
- Σ.Γ.¹⁵⁷ με τον συνδυασμό «ΛΑΪΚΗ ΣΥΣΠΕΙΡΩΣΗ ΣΑΡΩΝΙΚΟΥ».

Τα αποτελέσματα του πρώτου γύρου ανέδειξαν ως αντίπαλους στην διεκδίκηση της εξουσίας τους συνδυασμούς «ΣΑΡΩΝΙΚΟΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ» και «ΣΑΡΩΝΙΚΟΣ ΑΥΡΙΟ» μετά από τα παρακάτω ποσοστά¹⁵⁸:

Πίνακας 3.3 Αποτελέσματα ψηφοφορίας Α` γύρου των αυτοδιοικητικών εκλογών στον Δήμο Σαρωνικού του 2019

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ		ΕΛ	
Δημοτικές εκλογές – Μάιος 2019			
Αρχική	Δήμοι	Επιλέξτε δήμο...	
ΔΗΜΟΣ		Επιλέξτε δημοτική ενότητα...	
Σαρωνικού			
Α' Κυριακή		Συμμετοχή	Εγκυρα
		69,75%	94,28%
		Άκυρα	Λευκά
		4,36%	1,36%
		Ποσοστό	Ψήφοι
Φ. Π.	ΣΑΡΩΝΙΚΟΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ	45,08 %	6.769
Σ. Γ.	ΣΑΡΩΝΙΚΟΣ ΑΥΡΙΟ	39,47 %	5.927
Τ. Χ.	ΣΑΡΩΝΙΚΟΣ-ΝΕΑ ΠΝΟΗ	12,40 %	1.862
Γ. Σ.	ΛΑΪΚΗ ΣΥΣΠΕΙΡΩΣΗ ΣΑΡΩΝΙΚΟΥ	3,05 %	458
			Εδρες
			12
			11
			3
			1
			* νυν δήμαρχος

¹⁵⁷ Βλ. σχετικά, Η Τ.Γ., υποψήφια Δήμαρχος Σαρωνικού με την “Λαϊκή Συσπείρωση”. Όλοι οι υποψήφιοι της Λ.Σ. για τους Δήμους της Αττικής (8/01/2019), Ανάκτηση από <https://paraktios.gr/2019/01/08/%CE%B7-%CF%84%CE%AC%CE%BD%CE%B9%CE%B1-%CE%B3%CE%B1%CE%BB%CE%B1%CE%BD%CE%BF%CF%80%CE%BF%CF%8D%CE%BB%CE%BF%CF%85-%CF%85%CF%80%CE%BF%CF%88%CE%AE%CF%86%CE%B9%CE%B1-%CE%B4%CE%AE%CE%BC%CE%B1%CF%81%CF%87/> (28/01/2024).

¹⁵⁸ Βλ. σχετικά, Σελίδα του Υπουργείου Εσωτερικών, (χ.χ), Ανάκτηση από <https://ekloges-prev.singularlogic.eu/2019/d/home/municipalities/9225/> (6/2/2024).

Την δεύτερη Κυριακή των εκλογών οι ψηφοφόροι στήριξαν την υποψηφιότητα του επί 32 χρόνια Δημάρχου αρχικά των Καλυβίων και μετέπειτα του Σαρωνικού, του Π.Φ. σημειώνοντας τα παρακάτω εκλογικά αποτελέσματα¹⁵⁹:

Πίνακας 3.4 Αποτελέσματα ψηφοφορίας Β' γύρου των αυτοδιοικητικών εκλογών στον Δήμο Σαρωνικού του 2019

	Εγγεγραμμένοι	Συμμετοχή
	22.836	13.511
	Έγκυρα	Άκυρα
	13.129	148
		Λευκά
		234

	Ποσοστό	Ψήφοι
Φι... Π. ΣΑΡΩΝΙΚΟΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ	53,71 %	7.052
Σ... Γ. ΣΑΡΩΝΙΚΟΣ ΑΥΡΙΟ	46,29 %	6.077

3.3 Η παράταξη «ΣΑΡΩΝΙΚΟΣ ΞΕΚΙΝΑΜΕ»

Ο συνδυασμός με επικεφαλής τον Δ.Π.(νυν Δήμαρχος Σαρωνικού) ανακοινώθηκε επίσημα την άνοιξη του 2022, αλλά οι προεργασίες για την δημιουργία του είχαν ξεκινήσει αρκετά χρόνια πριν¹⁶⁰.

¹⁵⁹ Βλ. σχετικά, Σελίδα του Υπουργείου Εσωτερικών, (χ.χ), Ανάκτηση από <https://ekloges-prev.singularlogic.eu/2019/d/home/municipalities/9225/> (6/2/2024).

¹⁶⁰ Γεννημένος το 1992 στην Αθήνα και μεγαλωμένος στο Λαγονήσι, είναι απόφοιτος Μηχανολόγος Μηχανικός του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής με μεταπτυχιακό στην Δημόσια Διοίκηση και Πολιτική από το Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών .

Με τα κοινά ασχολείται από τα μαθητικά του χρόνια, μέσω του 15μελούς συμβουλίου, ενώ δοκιμάζεται για πρώτη φορά στην διαδικασία των αυτοδιοικητικών εκλογών με τη υποψηφιότητά του για δημοτικό σύμβουλο του Δήμου Σαρωνικού ως μέλος της παράταξης «Σαρωνικός 5+» του Μ.Τ. στην αναμέτρηση της 18^{ης} Μαΐου του 2014. Στις συγκεκριμένες εκλογές δεν καταφέρνει να κερδίσει μία από τις 3 έδρες που λαμβάνει ο επιλαχόν συνδυασμός, παρόλα αυτά δεν σταματάει να συμμετέχει στα κοινά μέσω συλλόγων της περιοχής μέχρι τις επόμενες εκλογές.

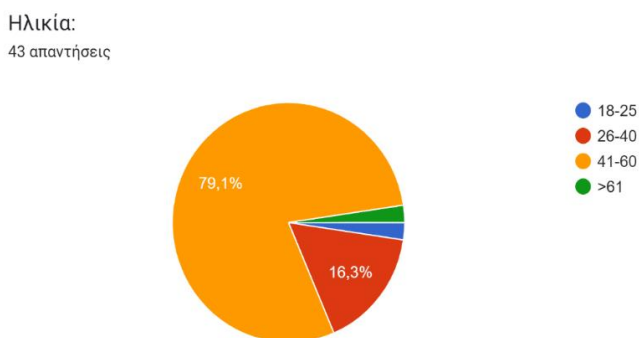
Η προετοιμασία για την επόμενη εκλογική αναμέτρηση ξεκινάει από το 2017 με μία ομάδα στενών συνεργατών εκτός του πολιτικού χώρου και των αιρετών αξιωμάτων, οι οποίοι τον συμβουλεύουν και τον ακολουθούν καθ' όλη την διάρκεια της πρώιμης εκλογικής περιόδου. Το αποτέλεσμα έρχεται στις εκλογές του

Για την καλύτερη ανάλυση και παρουσίαση της σύνθεσης του συνδυασμού «ΣΑΡΩΝΙΚΟΣ ΞΕΚΙΝΑΜΕ», διεξήχθη ένα σύντομο και ανώνυμο ερωτηματολόγιο ανάμεσα στα μέλη του. Από τα 107 άτομα (όλοι τους υποψήφιοι στο ψηφοδέλτιο του συνδυασμού), στην έρευνα συμμετείχαν οι 43, το οποίο αντιστοιχεί σε ένα ποσοστό των 40,2% και θεωρείται αρκετά αντιπροσωπευτικό.

Σε ένα σύνολο 12 ερωτήσεων, οι 8 πρώτες είναι γενικού περιεχομένου και δημογραφικού χαρακτήρα, ενώ οι υπόλοιπες 4 αφορούν συγκεκριμένα την συμμετοχή στις εκλογές.

Από την πρώτη ερώτηση, η οποία αφορά τις ηλικιακές ομάδες προκύπτει ότι το 79,1% των υποψηφίων είναι πολίτες παραγωγικής ηλικίας (41-60), ενώ το ποσοστό των νεότερων ατόμων αγγίζει το 16,3%. Έτσι τα άτομα κάτω των 25 ετών και άνω των 60 μοιράζονται το ποσοστό των μόλις 4,6%.

Διάγραμμα 3.1 – Ηλικία των υποψηφίων

2019, όπου καταφέρνει να βρίσκεται στις πρώτες θέσεις σταυρών προτίμησης και εκλέγεται δημοτικός σύμβουλος στο πλευρό του Π.Φ. με τον συνδυασμό «ΣΑΡΩΝΙΚΟΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ». Από το 2020 έως τις αρχές του 2023 υπηρετεί τον Δήμο ως άμισθος Αντιδήμαρχος και Πρόεδρος της Σχολική Επιτροπής Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, μέχρι να ωριμάσουν οι συνθήκες και να επέλθουν οι κατάλληλες προϋποθέσεις για την ανεξαρτητοποίησή του και την επίσημη πλέον διεκδίκηση του αξιώματος του Δημάρχου.

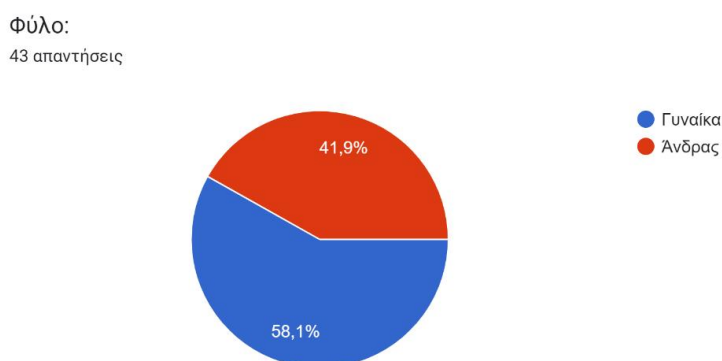
Η απόφασή του αυτή συμπίπτει χρονικά με την παραίτηση του τότε Δημάρχου, τον Ιανουάριο του 2023, όταν ανακοινώνει την υποψηφιότητά του στις βουλευτικές εκλογές.

Κατά την αρχική ανακοίνωση της δημιουργίας της παράταξης στις 15/5/2022 ο αριθμός των μελών δεν υπερβαίνει τους 30. Οκτώ μήνες μετά, στις αρχές του 2023, τα μέλη έχουν φτάσει τους 77 και μέχρι την τελική κατάθεση των υποψηφιοτήτων και την οριστικοποίηση του ψηφοδελτίου της παράταξης ο συνολικός και τελικός αριθμός τους αγγίζει του 107.

Όπως έχει αναφέρει και ο ίδιος ο Δ.Π. στις προεκλογικές του ομιλίες, το κριτήριο της επιλογής των συνεργατών του ήταν από την αρχή να ανακαλύψει και να συστρατεύσει τους καλύτερους και τις καλύτερες από κάθε επαγγελματικό χώρο και από κάθε γειτονιά, καταφέροντας με αυτό τον τρόπο με ένα ψηφοδέλτιο των 55 υποψηφίων δημοτικών συμβούλων και άλλους 52 για τα τοπικά συμβούλια των 5 κοινοτήτων να κερδίσει τις δημοτικές εκλογές του Οκτωβρίου του 2023 αποσπώντας το ποσοστό των 55,67% στον επαναληπτικό γύρο.

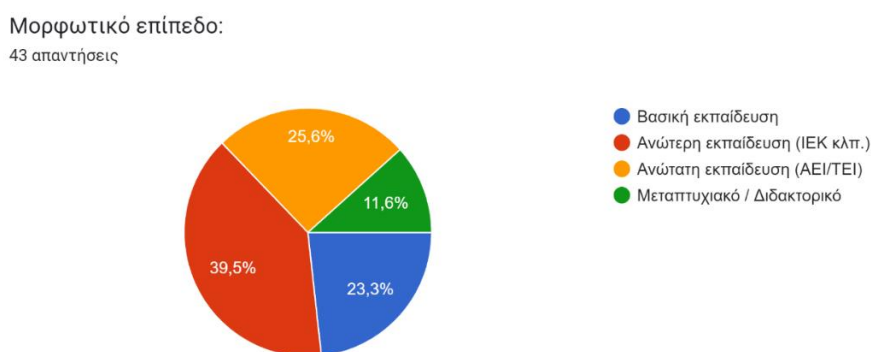
Η δεύτερη ερώτηση αφορά την αναλογία των φύλων, η οποία είναι θεσμοθετημένη και νομοθετικά με υποχρεωτική εκπροσώπηση τουλάχιστο στο 40 % του συνόλου στα πλαίσια της αρχής της ισότητας των φύλων. Από το παρακάτω διάγραμμα προκύπτει ότι αφενός τηρείται η υποχρεωτική ρήτρα του νόμου, και αφετέρου, οι κυρίες του συνδυασμού υπερτερούν αριθμητικά με ένα ποσοστό του 58,1% έναντι του 41,9% των ανδρών.

Διάγραμμα 3.2 – Αναλογίες μεταξύ των φύλων των υποψηφίων

Η τρίτη ερώτηση αφορά το μορφωτικό επίπεδο των υποψηφίων, όπου το ποσοστό των πτυχιούχων αντιστοιχεί στο 76,7 % του συνόλου, από τους οποίους το 11,6 % είναι κάτοχοι μεταπτυχιακού ή διδακτορικού τίτλου σπουδών.

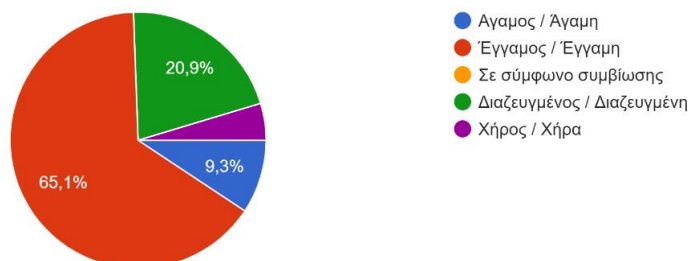
Διάγραμμα 3.3 – Μορφωτικό επίπεδο των υποψηφίων

Στο τέταρτο κατά σειρά διάγραμμα απεικονίζεται η οικογενειακή κατάσταση των υποψηφίων, με τους οικογενειάρχες να αποτελούν το 65,1% του συνόλου, τους ελεύθερους να εκπροσωπούνται από ένα 9,3% και κανέναν σε σύμφωνο συμβίωσης.

Διάγραμμα 3.4 – Οικογενειακή κατάσταση των υποψηφίων

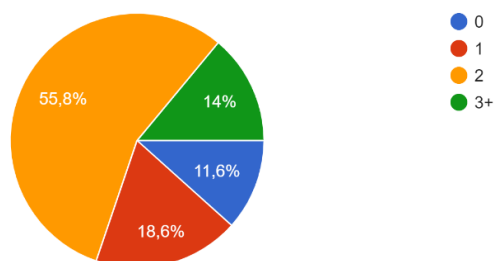
Οικογενειακή κατάσταση:
43 απαντήσεις

Η πέμπτη ερώτηση δείχνει τον συσχετισμό γονέων και ατόμων χωρίς παιδιά, όπου το 88,4 % δηλώνουν γονείς, ενώ ένα 14 % του συνόλου είναι και πολύτεκνοι.

Διάγραμμα 3.5 – Αριθμός τέκνων των υποψηφίων

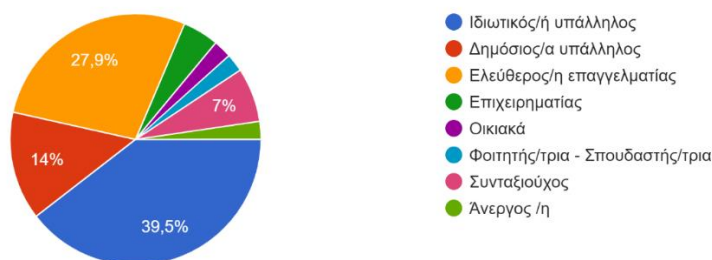
Αριθμός Τέκνων:
43 απαντήσεις

Στο παρακάτω διάγραμμα αναλύεται η εργασιακή κατάσταση των υποψηφίων. Το 81,4% του συνόλου είναι εργαζόμενοι, ενώ το 14% εκ αυτών απασχολείται στον δημόσιο τομέα.

Διάγραμμα 3.6 – Εργασιακή κατάσταση των υποψηφίων

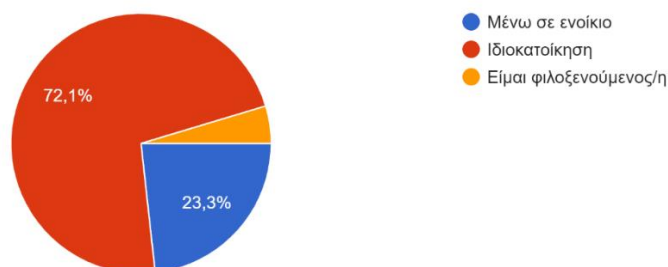
Επάγγελμα:
43 απαντήσεις

Στο έβδομο κατά σειρά ερώτημα οι ψηφοφόροι κλήθηκαν να δηλώσουν τις συνθήκες διαμονής τους, όπου η συντριπτική πλειοψηφία του 72,1% προκύπτει να είναι ιδιοκτήτες των μόνιμων κατοικιών τους, ένα 23,3% πληρώνει ενοίκιο και ελάχιστο ποσοστό φιλοξενείται.

Διάγραμμα 3.7 – Συνθήκες διαμονής των υποψηφίων

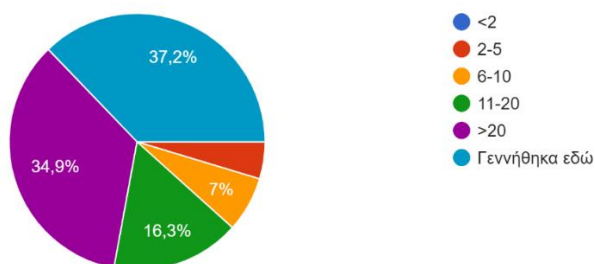
Συνθήκες (είδος) μόνιμης κατοικίας:
43 απαντήσεις

Το επόμενο διάγραμμα δείχνει το ποσοστό των υποψηφίων που κατάγονται από την περιοχή στην οποία διεκδικούν αιρετό αξίωμα συγκριτικά με τους υπόλοιπους που έχουν μετεγκατασταθεί στην πορτία στην περιοχή, όπως και η διάρκεια της μεταδημότευσης. Το αποτέλεσμα δείχνει ότι το 1/3 του συνόλου είναι «ντόπιοι» και άλλο ένα 1/3 έχουν τα εκλογικά τους δικαιώματα στον δήμο για περισσότερα από 20 χρόνια.

Διάγραμμα 3.8 – Έτη με εκλογικά δικαιώματα στην περιοχή

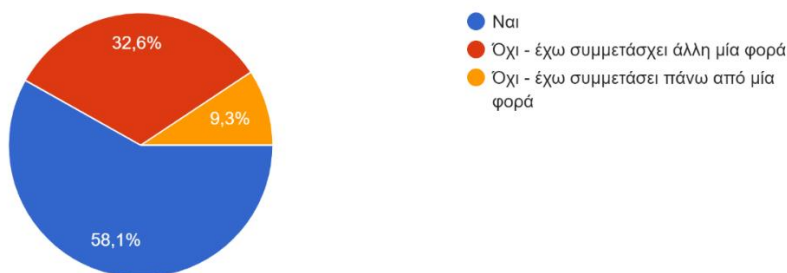
Πόσα έτη είσατε δημότης / δημότισσα του Δήμου Σαρωνικού ?
43 απαντήσεις

Η ένατη ερώτηση αφορά την εκλογική εμπειρία και δείχνει το ποσοστό των ατόμων που έχουν ξανασυμμετάσχει ως υποψήφιοι σε αυτοδιοικητικές εκλογές. Είναι εντυπωσιακό το 58,1%, το οποίο δήλωσε ότι λαμβάνει μέρος στην διαδικασία δημοτικών εκλογών για πρώτη φορά, γεγονός που αναδεικνύει μία δεξαμενή «νέων» αυτοδιοικητικών, χωρίς πολιτικό παρελθόν, με θέληση και δυνατότητες να προσφέρουν στον τόπο τους. Η αμέσως επόμενη ομάδα υποψηφίων με ποσοστό 32,6% εμφανίζεται να συμμετέχει για δεύτερη φορά στις εκλογές και μόλις ένα μέρος της τάξεως των 9,3% έχουν μεγαλύτερη εκλογική εμπειρία, δηλαδή έχουν υπάρξει υποψήφιοι πάνω από μία φορά.

Διάγραμμα 3.9 – Προηγούμενη εμπειρία σε εκλογές ως υποψήφιοι

Συμμετέχετε για πρώτη φορά σε εκλογές ως υποψήφιος/α ?
43 απαντήσεις

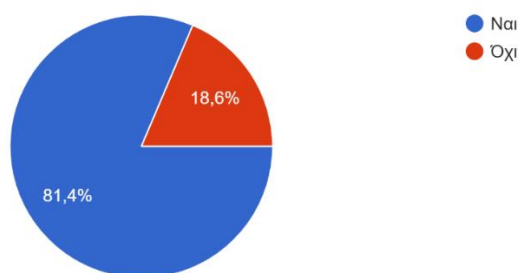

Η επόμενη ερώτηση έρχεται σε ένα βαθμό να συμπληρώσει την προηγούμενη, αποκαλύπτοντας το ποσοστό των υποψηφίων που τείνουν να ασχολούνται με τα κοινά, πέρα από την διοίκηση του δήμου. Εδώ βλέπουμε ένα τεράστιο ποσοστό του 81,4% που είτε είναι

ενεργά μέλη σε συλλόγους της περιοχής, είτε έχουν υπάρξει στο παρελθόν. Η προσφορά αυτού του είδους σε τοπικό επίπεδο εξασφαλίζει ένα ευρύ κύκλο υποστηρικτών, όπως και αναγνωσιμότητα στις τοπικές κοινωνίες.

Διάγραμμα 3.10 – Συμμετοχή σε συλλόγους

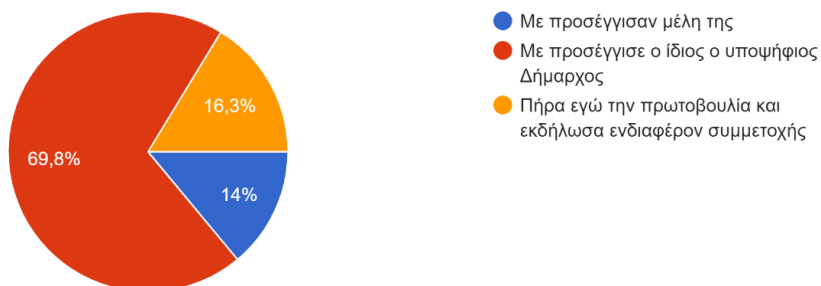
Συμμετέχετε ή έχετε συμμετάσχει σε συλλόγους της περιοχής ?
43 απαντήσεις

Το επόμενο διάγραμμα δείχνει τον τρόπο με τον οποίο οι υποψήφιοι βρέθηκαν στην παράταξη, με ένα 69,8% να είναι επιλογή του δημάρχου και άλλο ένα 14% να δέχτηκε πρόταση από συνεργάτες του Δημάρχου. Τα άτομα που προσέγγισαν με δική τους πρωτοβουλία τον συνδυασμό είναι μόλις 16,3% και προφανώς αξιολογήθηκαν και κρίθηκαν κατάλληλοι για να συμπερευτούν με τους υπόλοιπους.

Διάγραμμα 3.11 – Τρόπος προσχώρησης στην παράταξη

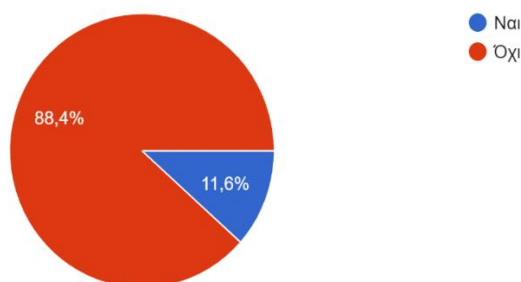
Πώς πήρατε την απόφαση να ενταχθείτε στην παράταξη του Δημήτρη Παπαχρήστου ?
43 απαντήσεις

Η τελευταία ερώτηση αφορά την αυτοδιοικητική εμπειρία, και συγκεκριμένα την ύπαρξη σε αιρετή θέση στον Δήμο Σαρωνικού. Το 88,4% των ερωτηθέντων απάντησαν ότι δεν έχουν υπηρετήσει σε αιρετό αξίωμα, συνεπώς πρόκειται για ένα σύνολο ατόμων χωρίς αυτοδιοικητική εμπειρία.

Διάγραμμα 3.12 – Προηγούμενη διοικητική εμπειρία στον Δήμο Σαρωνικού

Είστε ή υπήρξατε μέλος προηγούμενης διοίκησης του Δήμου Σαρωνικού ?
43 απαντήσεις

Μετά από την παραπάνω συνοπτική ανάλυση προκύπτει η τελική εικόνα για την σύνθεση της παράταξης Σαρωνικός Ξεκινάμε. Έχουμε μία ανεξάρτητη αυτοδιοικητική παράταξη, αποτελούμενη από νέους ως προς την διοίκηση του δήμου ανθρώπους, αλλά με ευρεία ενασχόληση με τα κοινά του τόπου μέσω συλλόγων. Κατά πλειοψηφία είναι ενεργοί εργαζόμενοι πολίτες υψηλής μόρφωσης, με ρίζες στην περιοχή ή μετά από μακρόχρονη μόνιμη διαμονή, σε μεγάλο ποσοστό οικογενειάρχες και γονείς, με ιδιόκτητες κατοικίες και συμφέροντα στην περιοχή. Οι συγκεκριμένες 107 επιλογές του επικεφαλής της παράταξης και υποψήφιο δήμαρχο τον δικαίωσαν από κάθε άποψη, και κατά την διάρκεια του προεκλογικού αγώνα, με την στάση τους και την πολιτική ευγένεια που τους χαρακτήριζε, αλλά και με το εκλογικό αποτέλεσμα.

3.4 Οι εκλογές του Οκτωβρίου του 2023

Έχοντας αναλύσει σε μεγάλο βαθμό την πορεία του επιτυχόντος συνδυασμού, θα αναφερθούμε συνοπτικά στις εκλογές του 2023, οι οποίες διεξήχθησαν σε 2 γύρους – της 8^{ης} Οκτωβρίου και της 15^{ης} Οκτωβρίου αντίστοιχα.

Υποψήφιοι για την διοίκηση του δήμου ήταν οι παρακάτω:

- Δ.Π. με τον συνδυασμό «ΣΑΡΩΝΙΚΟΣ ΞΕΚΙΝΑΜΕ»,
- Γ.Σ.¹⁶¹ με τον συνδυασμό «ΣΑΡΩΝΙΚΟΣ ΑΥΡΙΟ»,
- Δ.Ρ.¹⁶² με τον συνδυασμό «ΕΝΑΣ ΣΑΡΩΝΙΚΟΣ ΓΙΑ ΟΛΟΥΣ»,
- Ι.Κ.¹⁶³ με τον συνδυασμό «ΣΑΡΩΝΙΚΟΣ ΔΥΝΑΜΗ ΠΙΝΟΗΣ»,
- Σ.Γ.¹⁶⁴ με τον συνδυασμό «ΛΑΪΚΗ ΣΥΣΠΕΙΡΩΣΗ ΣΑΡΩΝΙΚΟΥ».

Με μία συμμετοχή της τάξεως των 59,99% της πρώτης Κυριακής, εξαιρουμένης της κυρίας Σ.Γ η οποία συγκέντρωσε μόλις το 4,35% των ψήφων, οι υπόλοιπες παρατάξεις ήταν σχετικά κοντά σε αποτελέσματα ομαδοποιώντας την πρώτη με την δεύτερη θέση, και την τρίτη με την τέταρτη αντίστοιχα.

Η διαφορά ανάμεσα στους πρώτους 2 σε ψήφους συνδυασμούς ήταν στις 6,59 μονάδες (882 ψήφοι) και ανάμεσα στον τρίτο και τον τέταρτο στις 5,38 μονάδες (721 ψήφοι) αντίστοιχα. Η ανατροπή επήλθε στον Β` γύρο των εκλογών, με τον συνδυασμό «ΣΑΡΩΝΙΚΟΣ ΞΕΚΙΝΑΜΕ» να παίρνει το προβάδισμα και να κερδίζει την αναμέτρηση με διαφορά 11,34 μονάδες και 1254 ψήφους.

Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζονται αναλυτικά όλα τα αποτελέσματα ανά συνδυασμό και οι αντίστοιχες έδρες στο δημοτικό συμβούλιο, σύμφωνα με τα στοιχεία του Υπουργείου Εσωτερικών¹⁶⁵:

Πίνακας 3.5 Αποτελέσματα ψηφοφορίας αυτοδιοικητικών εκλογών του Δήμου Σαρωνικού του 2023

¹⁶¹ Έχει διατελέσει Δήμαρχος Σαρωνικού την περίοδο 2014-2019.

¹⁶² Έχει διατελέσει Πρόεδρος του Δημοτικού Συμβουλίου του Δήμου Σαρωνικού κατά την προηγούμενη διοικητική περίοδο (2019-2023) και πρόεδρος τους Ν.Π.Δ.Δ. «Αριστόδικος», ενώ υπήρξε και υποψήφια στις βουλευτικές εκλογές του 2015.

¹⁶³ Είχε το αξίωμα του Αντιδημάρχου Τεχνικών Έργων και Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων του Δήμου Σαρωνικού κατά την προηγούμενη διοικητική περίοδο (2019-2023), βλ. σχετικά, Ιωάννης Κυριακόπουλος, Βιογραφικό (χ.χ), Ανάκτηση από <https://saronikosdynamipnois.gr/biografiko/> (28/01/2024).

¹⁶⁴ Για δεύτερη συνεχόμενη φορά υποψήφια για την θέση του δημάρχου με τον ίδιο συνδυασμό, διατέλεσε δημοτική σύμβουλο κατά την προηγούμενη διοικητική περίοδο (2019-2023).

¹⁶⁵ Βλ. σχετικά, Σελίδα του Υπουργείου Εσωτερικών, (χ.χ), Ανάκτηση από <https://ekloges.ypes.gr/current/d/home/municipalities/9225/> (8/2/2024.)

Α' Κυριακή		Συμμετοχή	Έγκυρα	Άκυρα	Λευκά
		59,99%	97,05%	1,94%	1,01%
		Ποσοστό	Ψήφοι	Έδρες	
Σ. ... Γ. ...	Σαρωνικός Αύριο	37,40 %	5.007	7	
Π. ... Δ. ...	ΣΑΡΩΝΙΚΟΣ ΞΕΚΙΝΑΜΕ	30,81 %	4.125	17	
Ρ. ... Δ. ...	ΕΝΑΣ ΣΑΡΩΝΙΚΟΣ ΓΙΑ ΟΛΟΥΣ ΔΗΜΗΤΡΑ ΡΑΠΤΗ	16,41 %	2.197	3	
Κ. ... Δ. ...	ΣΑΡΩΝΙΚΟΣ ΔΥΝΑΜΗ ΠΙΝΟΣΙΣ	11,03 %	1.476	2	
Γ. ... Σ. ...	ΛΑΙΚΗ ΣΥΣΠΕΡΙΡΩΣΗ ΣΑΡΩΝΙΚΟΥ	4,35 %	582		

Β' Κυριακή

Τελευταία ενημέρωση
15/10/2023 21:41

Ενσωμάτωση
100,00% (49 / 49 ΕΤ)

Εγγεγραμμένοι
22.993

Συμμετοχή
11.477

Έγκυρα
11.060

Άκυρα
208

Λευκά
209

		Ποσοστό	Ψήφοι		
Π. ... Δ. ...	ΣΑΡΩΝΙΚΟΣ ΞΕΚΙΝΑΜΕ	55,67 %	6.157	17	
Σ. ... Γ. ...	Σαρωνικός Αύριο	44,33 %	4.903	7	

Ο Δ.Π. και οι εκλεγμένοι αιρετοί του συνδυασμού «ΣΑΡΩΝΙΚΟΣ ΞΕΚΙΝΑΜΕ» ορκίστηκαν στις 17/12/2023 και ανέλαβαν καθήκοντα 02/01/2024 για μία πενταετή θητεία με λήξη 31/12/2028.

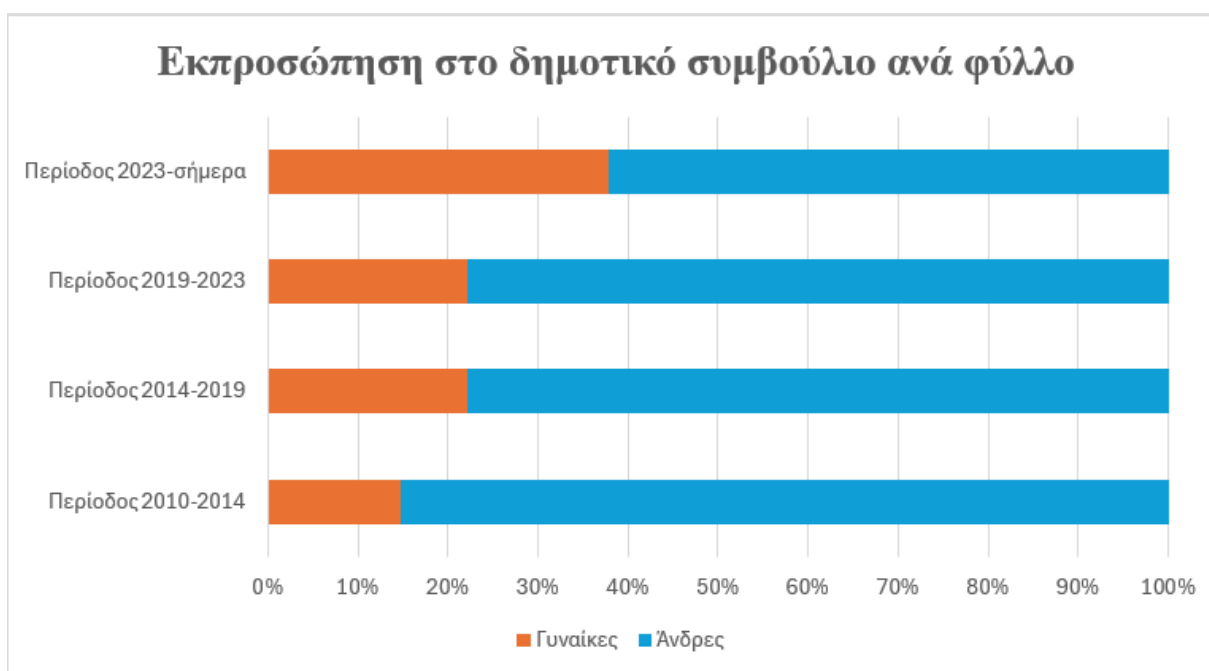
Με Απόφαση Δημάρχου 14/139/4-01-2024 ορίστηκαν 5 κατά τόπον Αντιδήμαρχοι με διάρκεια θητείας από 4/01/2024 έως τις 31/12/2024 και 11 καθ' ύλην Αντιδήμαρχοι, οι 3 από τους οποίους άμισθοι, με την ίδια διάρκεια θητείας.

3.5 Συνολικά συγκριτικά στοιχεία για την σύσταση των Δημοτικών Συμβουλίων

Κρίνεται χρήσιμο να παρουσιαστούν εν συντομία και κάποια στατιστικά στοιχεία αναφορικά με την σύσταση των Δημοτικών Συμβουλίων των περιόδων από το 2010 έως και σήμερα, εξετάζοντας δύο παραμέτρους.

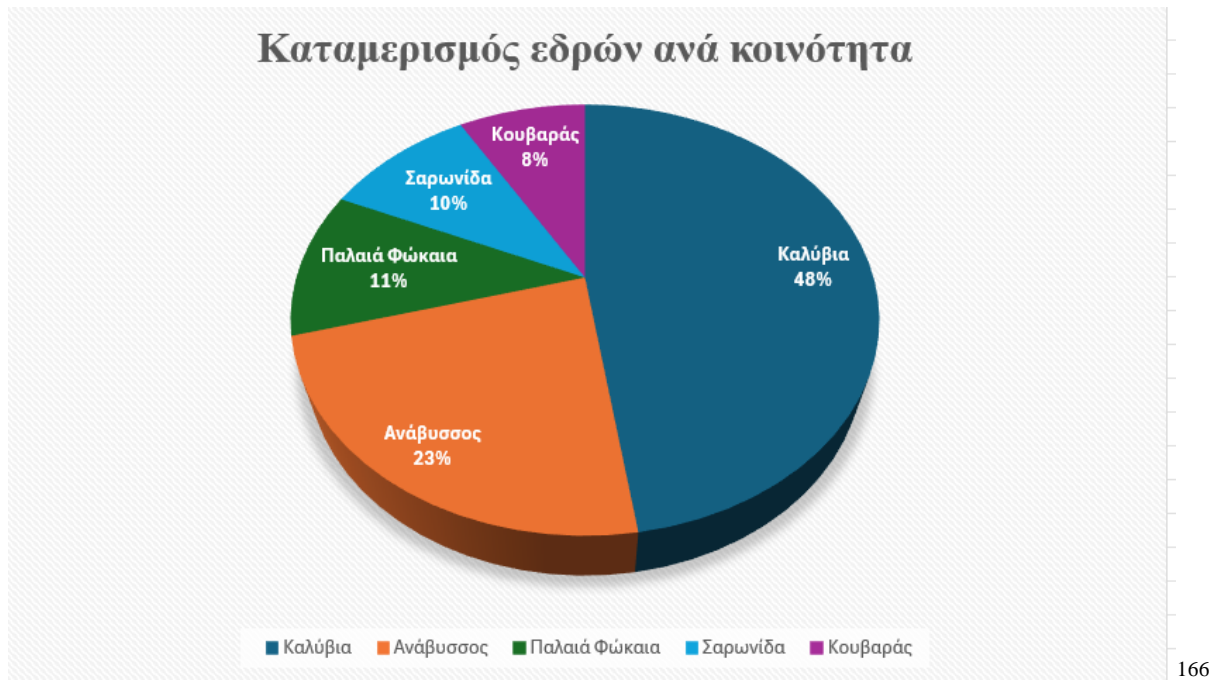
Η πρώτη αφορά την εκπροσώπηση ανά φύλο στα Δημοτικά Συμβούλια και απεικονίζει πώς διαχρονικά το γυναικείο φύλο κερδίζει όλο και περισσότερο έδαφος στην ενασχόληση με τα κοινά, όχι μόνο υπολογίζοντας τη πρόθεση (δηλαδή το ποσοστό των υποψηφίων), αλλά και την τελική εκλογή αιρετών.

Διάγραμμα 3.13 – Εκπροσώπηση στο Δημοτικό Συμβούλιο ανά φύλο

Η δεύτερη παράμετρος είναι ο καταμερισμός των εδρών ανά κοινότητα στο δημοτικό συμβούλιο, όπου έχει υπολογιστεί ο μέσος όρος και για τις 4 περιόδους (2010-2014, 2014-2019, 2019-2023 & 2023-σήμερα). Είναι φανερό πως η κοινότητα με τον μεγαλύτερο πληθυσμό (τα Καλύβια) εκπροσωπείται και σε μεγαλύτερο βαθμό. Το γεγονός αυτό υποδηλώνει πως οι αποφάσεις που λαμβάνονται σε κεντρικό επίπεδο επηρεάζονται σε μεγάλο βαθμός από τις προτεραιότητες και τις ανάγκες της πλειοψηφίας των δημοτών. Το γεγονός αυτό σε ορισμένες περιπτώσεις ενδέχεται να οδηγήσει σε αντιπαραθέσεις ανάμεσα στους κατοίκους των διαφορετικών κοινοτήτων αναφορικά με το μερίδιο και την βαρύτητα της συμμετοχής στην διαδικασία λήψης των αποφάσεων.

Διάγραμμα 3.14 – Καταμερισμός εδρών ανά κοινότητα

¹⁶⁶ Τα δεδομένα για τα διαγράμματα 3.13 & 3.14 έχουν αντληθεί από την τοπική ειδησεογραφική σελίδα <https://paraktios.gr/>, Ανάκτηση 10/02/2024.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ – ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Έχοντας εξετάσει διεξοδικά όλα τα στάδια της διαδικασίας των αυτοδιοικητικών εκλογών, ενώ έχει προηγηθεί μία συνοπτική ιστορική ανασκόπηση του θεσμού της αυτοδιοίκησης, θα μπορούσαμε να συμπεράνουμε ότι η πολυπλοκότητα και οι αυστηρές νόρμες που την χαρακτηρίζουν είναι και αυτά που διασφαλίζουν το δίκαιο και δημοκρατικό αποτέλεσμα.

Οι επιλογές των ψηφοφόρων στην ειδική κατηγορία των δημοτικών εκλογών έχουν μια ιδιαίτερη σημασία, καθώς, για το κοινό καλό και ευημερία του τόπου και για την μεγαλύτερη συνοχή της τοπικής κοινωνίας, οφείλουν να είναι αποκομματικοποιημένες. Αναπόφευκτο είναι φυσικά να υπάρχουν και υποψηφιότητες που απολαμβάνουν την στήριξη είτε του κυβερνόντος είτε ενός από τα υπόλοιπα κόμματα, χωρίς αυτό βέβαια να εγγυάται οποιαδήποτε εκλογική επιτυχία ή υπεροχή. Το σύνθημα «ψηφίζουμε Δήμαρχο και όχι κόμμα» θα έπρεπε να είναι την βάση της ψυχολογίας του κάθε δημότη, από την αρχή και κατά της διάρκειας όλης της διαδικασίας.

Οι εκλογικοί νόμοι που θεσπίζει το κράτος και που διέπουν την εκλογική διαδικασία, καθορίζουν τον βαθμό της αντικειμενικότητας και ταυτόχρονα τον δημοκρατικό χαρακτήρα της επιλογής των ψηφοφόρων με την έννοια ότι ανάλογα με το είδος τους συστήματος (αναλογικό, αυξημένης πλειοψηφίας κλπ.) διαφέρει και το επίπεδο της εκπροσώπησης όλων των κατοίκων μιας συγκεκριμένης περιοχής. Έτσι για παράδειγμα, η θεσμοθέτηση ελάχιστου ποσοστού ψήφων (το 3%) για την συμμετοχή των υποψηφίων ενός συνδυασμού στα αυτοδιοικητικά όργανα ενδέχεται να περιορίσει την δυνατότητα εκπροσώπησης μέρους της τοπικής κοινωνίας – εκείνων δηλαδή των πολιτών που επέλεξαν να στηρίξουν έναν συνδυασμό μικρότερης επιρροής και δύναμης, ο οποίος ωστόσο τους εκφράζει ιδεολογικά και θεωρητικά.

Μία από τις βασικότερες μεταρρυθμίσεις του Προγράμματος «Κλεισθένης Ι» ήταν η αλλαγή του εκλογικού συστήματος από πλειοψηφικό σε απλής αναλογικής. Το Πρόγραμμα «Καλλικράτης» έβαζε ως προτεραιότητα την σταθερή διοίκηση και την αυξημένη δύναμη του Δημάρχου – στην πράξη επέτρεπε στην διοικούσα παράταξη να εφαρμόζει το πρόγραμμά της και να υλοποιεί τις πολιτικές που έχει χαράξει χωρίς κανένα εμπόδιο ή δυσκολία. Αντίθετα, με την εφαρμογή του συστήματος της απλής αναλογικής διασφαλίζεται υπό μία έννοια η δικαιοσύνη στην αντιπροσώπευση των πολιτών και προωθείται η συνεργασία ανάμεσα σε

όλους τους εκλεγμένους αιρετούς προς όφελος πάντα του δημότη. Ο ρόλος της αντιπολίτευσης περιοριζόταν στις απλές αντιρρήσεις ή υποδείξεις προς την διοικούσα αρχή, χωρίς να έχει καμία εξουσία στις λήψεις των τελικών αποφάσεων. Ο ν.4804/2021 επανάφερε την αυξημένη πλειοψηφία στις αυτοδιοικητικές εκλογές, η οποία και εφαρμόστηκε στις εκλογές του Οκτωβρίου του 2023 με ότι αυτό συνεπάγεται.

Μία επιπλέον διαφοροποίηση που επέφερε το Πρόγραμμα «Κλεισθένης Ι» σε σύγκριση με το προηγούμενο καθεστώς ήταν και η αύξηση του ελάχιστου ποσοστού των 2 φύλων που οφείλει να έχει ο κάθε συνδυασμός στους υποψηφίους του, και συγκεκριμένα από το 33% σε 40%. Προκαλεί ενδιαφέρον το γεγονός ότι παρόλο που διαχρονικά παρατηρείται μία τάση αύξησης της συμμετοχής των γυναικών στην διοίκηση των δήμων μέσω των αιρετών οργάνων, παραμένει δυσανάλογη η διαφορά μεταξύ του ποσοστού των γυναικών που δηλώνουν υποψηφιότητες και αυτών που εκλέγονται εν τέλη. Συνεπώς, το εκλογικό αποτέλεσμα επηρεάζεται περισσότερο από την νοοτροπία των ψηφοφόρων παρά από την εκάστοτε νομοθεσία. Τα κατάλοιπα της πατριαρχικής κοινωνίας της Ελλάδας των προηγούμενων δεκαετιών συνεχίζει να διαμορφώνει σε μεγάλο βαθμό τις αναλογίες εκπροσώπησης ανδρών-γυναικών και στο πεδίο της τοπικής αυτοδιοίκησης – στοιχείο που αποδεικνύουν αδιαμφισβήτητα οι αριθμοί.

Σε μια σύγχρονη εποχή όπου η κοινωνία αγωνίζεται για την διεκδίκηση και την προάσπιση της ισότητας μεταξύ των δύο φύλων σε όλα τα επίπεδα – κοινωνικό, οικονομικό, εργασιακό, πολιτικό, νομικό, ενδεχομένως το επόμενο βήμα του νομοθέτη θα μπορούσε να είναι και η πλήρης ισονομία θεσπίζοντας την απόλυτη ισότητα και στον τομέα των εκλογών σε ποσοστά 50%-50%. Η ίση συμμετοχή ανδρών και γυναικών στην ενασχόληση με τα κοινά αποτελεί σημαντικό στοιχείο της δημοκρατίας και μπορεί να συμβάλει θετικά στην βελτίωση της καθημερινότητας των πολιτών. Η θέσπιση υποχρεωτικών ή προαιρετικών ποσοστώσεων για την συμμετοχή στις εκλογές πιθανών και να μην επαρκούν και να χρειάζονται επιπλέον μέτρα υποστήριξης της ισορροπίας των φύλων, όπως δημόσιες συζητήσεις, οργανωμένες εκστρατείες υπό την αιγίδα της κεντρικής κυβέρνησης, τακτικά προγράμματα επιμόρφωσης και κατάρτισης κλπ.

Οι κανόνες σε μια κοινωνία ή ομάδα, ή σε ένα γενικό σύνολο ανθρώπων που επιβάλλεται να συμβιώνουν σε ένα κοινό πλαίσιο, προσφέρουν την ασφάλεια στην καθημερινότητα και την ευρυθμία στις σχέσεις μεταξύ των μελών της.

Για την τήρηση όμως των κανόνων χρειάζεται η ύπαρξη μιας αρχής ή ενός αρχηγού, που να χαίρει την γενική αποδοχή της πλειοψηφίας – κάτι που επιτυγχάνεται μέσω των εκλογών. Στην περίπτωση των αυτοδιοικητικών εκλογών, τα πρόσωπα που διεκδικούν το χρίσμα και την εμπιστοσύνη των συνδημοτών τους είναι ταυτόχρονα και οι ίδιοι μέλη της τοπικής κοινωνίας. Συνεπώς, καλώς ή κακώς, υπερτερεί το στοιχείο των διαπροσωπικών σχέσεων, των οικογενειακών και συγγενικών δεσμών και ενίοτε και των πελατειακών πρακτικών.

Για να επικρατήσει ένας συνδυασμός ή μία παράταξη κατά την εκλογική αναμέτρηση παίζουν εξίσου σημαντικό ρόλο και ο επικεφαλής, αλλά και οι συνεργάτες του - μέλη της παράταξης.

Ο εκλογικός αγώνας απαιτεί σχεδιασμό, πρόγραμμα, στόχους και συνέπεια, αλλά για να πετύχουν όλα αυτά χρειάζεται πρωτίστως άριστη συνεργασία και ενότητα μεταξύ των μελών του συνδυασμού.

Στην περίπτωση μελέτης του Δήμου Σαρωνικού και την νικήτριας παράταξης «ΣΑΡΩΝΙΚΟΣ ΞΕΚΙΝΑΜΕ» επιβεβαιώθηκαν όλα τα παραπάνω. Σε συνδυασμό και με τις γενικές συνθήκες σε κοινωνικό, πολιτικό και εθνικό επίπεδο, η επιλογή των ψηφοφόρων της τοπικής κοινωνίας ανέδειξε τον κύριο Δ.Π. ως Δήμαρχος και τοποθέτησε τα μέλη της ομάδας του στα υψηλότερα αξιώματα της οργάνωσης του Δήμου, δηλώντας με αυτό τον τρόπο ανοιχτά και δημοκρατικά τις ανάγκες και τις ανησυχίες των δημοτών, όπως και την εμπιστοσύνη στις ικανότητες και στις προθέσεις των εκλεγμένων. Χωρίς την στήριξη κανενός κόμματος, αλλά και συγχρόνως διατηρώντας σχέσεις σεβασμού και συνεργασίας με κυβερνητικούς και πολιτικούς παράγοντες, ο νεαρός υποψήφιος Δήμαρχος κατάφερε να πείσει την πλειοψηφία των εκλογέων και να πετύχει την ενότητα μεταξύ τους με μοναδικό και κύριο μέλημα την διεκδίκηση ενός καλύτερου δήμου για όλους.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Λουατζής, Γ.** (1986). Τοπική Αυτοδιοίκηση. Αθήνα: Εξάντας.
- Κάππα, Θ.** (2017, Φεβρουάριος). Το σύγχρονο μανάτζμεντ στην Ελληνική Τοπική Αυτοδιοίκηση και η μεταρρύθμιση του "Καλλικράτη": το παράδειγμα του Δήμου Αθηναίων. Διδακτορική διατριβή. Αθήνα, Αττική, Ελλάδα.
- Κουτσούμπα, Κ.** (2000, Σεπτέμβριος). Η πρωτοβάθμια τοπική αυτοδιοίκηση στο νέο θεσμικό και αναπτυξιακό περιβάλλον - Διπλωματική εργασία. Πάντειο Παν/μειο Κοινωνικών και Πολιτικών Σπουδών, Τμήμα Οικονομικής και Περιφερειακής Ανάπτυξης. Αθήνα.
- Μπαμπαλιούτας, Α. Π.** (2021). Το σύγχρονο θεσμικό πλαίσιο της ελληνικής δημόσιας διοίκησης (Γ' εκδ., Τόμ. Β). Αθήνα: Εκδόσεις Σάκκουλα.
- Μπέσιλα-Βήκα, Ε.** (1995). Το συνταγματικό πλαίσιο του θεσμού της τοπικής αυτοδιοίκησης. Αθήνα: Αφοι Π.Σάκκουλα.
- Μπέσιλα-Βήκα, Ε.** (2011). Δημοτικός και Κοινοτικός Κώδικας & Συμπληρωματικοί του Κώδικα Νόμοι - Πρόγραμμα Καλλικράτης (Δ' έκδ.). Αθήνα: Εκδόσεις Σάκκουλα.
- Nohlen, D.** (2007). Κομματικό σύστημα και εκλογικά συστήματα. Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Επίκεντρο Α.Ε.
- Πολίτης, Ν.Γ.** (1915). Τοπωνυμικά (Τόμ. Δ). Αθήνα: Σακελλαρίου.
- Σπυρόπουλος, Φ.Κ.** (2020). Συνταγματικό Δίκαιο (Β' έκδ.). Αθήνα – Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλα.
- Στασινοπούλου, Μ.** (1972). Η Τοπική Αυτοδιοίκησης εν Ελλάδι, σε «Νομικαί Μελέται».
- Τα Ελληνικά Συντάγματα και η Ιστορία τους (1797-1875) (2012) , Αθήνα: Εκδόσεις Κέντρο Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου – Ίδρυμα Θεμιστοκλή και Δημήτρη Τσάτσου.
- Τσάτσος, Δημήτρης Θ.** (1993). Συνταγματικό Δίκαιο, Οργάνωση & λειτουργία της πολιτείας (Β' έκδ., Τόμ. Β). Αθήνα – Κομοτηνή : Εκδόσεις Άντ. Ν. Σάκκουλα.
- Τσενές, Η.** (1986). Τοπική αυτοδιοίκηση : θεωρία και πράξη. Αθήνα: Φοίβος.
- Φωτόπουλος, Α.** (2018). Φορολογικό κατάστιχο της δημογεροντίας Άργους των ετών 1806-1807. Αργολική Αρχαική Βιβλιοθήκη Ιστορίας και Πολιτισμού.

Ηλεκτρονικές πηγές:

«Θέματα», Εγκυκλοπαιδικό και ετυμολογικό λεξικό Βυζαντινών λέξεων (χ.χ.). Ανάκτηση από http://www.stougiannidis.gr/byz_lexicon.htm#thita (03/01/2024).

108 οι δήμαρχοι που εκλέγονται από την πρώτη Κυριακή (19/05/2024). Ανάκτηση από <https://www.gazzetta.gr/plus/article/614454/108-oi-dimarhoi-poy-eklegontai-apo-tin-proti-kyriaki> (28/01/2024).

Athena Andreadis, A (Mail)coat of Many Colors: The Songs of the Byzantine Border Guards (χ.χ), Ανάκτηση από <http://stonetelling.com/issue1-sep2010/andreadis-borderguards.html> (03/01/2024).

<https://paraktios.gr/> (10/02/2024).

https://photodentro.edu.gr/photodentro/g-gr-perifereies_v1.5_pidx0013290/ (05/01/2024).

Lawspot (χ.χ.). Ανάκτηση από <https://www.lawspot.gr/nomikes-plirofories/nomothesia/> (05/01/2024).

Αποτελέσματα απογραφής πληθυσμού κατοικιών 2021 (31/08/2023). Ανάκτηση από https://elstat-outsourcers.statistics.gr/Booklet_%CE%91%CF%80%CE%BF%CF%84%CE%B5%CE%BB%CE%B5%CF%83%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%B1%CE%A0%CE%BB%CE%B7%CE%B8%CF%85%CF%83%CE%BC%CE%BF%CF%852023_II%20GR_FINAL2_WEB.pdf (28/01/2024).

Άρθρο 8 Κωλύματα εκλογιμότητας και ασυμβίβαστα (χ.χ). Ανάκτηση από <http://www.opengov.gr/types/?p=7621> (20/01/2024).

Αυτοδιοικητικές εκλογές 2023: Πώς και πού ψηφίζουμε (30/09/2023). Ανάκτηση από <https://www.ethnos.gr/Politics/article/282046/aytodioikhtikesekloges2023poskaipouypshfizoyme> (20/01/2024).

Βιογραφικό του υποψηφίου της Λαϊκής Συσπείρωσης Σαρωνικού Γιώργου Μπιθυμήτρη (22/08/2010).

Ανάκτηση

από

<https://attikosparatiritis.wordpress.com/2010/08/22/%CE%B2%CE%B9%CE%BF%CE%B3%CF%81%CE%B1%CF%86%CE%B9%CE%BA%CF%8C-%CF%84%CE%BF%CF%85-%CF%85%CF%80%CE%BF%CF%88%CE%B7%CF%86%CE%AF%CE%BF%CF%85-%CF%84%CE%B7%CF%82-%CE%BB%CE%B1%CF%8A%CE%BA%CE%AE%CF%82-%CF%83/> (20/01/2024).

Βιογραφικό Υποψήφιου Δημάρχου Σαρωνικού Νίκου Βολάκου (16/08/2010). Ανάκτηση από <https://attikosparatiritis.wordpress.com/2010/08/16/%CE%B2%CE%B9%CE%BF%CE%B3%CF%81%CE%B1%CF%86%CE%B9%CE%BA%CF%8C-%CF%85%CF%80%CE%BF%CF%88%CE%AE%CF%86%CE%B9%CE%BF%CF%85-%CE%B4%CE%B7%CE%BC%CE%AC%CF%81%CF%87%CE%BF%CF%85-%CF%83%CE%B1%CF%81%CF%89%CE%BD/> (28/01/2024).

Γκίνης Γ. Σταμάτης (χ.χ.). Ανάκτηση από <https://saronikocity.gr/person/gkinis-g-stamatis/> (28/04/2024).

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΠΑΠΑΧΡΗΣΤΟΥ, ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ (χ.χ.). Ανάκτηση από <https://saronikos-xekiname.gr/cv/> (28/01/2024).

Δήμος Καλυβίων Θορικού (χ.χ.). Ανάκτηση από <https://apothetirio.kalivialibrary.gr/archive/item/286> (27/01/2024) Δήμος Σαρωνικού Αττικής (χ.χ.). Ανάκτηση από https://el.wikipedia.org/wiki/Δήμος_Σαρωνικού_Αττικής (05/02/2024).

Δήμος Σαρωνικού Αττικής (χ.χ.). Ανάκτηση από <https://www.hellenicaworld.com/Greece/Geo/gr//DimosSaronikouAttikis.html> (27/1/2024).

Δημοτικές - Περιφερειακές Εκλογές 2014 Β' Κυριακή (χ.χ.). Ανάκτηση από [https://ekloges-prev.singularlogic.eu/may2014/dn/public/index.html#{"page":"level","params":{"level":"dhm","id":"9225"}}](https://ekloges-prev.singularlogic.eu/may2014/dn/public/index.html#{) (27/1/2024).

Δημοτικές εκλογές: Σε δεύτερο γύρο θα κριθεί το αποτέλεσμα σε 86 δήμους (09/10/2023). Ανάκτηση από <https://eleftheriaonline.gr/messinia/itemlist/tag/%CE%B4%CE%B7%CE%BC%CE%BF%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AD%CF%82%20%CE%B5%CE%BA%CE%BB%CE%BF%CE%B3%CE%AD%CF%82> (20/01/2024).

Δημοτικές εκλογές: Τι ισχύει για κατάρτιση συνδυασμών και υποβολή υποψηφιοτήτων (05/03/2023). Ανάκτηση από <https://www.aftodioikisi.gr/nomothesia/dimotikes-ekloges-ti-ischyei-gia-katartisi-syndyasmon-kai-yponoli-yropsifiotiton/> (20/01/2024).

ΔΗΜΟΤΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ, Καλύβια (χ.χ.). Ανάκτηση από <https://saronikocity.gr/dimotikes-enotites/kalyvia/> (27/01/2024).

ΔΗΜΟΤΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ, Κουβαράς (χ.χ.). Ανάκτηση από <https://saronikocity.gr/dimotikes-enotites/kouvaras/> (28/01/2024).

ΔΗΜΟΤΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ, Παλαιά Φώκαια (χ.χ.). Ανάκτηση από <https://saronikocity.gr/dimotikes-enotites/palaia-fokaia/> (28/01/2024).

ΔΗΜΟΤΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ, Σαρωνίδα (χ.χ). Ανάκτηση από <https://saronikocity.gr/dimotikes-enotites/saronida/> (28/01/2024).

Δημοτικές και περιφερειακές εκλογές 2023 Live: Λεπτό προς λεπτό οι εξελίξεις (08/10/2023). Ανάκτηση από <https://www.newsit.gr/politikh/dimotikes-kai-perifereiakes-ekloges-2023-Live-lepto-pros-lepto-oi-ekselikseis/> (20/01/2024).

Δημοτικές και Περιφερειακές εκλογές 2023: Όσα χρειάζεται να γνωρίζετε για τη διενέργειά τους (Εγκύκλιοι ΥΠΕΣ) (12/09/2023). Ανάκτηση από <https://www.lawspot.gr/nomikane/dimotikes-kai-perifereiakes-ekloges-2023-osa-hreiazetai-na-gnorizete-gia-ti-dienergeia> (20/01/2024).

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΕΣ ΜΕΤΑΒΟΛΕΣ ΟΙΚΙΣΜΩΝ, Θυμάρι (Αττικής) (χ.χ). Ανάκτηση από https://www.eetaa.gr/eetaa/metaboles/oikmet_details.php?id=26155 (28/01/2024).

Εκλογές 2019: Η ώρα των πολιτών – Όλα όσα πρέπει να ξέρεις πριν ψηφίσεις (25/05/2019). Ανάκτηση από <https://www.news247.gr/ekloges/ekloges-2019-i-ora-ton-politon-ola-osa-prepei-na-xereis-prin-psifiseis/> (28/01/2024).

Εκλογές 2023: Πού ψηφίζουν οι στρατιωτικοί, αστυνομικοί, λιμενικοί, πυροσβέστες και ναυτικοί (12/05/2023). Ανάκτηση από <https://thestandard.gr/politiki/ekloges-2023-pou-psifizoun-enstoloi/> (20/01/2024).

ΕΝΥΠΟΓΡΑΦΑ (15/08/2023). Ανάκτηση από <https://enypografa.gr/%CE%B4%CE%B7%CE%BC%CE%BF%CE%B9%CE%B7%CF%81%CE%B1%CE%BA%CE%BB%CE%B5%CE%B9%CE%BF/%CE%BA%CE%BF%CE%B9%CE%BD%CF%89%CE%BD%CE%B9%CE%B1-%CE%B7%CF%81%CE%B1%CE%BA%CE%BB%CE%B5%CE%B9%CE%BF/%CF%8C%CE%BB%CE%B1-%CE%AD%CF%84%CE%BF%CE%B9%CE%BC%CE%B1-%CE%B3%CE%B9%CE%B1-%CF%84%CE%B7%CE%BD-%CE%B5%CE%BA%CE%BB%CE%BF%CE%B3%CE%B9%CE%BA%CE%AE-%CE%B4%CE%B9%CE%B1%CE%B4%CE%B9%CE%BA%CE%B1%CF%83%CE%AF/> (20/01/2024).

Η ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ ΜΑΣ (χ.χ). Ανάκτηση από <https://www.saronikos.gr/η-γεωγραφία-μας> (03/02/2024).

Η ιστορία της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στην Ελλάδα (χ.χ). Ανάκτηση από <https://www.sansimera.gr/articles/772> (13/12/2023).

Η κα Αγγελική Ράπτη υποψήφια του ΣΥΡΙΖΑ – ΑΝΤΑΡΣΥΑ για την Δημαρχία του Σαρωνικού (19/02/2014). Ανάκτηση από <https://attikosparatiritis.wordpress.com/2014/02/19/%CE%B7-%CE%BA%CE%B1-%CF%81%CE%AC%CF%80%CF%84%CE%B7-%CF%85%CF%80%CE%BF%CF%88%CE%AE%CF%86%CE%B9%CE%B1-%CF%84%CE%BF%CF%85-%CF%83%CF%85%CF%81%CE%B9%CE%B6%CE%B1-%CE%B1%CE%BD%CF%84%CE%B1%CF%81%CF%83/> (28/01/2024).

Η οργάνωση της Πόλης – Κράτους – Οι σημαντικότερες Πόλεις – Κράτη (χ.χ.). Ανάκτηση από <https://blog.onlearn.gr/archives/408/%CE%B7-%CE%BF%CF%81%CE%B3%CE%AC%CE%BD%CF%89%CF%83%CE%B7-%CF%84%CE%B7%CF%82-%CF%80%CF%8C%CE%BB%CE%B7%CF%82-%CE%BA%CF%81%CE%AC%CF%84%CE%BF%CF%85%CF%82-%CE%BF%CE%B9-%CF%83%CE%B7%CE%BC%CE%B1%CE%BD/> (12/12/2023).

Η σελίδα της Βουλής των Ελλήνων (χ.χ.). Ανάκτηση από <https://www.hellenicparliament.gr/Vouli-ton-Ellinon/To-Politevma/Syntagma/article-106/> (05/01/2024).

Η σελίδα της Βουλής των Ελλήνων (χ.χ.). Ανάκτηση από <https://www.hellenicparliament.gr/Vouli-ton-Ellinon/To-Politevma/Ekloges/> (20/01/2024).

Η σελίδα της Βουλής των Ελλήνων (χ.χ.). Ανάκτηση από <https://www.hellenicparliament.gr/Vouli-ton-Ellinon/To-Politevma/Syntagma/article-53/> (20/01/2024).

Η Τάνια Γαλανοπούλου, υποψήφια Δήμαρχος Σαρωνικού με την “Λαϊκή Συσπείρωση”. Όλοι οι υποψήφιοι της Α.Σ. για τους Δήμους της Αττικής (8/01/2019). Ανάκτηση από <https://paraktios.gr/2019/01/08/%CE%B7-%CF%84%CE%AC%CE%BD%CE%B9%CE%B1-%CE%B3%CE%B1%CE%BB%CE%B1%CE%BD%CE%BF%CF%80%CE%BF%CF%8D%CE%BB%CE%BF%CF%85-%CF%85%CF%80%CE%BF%CF%88%CE%AE%CF%86%CE%B9%CE%B1-%CE%B4%CE%AE%CE%BC%CE%B1%CF%81%CF%87/> (28/01/2024).

Ιστορία Ανάβυσσος (χ.χ.). Ανάκτηση από https://anavissos.gr/?page_id=190 (28/01/2024)

Ιωάννης Κυριακόπουλος, Βιογραφικό (χ.χ.). Ανάκτηση από <https://saronikosdynamipnois.gr/biografiko/> (28/01/2024).

Καθορισμός της λειτουργίας της ηλεκτρονικής πύλης δήλωσης υποψηφιοτήτων κατά τις εκλογές για την ανάδειξη των δημοτικών και των περιφερειακών αρχών μέσω gov.gr. (03/08/2023). Ανάκτηση από <https://www.dnews.gr/eidhseis/koinonia/438254/meso-gov-gr-i-dilosi-yropsifiotiton-gia-dimotikes-kai-perifereiakes-ekloges-pote-anoigei-i-platforma> (20/01/2024).

Κουβαράς Αττικής (χ.χ.). Ανάκτηση από https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9A%CE%BF%CF%85%CE%B2%CE%B1%CF%81%CE%AC%CF%82_%CE%91%CF%84%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AE%CF%82 (28/01/2024).

Νόμος 1069/1980 (χ.χ.). Ανάκτηση από <https://www.kodiko.gr/nomothesia/document/299135/nomos-1069-1980> (05/01/2024)

Οι 10 αλλαγές που φέρνει ο «Κλεισθένης» στην Αυτοδιοίκηση (χ.χ.). Ανάκτηση από <https://orama-dorida.gr/kleisthenis/> (20/01/2024).

Οι διοικητικές περιφέρειες της Ελλάδας και οι έδρες τους (χ.χ.). Ανάκτηση από

Περιφερειακές - Δημοτικές Εκλογές 2010 Β' Κυριακή (χ.χ.). Ανάκτηση από https://ekloges-prev.singularlogic.eu/dn2010/public/#{%22page%22:%22level%22,%22params%22:{%22level%22:%22dhm_d%22,%22id%22:9225}} (28/04/2024).

Πέτρος Φιλίππου (χ.χ.). Ανάκτηση από <https://www.petrosfilippou.gr/bio/> (28/01/2024).

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΥ Ο Σαρωνικός Αύριο 2014-2019 (χ.χ.). Ανάκτηση από https://issuu.com/saronikosavrio/docs/entypo_20selido_21x29_low_1_#google_vignette (28/01/2024).

Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα (χ.χ.). Ανάκτηση από https://www.greek-language.gr/greekLang/modern_greek/tools/lexica/triantafyllides/search.html?lq=%CF%83%CF%85%CE%BC%CE%BC%CE%B1%CF%87%CE%AF%CE%B1&dq= (13/01/2024).

Σαρωνίδα Αττικής (χ.χ.). Ανάκτηση από https://www.wikiwand.com/el/%CE%A3%CE%B1%CF%81%CF%89%CE%BD%CE%AF%CE%B4%CE%B1_%CE%91%CF%84%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AE%CF%82 (28/01/2024).

Σελίδα του Υπουργείου Εσωτερικών Αποκέντρωσης & Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, (χ.χ.), Ανάκτηση από https://ekloges-prev.singularlogic.eu/dn2010/public/#{%22page%22:%22level%22,%22params%22:{%22level%22:%22dhm_d%22,%22id%22:9225}} (5/2/2024).

Σελίδα του Υπουργείου Εσωτερικών, (χ.χ), Ανάκτηση από https://ekloges-prev.singularlogic.eu/may2014/dn/public/index.html#{%22page%22:%22level%22,%22params%22:{%22level%22:%22dhm_d%22,%22id%22:9225}} (6/2/2024).

Σελίδα του Υπουργείου Εσωτερικών, (χ.χ), Ανάκτηση από <https://ekloges-prev.singularlogic.eu/2019/d/home/municipalities/9225/> (6/2/2024).

Σελίδα του Υπουργείου Εσωτερικών, (χ.χ), Ανάκτηση από <https://ekloges.ypes.gr/current/d/home/municipalities/9225/> (8/2/2024).

Συγκρότηση και αρμοδιότητες της Δημοτικής Επιτροπής (26/12/2023), Ανάκτηση από <https://www.myota.gr/2023/12/26/%CF%83%CF%85%CE%B3%CE%BA%CF%81%CF%8C%CF%84%CE%B7%CF%83%CE%B7-%CE%BA%CE%B1%CE%B9-%CE%B1%CF%81%CE%BC%CE%BF%CE%B4%CE%B9%CF%8C%CF%84%CE%B7%CF%84%CE%B5%CF%82-%CF%84%CE%B7%CF%82-%CE%B4%CE%B7%CE%BC%CE%BF/> (20/01/2024).

Συγκρότηση και αρμοδιότητες της Δημοτικής Επιτροπής (26/12/2023). Ανάκτηση από <https://www.myota.gr/2023/12/26/%CF%83%CF%85%CE%B3%CE%BA%CF%81%CF%8C%CF%84%CE%B7%CF%83%CE%B7-%CE%BA%CE%B1%CE%B9-%CE%B1%CF%81%CE%BC%CE%BF%CE%B4%CE%B9%CF%8C%CF%84%CE%B7%CF%84%CE%B5%CF%82-%CF%84%CE%B7%CF%82-%CE%B4%CE%B7%CE%BC%CE%BF/> (20/01/2024).

Συμβούλιο της Επικρατείας (χ.χ). Ανάκτηση από <https://www.protothema.gr/tag/sumvouliotis-epikrateias/> (20/01/2024).

«Το δικαίωμα ψήφου των γυναικών και η παρουσία τους στην πολιτική ζωή άλλοτε και σήμερα» (χ.χ). Ανάκτηση από https://foundation.parliament.gr/VoulhFoundation/VoulhFoundationPortal/images/site_content/voulhFoundation/file/Ekpaideytika%20New/women/0_7women.pdf (8/02/2024)

Το Σύνταγμα της Ελλάδος, (χ.χ), Ανάκτηση από <https://www.hellenicparliament.gr/Vouli-ton-Ellinon/To-Politevma/Syntagma/> (18/01/2024).

Το Σύνταγμα του 1864 – Η Βασιλευόμενη Κοινοβουλευτική Δημοκρατία (2019). Ανάκτηση από <https://www.syntagmawatch.gr/my-constitution/syntagma-1864-vasilevomeni-kinovouleftiki-dimokratia/> (04/01/2024).

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ, Δημοτικές εκλογές – Μάιος 2019 (χ.χ.). Ανάκτηση από <https://ekloges-prev.singularlogic.eu/2019/d/home/municipalities/9225/> (28/01/2024).

Νομολογία:

N.1069/1980 - ΦΕΚ Α 191/23.8.1980

N.2539/1997 - ΦΕΚ Α 244/4.12.1997

N.2623/1998 - ΦΕΚ Α 220/28.09.1998

N.3852/2010 - ΦΕΚ Α 87/7.6.2010

N.3870 /2010 - ΦΕΚ 138/9.8.2010

N.4555/2018 - ΦΕΚ Α 133/19.07.2018

N.4804/2021 - ΦΕΚ Α 90/5.6.2021

N.5046/2023 - ΦΕΚ Α 137/29.07.2023

Π.Δ.26/2012 ΦΕΚ Α' 57/15.3.2012

Π.Δ. 217/1994 ΦΕΚ Α 133/30-8-1994

Π.Δ. 351/2003 ΦΕΚ 316/Α/31.12.2003

ΣτΕ 1135/2000

ΣτΕ 2132/2004

ΣτΕ 4054/2011

Υ.Α.64716/2023 - ΦΕΚ 4844/Β/01-08-2023

Υ.Α.64742/2023 - ΦΕΚ 4879/02.08.2023 τεύχος Β

Υ.Α.67456/2023 - ΦΕΚ Β 5059/11.08.2023

Υ.Α.69431/2023 - ΦΕΚ Β 5165/23.08.2023

Υ.Α.75787/2023 - ΦΕΚ Β 5419/13.09.2023

Εγκύκλιος 849/65437/3-8-2023 Υπ. Εσωτερικών ΑΔΑ: 6Ξ4Λ46ΜΤΛ6-ΖΟ3

Εγκύκλιος 987/74715/11-9-2023 Υπ. Εσωτερικών ΑΔΑ: ΨΕ3546ΜΤΛ6-ΦΛ3

Εγκύκλιος 1095/79665/22-9-2023 Υπ. Εσωτερικών ΑΔΑ: 9Ρ5Θ46ΜΤΛ6-Η4Η

Εγκύκλιος 1275/103635/01-12-2023 Υπ. Εσωτερικών ΑΔΑ: 946246ΜΤΛ6-ΝΑΡ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α

Ψηφοδέλτιο του συνδυασμού «ΣΑΡΩΝΙΚΟΣ ΞΕΚΙΝΑΜΕ» του Δήμου Σαρωνικού στις εκλογές της 8^{ης} Οκτωβρίου 2023:

ΣΑΡΩΝΙΚΟΣ ΞΕΚΙΝΑΜΕ

Δ **Π** του **Σ**
ΥΠΟΨΗΦΙΟΣ ΔΗΜΑΡΧΟΣ

Υποψήφιοι δημοτικοί σύμβουλοι
(Μέχρι τέσσερις **(4)** σταυρούς)

Α	Α	του Α	(ΚΑΛΥΒΙΩΝ ΘΟΡΙΚΟΥ)
Α	Γ	του Α	(ΚΑΛΥΒΙΩΝ ΘΟΡΙΚΟΥ)
Α	Α	του Θ	(ΑΝΑΒΥΣΣΟΥ)
Γ	Χ	του Δ	(ΣΑΡΩΝΙΔΟΣ)
Γ	Γ	του Χ	(ΚΑΛΥΒΙΩΝ ΘΟΡΙΚΟΥ)
Γ	Κ	του Μ	(ΚΟΥΒΑΡΑ)
Γ	Α	του Ι	(ΚΟΥΒΑΡΑ)
Ε	Φ	του Σ	(ΣΑΡΩΝΙΔΟΣ)
Ε	Ι	Δ	του ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ (ΑΝΑΒΥΣΣΟΥ)
Ζ	Β	του Γ	(ΚΑΛΥΒΙΩΝ ΘΟΡΙΚΟΥ)
Ζ	Π	του Α	(ΚΑΛΥΒΙΩΝ ΘΟΡΙΚΟΥ)
Ζ	Π	του Ν	(ΑΝΑΒΥΣΣΟΥ)
Κ	Δ	του Ι	(ΠΑΛΑΙΑΣ ΦΩΚΙΑΙΑΣ)
Κ	Ν	του Π	(ΚΑΛΥΒΙΩΝ ΘΟΡΙΚΟΥ)

Υποψήφιοι Σύμβουλοι της Δημοτικής Κοινότητας Καλυβίων Θορικού
(Μέχρι δύο (2) σταυρούς)

Β Φ' του ΕΙ
Β Σ' του ΔΙ
Β Γ' του ΝΙ
Γ Γ' του ΑΙ
Γ Σ' του ΔΙ
Γ Β' του ΚΙ
Γ Θ' του ΣΙ
Δ Ε' του ΠΙ
Κ Μ' του ΙΙ
Κ Κ' του ΚΙ
Κ Ι' του ΠΙ
Κ Β' του ΣΙ ΚΙ
Λ Λ' του ΕΙ
Μ Π' του ΣΙ
Μ Α' του ΑΙ
Π Μ' του ΛΙ